

له كوي هاتيت بوچى هاتيت بو كوي ده چيت

منكاه اقرأ الثقافه

www.iqra.ahlamontada.com

محمد صالح پيندرؤيى
(جگه رسؤز)

۲۰۱۸

تۆلە كۆي ھاتىت؟

بۆچى ھاتىت؟

بۆ كۆي دەچىت؟

نووسىنى

محەمەدسالھ پىندروۋىيى (جگەرسۆز)

۲۰۱۸

ناسنامەى كتيب

ناوى كتيب: له كويى هايتى؟ بۇچى هايتى؟ بۇ كويى دەچيت؟

نووسينى: محەمەدسالخ پيندرۇيى (جگەرسۆز)

هەلەگرى و پىنداچوونەو: نووسەر

دېرهينانى هونەرى: يعقوب قادر پيرۆت

بەرگ: پشتيوان عەبدولرەحمان

نۆرى چاپ: يەكەم

تيراژ: (۱۰۰۰) دانە

سالى چاپ: ۲۰۱۸

له بەرپۆمبەرايەتى گشتى كتيبخانه گشتيهكان/ هەرئى كوردستان

ژمارى سپاردن(۷۰۱)ى سالى(۲۰۱۸)ى پيندراوه

نەم كتيبە لەسەر نەركى خىزخوازىك چاپكراوه و بۇ فروشتنەو نيبە.

ناوہرؤک

۵	دہستینک
۷	پلہو پایہی مرؤف لای خودا
۵۲	لہ کوی ہاتیت؟
۵۸	بوچی ہاتیت؟
۷۴	بو کوی دہچیت؟
۹۲	نایا عدقل پشتگیری رؤزی ہستانہوہ دہکات؟
۱۲۲	دمرہنجامہکان
۱۲۴	سہرچاوہکان
۱۲۵	نووسہر لہ چہند دیرینکدا
۱۲۷	سویاس و پیزانین

دەستپىڭ

بە ناۋى خۇداى مەزن و دىۋان

بە درىزايى مېژوۋى مەرۋفايەتى، تاكو ئىستا، ھەمىشە ئەم سى پىرسىيارە گىرنگ و ھەستىيارەلە گوڭى مەرۋفا زىرنگاۋەتەۋە: تۆ لە كوڭى ھاتىت؟ بۆچى ھاتىت؟ بۆ كوڭى دەچىت؟ واتە: مەرۋف لە خۆى پىرسىۋە: لە كوڭى ھاتوۋمەتە ئەم دىنايە؟ بۆچى ھاتوۋمەتە ئەم دىنايە؟ چارەنوسىشملە دواى مردن، چىلىدېت و چى بەسەردېت؟!

ھەلبەت، ھەمىشە فەيلەسوفان و بىرمەندان و زانايان بە دواى ۋەلامى ئەو سى پىرسىيارەدا گەراون، بۆيە زۆرئك لەو زانا و فەيلەسوف و بىرمەندانە لە رېنگەى پەرتوۋكە ئاسمانىيەكانەۋە، واتە، ۋەحى ئاسمانىيەۋە، ۋەلامى ئەو سى پىرسىيارەيان دەستكەۋتوۋە، بەلام ئەو كەسانەى كە لە دەرۋەدى ئەو بازىنەين، واتە، لە دەرۋەدى بازىنەى ئايىنە ئاسمانىيەكان بىريان كىرۋتەۋەو باۋەپىريان بە ھىچ ئايىنكى ئاسمانى نىيە و نەبوۋە، ھىچ ۋەلامىكى يەكلاكەرۋە و قانەكەريان دەستكەۋتوۋ، بۆيە بەشىكىيان بە سەرگەردانى و سەرلىشىۋاۋى سەريان ناۋەتەۋە، بەشىكىشىيان ھىشتا بەدواى ۋەلامەكەيدا ۋىل و سەرگەردان!

بەندە، لەم پەرتوۋكەدا، بە پىشت بەستىن بە ئايەتە پىرۋزەكانى قورئان، ھەرۋەھالە رېنگەى بەلگە عەقلىيەكانەۋە، ھەۋلەمداۋەبە تىر و تەسەلى ۋەلامى ئەو سى پىرسىيارە بەدەمەۋە.

من دلتيام تا مرؤف نه تواني خؤى بناست، ناتواني به ته واوي خوداي
خؤيشي بناست، بؤيه سه ره تا ده بيت له خؤيه وه ده ستيتيكات و بير له
دروستبووني خؤى و بوونه وه ره كاني ديكه بكاته وه و له م گه ردوون و
بوونه وه ره فره رهنگ و جوراوجوره راميتت، نينجا ده تواني پهي به
پهروه ردگاري خؤى بيات و به چاكي بيناست و كرنؤوشى بؤ بيات و
بيپه رستت.

له كؤتاييدا هيوادارم شيايم خال له سه ر پيته كان دابنيم و نامانجه كه م
پنكايت، كه برتتیه له هانداني مرؤف به ره وخؤناسين و خوداناسين لتاكو
له شيرك و نيلحاد و بيج باوه رپي دووربكه ويته وه، له كه سيكي بيباوه رپه وه،
بيته كه سيكي باوه ردارو، له كه سيكي به دگومانه وه بيته كه سيكي
يه قيندار، له كه سيكي خؤپه رسته وه، بيته كه سيكي خودا په رست.
ومن الله التوفيق.

محمد مهدي صالح پندروئي (جگه رسؤز)

سالي ۲۰۱۸

ته له فون / ۰۷۵۰۴۴۸۵۸۹۱

نيميل (Muhammad.s.pendroi@gmail.com)

پلهو پایه‌ی مرؤف لای خودا

خودای مه‌زن و دلؤفان، ریتزیک‌ی زؤری له مرؤف ناوهو زؤرپله‌بیه‌رزى پینه‌خشیه، که به هیچ بوونه‌ورنکی دیکه‌ی نه‌به‌خشیه، که له‌م چند خالدها چر ده‌که‌ینه‌وه:

۱. خودا، مرؤفی به جوانترین و باشترین شیوه‌دروستکردوه:

خودای میهره‌بان و بالاده‌ست، جه‌سته‌و له‌شى مرؤفی به جوانترین و باشترین شیوه‌ئافرانده‌وه، ته‌نانه‌ت نه‌ندازه (هه‌نده‌سه‌)‌ی له‌شى مرؤفی زؤر سه‌رسورپه‌نه‌رو رینکوییک و ورده، به‌شیویه‌ک، مرؤف له‌ ناستیدا هه‌یران و سه‌رگه‌ردان و ده‌سته‌وه‌ستانه.

بویه‌خودای مه‌زن له‌ قورئانی پیروزدا، ئامازه‌ به‌م فه‌زله‌ ده‌کات، که به مرؤفی به‌خشیه، هه‌ر وه‌ک له‌ سورته‌ی (التین)‌دا ده‌فه‌رموی: ﴿لَقَدْ خَلَقْنَا

الْإِنْسَانَ فِي أَحْسَنِ تَقْوِيمٍ ﴿١﴾

واته: "به‌پراستی ئیمه‌ ئینسانمانله‌ هه‌موو پروویه‌که‌وه، له‌ جوانترین شیوه‌و رینکوییکترین شیوازدا دروستکردوه."

هه‌روه‌ها له‌ سورته‌ی (التغابن)‌دا ده‌فه‌رموی: ﴿خَلَقَ السَّمَوَاتِ

وَالْأَرْضَ بِالْحَقِّ وَصَوَّرَهُ فَأَحْسَنَ صُورَهُ وَإِلَيْهِ الْمَصِيرُ ﴿٢﴾

واته: "ته و خودایه، له سه‌ر بنچینه‌ی حق و راستی، ناسمانه‌کان و زهویی دروستکردوو، و نه‌پروخساری نیوه‌شی به‌جوانترین شیوه‌کیشاوه، گه‌رانه‌وو سه‌ره‌نجامیش هر بو لای نه‌وه".

هه‌روه‌ها له سورته‌ی (الأعراف) دا ده‌فرموی: ﴿وَلَقَدْ خَلَقْنَاكُمْ ثُمَّ صَوَّرْنَاكُمْ ثُمَّ قُلْنَا لِلْمَلَائِكَةِ اسْجُدُوا لِآدَمَ فَسَجَدُوا إِلَّا إِبْلِيسَ لَمْ يَكُنْ مِنَ السَّاجِدِينَ﴾ (۱۱)

واته: "سویند به‌خوا، به‌راستی نیمه‌باوه‌گه‌وره‌ی نیوه‌مان دروستکردو نه‌خش و نیگاری (پروالته و پروخساری) نیوه‌مان کیشا، پاشان وتمان به‌فریشته‌کان: ناده‌یه به‌رمانیخودا، کپنوش به‌رن بو ناده‌م، کپنوش‌پریژ، جا هه‌موو فریشته‌کان کپنوش‌یان برد، جگه‌له‌ئیبلیس نه‌بیت، که به‌رمانی خودای شکاندو، له‌کپنوش‌به‌ران نه‌بو".

۲. خودا، له‌پوچی خو‌ی کردوو به‌جه‌سته‌ی مرو‌فدا:

دوای نه‌وه‌ی خودای مه‌زن، جه‌سته‌ی مرو‌فی له‌گل (خول) دروستکرد، له‌پوچی خو‌ی، گیانی کرد به‌به‌ریدا، و به‌و‌رینگه‌یه‌پله‌یه‌کی دیکه‌ی به‌رزکردوو.

هه‌روه‌ک له‌سورته‌ی (ص) دا ده‌فرموی: ﴿إِذْ قَالَ رَبُّكَ لِلْمَلَائِكَةِ إِنِّي خَلَقْتُ بَشَرًا مِّنْ طِينٍ ﴿۷۱﴾ فَإِذَا سَوَّيْتُهُ وَنَفَخْتُ فِيهِ مِنْ رُّوحِي فَقَعُوا لَهُ سَاجِدِينَ ﴿۷۲﴾

واته، کیشه‌ی فریشته‌کان کاتیک بو، که به‌روه‌ردگارت پیی وتن: من ده‌مه‌ویت به‌شه‌رنک، له‌قور دروست بکه‌م.

جا کاتیک دروستم کرد و لهو گیان و رۆحه‌ی که من خاوه‌نی نه‌وم، فووم پیدا کردو گیان و ژیانم پیبه‌خشی، نیوه‌ی فریشته‌هه‌مروتان به‌فرمانی من، کرنۆشیریزو ته‌ق‌دیریبۆ به‌رن.

هه‌روه‌ها له سوره‌تی (التحریم) دا ده‌فرموی: ﴿وَمَرْيَمَ ابْنَتَ عِمْرَانَ الَّتِي أَحْصَنَتْ فَرْجَهَا فَنَفَخْنَا فِيهِ مِنْ رُوحِنَا وَصَدَقَتْ بِكَلِمَاتِ رَبِّهَا وَكُتِبَ عَلَيْهَا إِتْقَانُ الْإِسْلَامِ وَكَانَتْ مِنَ الْقَانِنِينَ﴾ ﴿١٢﴾.

واته: "هه‌روه‌ها نمونه‌ی هیناوه‌ته‌وه به‌مه‌ریه‌می کچی عیمرانیش، که داویتی خۆی به‌پاکیراگرت، نیمه‌ش لهو رۆحه‌ی که به‌ده‌ستمانه، فوومان پیدا کرد، نه‌ویش باوه‌ری ته‌واوی هه‌بوو به‌گوفتارو فرمانه‌کانی په‌روهردگاری و هه‌میشه‌و به‌رده‌وام ملکه‌چ و فرمانبه‌ردارو خوداناس و نزاکار بو".

٣. خودا، ریزیک‌کی زۆری له‌ مرۆف‌ ناوه:

خوا، به‌لوتف و میه‌ره‌بانی خۆی، قه‌درو ریزیک‌کی زۆری له‌ مرۆف‌ ناوه‌و پله‌و پایه‌ی مرۆفی له‌ باقی بوونه‌وه‌ره‌کانی دیکه‌ به‌رزتر کردۆته‌وه.

هه‌روه‌ه‌ له سوره‌تی (الإسراء) دا ده‌فرموی: ﴿وَلَقَدْ كَرَّمْنَا بَنِي آدَمَ وَحَمَلْنَاهُمْ فِي الْوَعْدِ وَالْبَحْرِ وَرَزَقْنَاهُمْ مِنَ الطَّيِّبَاتِ وَفَضَّلْنَاهُمْ عَلَى كَثِيرٍ مِمَّنْ خَلَقْنَا تَفْضِيلًا﴾ ﴿٧٠﴾.

واته: "سۆيىند بەخودا، بەپراستىيى ئىمەپرىزمان لە نەوھى ئادەم گرتووە بەسەر وشكانى و دەريادا، بە جۆرەھا ھۆكارى گواستەنەو، ھەلمان گرتوون و لە رزق و رۆزى پوخت و چاكي جۆراو جۆر بەھروەرمان كردوون، لە خۇراك و پۇشاك و مال و ناومال و .. ھتد. بەپراستىيى ئىمەھە ھەموو پرووھە كەو، رپىزى زيادەي ئەوانمان داوھ بەسەر زۆرەي ئەو بەدبەيتراوانەدا، كە دروستمان كردوون، تا قەدرۆ رپىزى خۇيان بزائى".

٤. خودا، قورئانى پىرۆزى بۆ مرۆف ناردووە:

قورئانى پىرۆز، كەلامى پەروەردگارو كۆتا پەرتووكى ئاسمانىيە، كەبۆ مرۆف نىز دراو، ھەروەھا گەورەترىن (موعجىزە) شە، چونكە پرە لە حىكمەت و زانست و دەستور و ياسا و نەيىنىيەكانى ئاسمان و زەوى و دەرياكان و چىرۆك و بەسەرھاتى نەتەو و ئايىنەكانى رابردوو. ھەروەھا تەحەدداشى تىدايە بۆ مرۆفەكان، كەتا ئەبەد ناتوانن سۆرەتتىكى وەك قورئان بىنن، ئە گەرچى ھەندىكىان ھاوكارى ھەندىكىان بن.

ھەلبەت، يەككىك لە موعجىزەكانى قورئانى پىرۆز ئەوھە، كەس ناتوانن ھىچ شىتتىكى لىن كەم وزىاد بكات، چونكە خوداى گەورە بەلئىنى داو، تا رۆزى قىيامەتلە فەوتان و دەستكارىكردن بيارزىت!

دابەزىنى ئەم قورئانە مەزنە لە ئاسمانەو، بۆ سەر مرۆفەكان، بەلگەيە لەسەرئەو پراستىيە، كە خودابە چاوتكى مەزن سەيرى مرۆفى كردووە، بۆيە ئەم كىتەبە بە قەدرۆ رپىزى بۆ ناردۆتە خودارەو كردووە بە دەستور و ياسا

و چرای ژيانی، تاكوژيانی خوښه گومرایی و وتلی و سه‌رگه‌ردانی
نه‌باته‌سه‌ر و نه‌كه‌وتته ته‌له‌ی نه‌فس و شه‌یتانه‌وه.

هه‌روه‌ك له چه‌ندین نایه‌تدا ناماژه به‌م راس‌تییه حاشاه‌لنه‌گره ده‌كات،
له‌وانه:

• له سو‌ره‌تی (یوسف) دا، ده‌فه‌رموی: ﴿إِنَّا أَنْزَلْنَاهُ قُرْآنًا عَرَبِيًّا

لَعَلَّكُمْ تَعْقِلُونَ ﴿٢﴾

واته "به‌راس‌تییه ئیمه قورنایین‌کمان به‌عه‌ره‌یی نارده‌وته خواره‌وه، بۆ
نه‌وه‌ی ژیرین و لئی تیب‌گن".

• دیسان له سو‌ره‌تی (یوسف) دا، ده‌فه‌رموی: ﴿مَنْ نَقَضَ عَلَيْهِ

أَحْسَنَ الْفَصْحِ بِمَا أَوْحَيْنَا إِلَيْكَ هَذَا الْقُرْآنَ وَإِنْ كُنْتَ مِنْ قَبْلِهِ

لَمِنَ الْغَافِلِينَ ﴿٢﴾

واته: "ئه‌ی محمه‌ده (ﷺ)، ئیمه چا‌کترین و جواترین چیرۆك و
به‌سه‌ره‌هاتت بۆ ده‌گێڕینه‌وه، به‌هۆی ئەم قورنانه‌ی كه‌ نینگامان كرد
بۆ لای تو، له‌كاتی‌كدا، بینگومان تو له‌پیش ئەم قورنانه، له‌م
به‌سه‌ره‌هاته‌ بی‌نا‌گابووت".

• له سو‌ره‌تی (ابراهیم) دا، ده‌فه‌رموی: ﴿الرَّكَّتِ أَنْزَلْنَاهُ إِلَيْكَ

لِنُخْرِجَ النَّاسَ مِنَ الظُّلُمَاتِ إِلَى النُّورِ بِإِذْنِ رَبِّهِمْ إِلَى صِرَاطِ الْعَزِيزِ

الْحَمِيدِ ﴿١﴾

واته: "به (نه لیلیف، لام، را) ده خوئترتتهوه، نه ی محمه د (ﷻ)، نه مه کتیبیکه، بو تۆمان ناردۆته خودارهوه، بو نهوه ی خه لکیرزگار بکهیت له تاریکییه کانهوه بو پرووناکی، به نیزی په روهرد گاریان، ریتموونیان بکهیت، بو رینگای خودای بدهسه لات و زالی سوپاسکراو".

• له سوره تی (القدر) دا ده فهرموی: ﴿إِنَّا أَنْزَلْنَاهُ فِي لَيْلَةٍ

الْقَدْرِ ﴿١﴾

واته: "به راستی نیمه له شهوئکی زۆر پیروژو به پرژدا، قورئانمان دابه زاند.

به لئ به راستی نهو شهوه زۆر به پرژه، چونکه قورئانی تیدا هاتوه، جا ده بی چ پلهیه که له وه گه وره تر بی، که خودای گه وره بهو شهوه ی به خشیوه؟

• له سوره تی (الدخان) دا ده فهرموی: ﴿إِنَّا أَنْزَلْنَاهُ فِي لَيْلَةِ مُبَرَّكَةٍ

إِنَّا كُنَّا مُنذِرِينَ ﴿٢﴾

واته: "به راستی نیمه نه م قورئانه مان له شهوئکی پیروژدا ناردۆته خودارهوه، بیگومان نیمه تر سینهرین".

• له سوره تی (آل عمران) دا، ده فهرموی: ﴿هُوَ الَّذِي أَنْزَلَ عَلَيْكَ

الْكِتَابَ مِنْهُ آيَاتٌ مُحْكَمَاتٌ هُنَّ أُمُّ الْكِتَابِ وَأُخْرُ مُتَشَابِهَاتٌ فَأَمَّا الَّذِينَ فِي قُلُوبِهِمْ زَيْغٌ فَيَتَّبِعُونَ مَا تَشَبَهَ مِنْهُ ابْتِغَاءَ الْفِتْنَةِ وَابْتِغَاءَ تَأْوِيلِهِ. وَمَا يَعْلَمُ

تَأْوِيلَهُ إِلَّا اللَّهُ وَالرَّاسِخُونَ فِي الْعِلْمِ يَقُولُونَ ءَأَمَّا بِهِ ءَكُلُّ مِمَّنْ عِنْدَ رَبِّنَا وَمَا يَذَّكَّرُ

إِلَّا أُولَئِكَ ۖ (٧)

واته: "ئەى محەمەد (ﷺ)، ئەو خۆيايە زاتىكە، كە قورئانى بۆ سەر تۆناردە خوارەو، بەشەيىك لە نايەتەكانى دامەزراو و پايەدارو پروو و ناشكران، ئەوانە بنچينەو بناغەى قورئانە كەن، هەروەها هەندىكى تىرشى، واتاى جۆراو جۆر هەلە گرن و بە ناسانى نازانرێن، جا ئەوانەى كە لارى و لادانلە دلياندا هەيە، حەز لە حەق و پراستى ناكەن، ئەوانە شوئىنى ئەو نايەتە تانە دەكەون كە ماناى جۆراو جۆر و فراوانيان هەيە، بۆ ئەوئى فەيتنە و ناشوب و ناكۆكى و دووبەرەكى دروست بكەن، يان بۆ ئەوئى لىكدانەوئى هەلەى بۆ هەلبەستەن، لە حالىكدا، كە لىكدانەوئى ئەو جۆرە نايەتە تانە هەر خۇدا خۆى بە تەواوى دەيزانىت، جا ئەو كەسانەى كە لە زانستدا رۆچوون، دەلێن: نىمە باوهرى دامەزراومان بە هەر هەمووئەو نايەتە تانە هەيە، كە لە لايەن پەرورەدگارمانەوئى و فەرمايشى ئەو، لە پراستيدا، جگە لە خاوەن بىر و ژيرەكان، ياداوهرى وەرناگرن و بىرلەم قورئانە ناكەنەو".

• لە سورهتى (الشعراء) دا، دە فەرموئى: ﴿وَإِنَّهُمْ لَنَارِيبُ رَبِّ الْعَالَمِينَ

۱۱۴﴾

واته: "بە پراستى نەم قورئانە دابەزىترائى پەرورەدگارى جىهانىانە".

• له سورهتی (الفرقان) دا، ده فرموی: ﴿وَقَالَ الَّذِينَ كَفَرُوا لَوْلَا

نُزِّلَ عَلَيْهِ الْقُرْآنُ جُمْلَةً وَاحِدَةً كَذَلِكَ لِنُثَبِّتَ بِهِ فُؤَادَكَ وَرَتَّلْنَاهُ

تَرْتِيلاً ﴿٣٣﴾

واته: "کافره کان، بیانویه کی تریان گرت و وتیان: نهوه بو قورئان به یک کهرته بو ی رهوانه ناکرتت؟ بیگومان نیمه ههر بهو شیویه رهوانه ی ده کهین، تا دل ی تو زیاتر دلنیا بکهین، بهردهوام به جوانی دایدهریزین و دهیگهیه نین".

• له سورهتی (التوبة) دا، ده فرموی: ﴿وَإِذَا مَا أَنْزَلْنَا سُورَةً فَمِنْهُمْ

مَنْ يَقُولُ أَيْسُرُكُمْ زَادَتْهُ هَذِهِ إِيمَانًا فَأَمَّا الَّذِينَ ءَامَنُوا فزَادَتْهُمْ إِيمَانًا وَهُمْ

يَسْتَبْشِرُونَ ﴿١٢٤﴾

واته: "کاتیکیش سورهتیک له قورئان دابه زئترا، ههنديک له دوو پروه کان، به گالته پیکردنهوه ده لین: باوهریکامتان بهم سورهته زندهبووه؟! جا نهوانه ی که باوهریان هینا بو، نهونده ی تر نیمان و باوهری پتهو تر کردن، نهوانیش مزده بهیه کتر ده دن، دهرباره ی سهرکهوتن و خویشی ههر دوو جیهان).

• له سورهتی (الانبیاء) دا، ده فرموی: ﴿لَقَدْ أَنْزَلْنَا إِلَيْكُمْ كِتَابًا

فِيهِ ذِكْرُكُمْ أَفَلَا تَعْقِلُونَ ﴿١٠﴾

واته: "سونند به خودا، کتیبیکمان بو نیوه ناردوته خودارهوه، که سهره رزی

و ناوبانگی نیوه ی تیدایه، ده ی نایا بو بیرناکه نهوه"؟!

۵. خودا، مروقی کردوو به جینشینى خوی له سه زهوى:

پله يه كى ديكه، له و پله بهرزانهى كه خودالهم دنيايه دا، به مروقى به خشيوه، پله ي جينشينييه، واته: خودا به گوره يى خوى، مروقى هه لېزاردوو، بۆ نه وه له سه زهوى بيته جينشيني نه و زاته، تاكو زهوى ناوه دان بكاته وه و جوانى به ژيان به خشيت.

بۆ سه لماندنى نه م پاستيه، چهند به لگه يه ك له قورشانى پيرو ز ده خينه روو:

• خواى مذن له سوره تى (البقرة) دا، ده فهرموى: ﴿وَإِذْ قَالَ رَبُّكَ

لِلْمَلٰٓئِكَةِ اِنِّىْ جَاعِلٌ فِى الْاَرْضِ خَلِيْفَةً قَالُوْۤا اَجْعَلْ فِيْهَا مَنْ يُفْسِدُ فِيْهَا
وَيَسْفِكُ الدِّمَآءَ وَنَحْنُ نُسَبِّحُ بِحَمْدِكَ وَنُقَدِّسُ لَكَ قَالَ اِنِّىْۤ اَعْلَمُ مَا لَا
تَعْلَمُوْنَ ﴿۳۰﴾

واته: "بيريان بينه وه، كاتيك كه په روهرد گارى تو، به فريشته كانى وت: به راستى من جينشينيك دروست ده كه م له سه زهوى، فريشته كان وتيان: نايا كه سيكى واى تيايدا دروست ده كه يت، كه خراپه و به دييتيدا بكات و خوئنى تيدا برپژښت؟ له كاتيكدا، كه نيمه يادت ده كه ينبه ستايش كردنت، وه به پاك راتده گرښ، خودا فهرموى: ينگومان نه وه من دهيزانم، نيوه نايزانم."

• له سورتهی (هود) دا، ده فرموی: ﴿وَإِلَى ثَمُودَ أَخَاهُمْ صَالِحًا قَالَ يَا قَوْمِ أَعْبُدُوا اللَّهَ مَا لَكُمْ مِنْ إِلَهٍ غَيْرُهُ هُوَ أَنْشَأَكُمْ مِنَ الْأَرْضِ وَاسْتَعْمَرَكُمْ فِيهَا فَاسْتَعِفُّوه ثُمَّ تَوَبُوا إِلَيْهِ إِنَّ رَبِّي قَرِيبٌ مُجِيبٌ ﴿١١﴾﴾

واته: "بؤ هوزی شه مویش، صالحی بر ایانمان پر وانه کرد، وتی: نهی خزمه کانم، گون پر ایه لی خودای گه وره بکنم، جگه له و زاته، هیچ خودایه کی دیکه تان نییه، نه و به ریای کردوون له زه ویداو داوای لی کردوون که ناوهدانی بکنه وه، حا که و ابوو، داوای لی خو شبوونی لی بکن، پاشان بگه ریته وه بؤ لای و فرمانه کانی به جیبه یتن، چونکه به راستی په روه رد گاری من، زور نریکه و نزا وهر گره، له و که سانه یکه لی ده پار یته وه و داوای لی خو شبوونی لیده کهن."

• له سورتهی (النور) دا، ده فرموی: ﴿وَعَدَّ اللَّهُ الَّذِينَ آمَنُوا مِنْكُمْ وَعَمِلُوا الصَّالِحَاتِ لَيَسْتَخْلِفَنَّهُمْ فِي الْأَرْضِ كَمَا اسْتَخْلَفَ الَّذِينَ مِنْ قَبْلِهِمْ وَلَيُمَكِّنَنَّ لَهُمْ دِينَهُمُ الَّذِي ارْتَضَى لَهُمْ وَلَيُبَدِّلَنَّهُمْ مِنْ بَعْدِ خَوْفِهِمْ أَمْنًا يَعْبُدُونَنِي لَا يُشْرِكُونَ بِي شَيْئًا وَمَنْ كَفَرَ بَعْدَ ذَلِكَ فَأُولَئِكَ هُمُ الْفَاسِقُونَ ﴿٥٥﴾﴾

واته: "خودا به لینی دلنیا به خش و ته و اوی داوه به وانه ی با وهر یان هیتاوه له نیوه کارو کرده وه چاکه کانیا ن شه جامداوه، به راستی له ناینده یه کی نریکدا جینشین و پایه داریان ده کات له ولاتدا، هه روه ک چون نیماندارانی پیش شه مانی جینشین کردووه و نه و دین و

تایینه یانبۆده چه سپینت، که خودا خۆی پیرازییه، ههروه ها ترس و بیمیان بۆ ده گۆریت به نارامی و هیمنی، نهو کاته نیتر به تهواری هه ر من ده په رستن و هه رگیز هیچ جوړه هاوئل و شه ریکیکم بۆ بریار نادهن، نهوسا نهوهی دوای نهو پایه دارییه بیباوه پ بیت، نا نهو جوړه که سانه تاوانبارو له سنوور ده رچوون.

● له سوره تی (ص) دا، ده فهرموئ: ﴿يٰۤاٰدٰمُ اِنَّا جَعَلْنَاكَ خَلِيفَةً فِى الْاَرْضِ فَاٰمُرُكَ بِالنَّاسِ بِالْحَقِّ وَلَا تَتَّبِعِ الْهَوٰى فَيُضِلَّكَ عَنْ سَبِيْلِ اللّٰهِ اِنَّ الَّذِيْنَ يَضِلُوْنَ عَنْ سَبِيْلِ اللّٰهِ لَهُمْ عَذَابٌ شَدِيْدٌۢ بِمَا نَسُوْا يَوْمَ الْحِسَابِ ﴿٦١﴾

واته: "هه ی داود: به راستی نیه تو مان کردۆته جینشین لهه و لاتهدا، فرمانه ره وای له نیتوان خه لکدا له سه ر بنچینهی حه ق و راستی نه نجام بده، هه رگیز شه وتی ناره زوو مه که وه، تا نه بیته هۆی گو مراه کردن و لادانت له ره یبازیه خودا، چونکه بیگومان نه وانه ی له ره یبازیه خودا لاده دن، سزای به نیش و پر نازار بویان ناماده یه، به هۆی فه رامۆشکردن ره یروزی لیره سینه وه."

● دیسان له سوره تی (القصص) دا، ده فهرموئ: ﴿وَرٰیۤدُۡ اَنْ نَّمُنَّ عَلٰى الَّذِيْنَ اَسْتَضَعِفُوْا فِى الْاَرْضِ وَجَعَلَهُمْ اٰیَةً وَّمٰمَنَ لَهُمْ فِى الْاَرْضِ وَرٰى فِرْعَوْنَ وَهٰمٰنَ وَحٰوُدَ هُمَا مِنْهُمْ مَا كَانُوْا يَحٰذِرُوْنَ ﴿٦١﴾

واته: "نیه ده مانه ویت پایه داریان بکه یین وده سه لاتیان بچه سپینن له ولاتداو، نهوه پیش به نین بۆ فیره هون و هامان و سه ر یازانیان،

که لیدهدترسان، ثم به لینه خوداییه، به ویستی په روهردگاری بالدهست
دووباره ده بیتهوه بو نیمانداران له بارودوخی تایبته و گونجاودا".

• له سورهتی (الأعراف) دا، ده فرموی: ﴿ قَالُوا أُوذِينَا مِنْ قَبْلِ أَنْ
تَأْتِيَنَا وَمِنْ بَعْدِ مَا جِئْتَنَا قَالَ عَسَىٰ رَبُّكُمْ أَنْ يُهْلِكَ عَدُوَّكُمْ
وَيَسْتَخْلِفَكُمْ فِي الْأَرْضِ فَيَنْظُرَ كَيْفَ تَعْمَلُونَ ﴿١١٣﴾ ۞

واته: "دباره قهومه که یموسا زور له ناخو شیدا بوون، بویه وتیان: پیش
نه وهی تو بیته ناومان و دواى نه وهش که هاتوویت، بارودوخی نیمه
نه گوړاوه، هر نازاردراو بوین، موسا وتی: نومید وایه په روهردگارتان
دوژمنه که تان له ناو بیات و بتانکاته جینشین له زه ویدا، نهوسا سهیرتان
ده کات، که نیوه چوون کارده کهن!"

• له سورهتی (ابراهیم) دا، ده فرموی: ﴿ وَلَسْتَ كُنْتُمْ مِنَ
بَعْدِهِمْ ذَٰلِكَ لِمَنْ خَافَ مَقَامِي وَخَافَ وَعِيدِ ﴿١٤﴾ ۞

واته: "بیگومان نیسته جیتان ده که ین له و لاتهدا، له دواى نهوان، نه وهش
بو هه موو نهو که سانهیه که له وه ستانیان له به ردهم ده سه لاتى مندا
ده ترسن و بیم و ترسیان له هه رده که انیمن ههیه".

• له سورهتی (الأعراف) دا، ده فرموی: ﴿ أَوْعِبْتُمْ أَنْ جَاءَكُمْ ذِكْرٌ
مِّن رَّبِّكُمْ عَلَىٰ رَجُلٍ مِّنكُمْ لِيُنذِرَكُمْ وَأَذْكُرُوا إِذْ جَعَلَكُمْ خُلَفَاءَ مِن

بَعْدَ قَوْمِ نُوحٍ وَزَادَكُمْ فِي الْخَلْقِ بَضْطَةً فَأذْكُرُوا ءَالَآءَ اللَّهِ لَعَلَّكُمْ
تَفْلِحُونَ ﴿٦٩﴾

واته: "نایا سهرتان سورماوه له هاتنیسرووش (وه حی) او ناموژگاری له لایهن پهروهرد گارتانهوه، بو پیاوئیک له خوټان، تا بتانترستی، وه بیرى چاکه کانیکخودا بکه نهوه، کاتى ئیوهى کرد به جینشین، له پاش گهلى نوح، وه لهش و قه لافهتى ئیوهشى له وان گهورهتر دروستکرد، که واته بیرى چاکو به هره کانیکخودا بکه نهوه، بو نه وه پیرز گارتان بییت".

• له سورهتى (الأعراف) دا، خودای دلوفان ده فهرموی: ﴿وَأذْكُرُوا

إِذْ جَعَلَكُمْ خُلَفَاءَ مِنْ بَعْدِ عَادٍ وَبَوَّأَكُمْ فِي الْأَرْضِ تَتَّخِذُونَ مِنْ
سَهُولِهَا قُصُورًا وَتَنْجُونَ الْجِبَالَ يَوْمًا فَأذْكُرُوا ءَالَآءَ اللَّهِ وَلَا تَعْتُوا فِي
الْأَرْضِ مُفْسِدِينَ ﴿٧٤﴾

واته: "بیر بکه نهوه له و کاتهى که خودا ئیوهى گیرا به جینشین، له پاش هوژی عاد، له زهویدا دایمه زراندن و نیشته جیى کردن له دهشته کانیدا، کوشکی بهرز دروست ده کهن، وه له شاخه کانیدا مالو خانوو دانه تاشن، ده بیر بکه نهوه له چاکه گهوره کانیکخوداو خراپه کاری مه کهن له ولاتداو، مەبن به خراپه کارو گیره شیون".

• له سورهتى (النمل) دا، خوی مهزن ده فهرموی: ﴿أَمِنْ يُحِبُّ

الْمُضْطَرَّ إِذَا دَعَاهُ وَيَكْشِفُ السُّوءَ وَيَجْعَلُكُمْ خُلَفَاءَ الْأَرْضِ أُولَئِكَ مَعَ
اللَّهِ قَلِيلًا مَا نَذْكُرُونَ ﴿١٢﴾

واته: "نایا زاتنی که دیت به هاواری ناچارو داماووه کاتنی هاواری لی ده کات، وه ناخوشی و به لا کان لادبات، وه ده تانکاته جینشینی گهلانی تری سهر زوی، نایا په ستراونکی تر هیه له گهل خودادا؟! نه خیر نییه، به لام زور کم بیرده که نه وه."

• له سورهتی (الانعام) دا، خودای میهره بان ده فهرموی: ﴿ وَهُوَ الَّذِي جَمَعَكُمْ خَلْقًا فِي الْأَرْضِ وَرَفَعَ بَعْضَكُمْ فَوْقَ بَعْضٍ دَرَجَاتٍ لِيَبْلُوكُمْ فِي مَا آتَاكُمْ إِنَّ رَبَّكَ سَرِيعُ الْعِقَابِ وَإِنَّهُ لَعَفُورٌ رَحِيمٌ ﴿١٦٥﴾

واته: "خودا، هه ره نهو زاتیه، که نیوهی کردووه به جینشینی گهلانی بر دوو له م زویه دا، هه روها هه ندیکتانه رووی زانست، یان سامان یان هیزه وه، به چهندهها پله و پایه، به سهر هه ندیکیدیکه دا بهرز کردوته وه، بو نه وهی تاقیتان بکاته وه، به وهی که پنی به خشیوون، دلنیاش به، که په روهردگاری تو، له توله سهندنه وه دا خیرایه، له وانهی که له تاقیکردنه وه که دا دهرناچن، بیگومان نهو زاته لیبوره و میهره بانیشه بو سهر فزان."

• له سورهتی (الحج) دا، خوا ده فهرموی: ﴿ الَّذِينَ إِنْ مَكَنْتُمْ فِي الْأَرْضِ آمَنُوا الصَّلَاةَ وَآتَوُا الزَّكَاةَ وَأَمَرُوا بِالْمَعْرُوفِ وَنَهَوْا عَنِ الْمُنْكَرِ ۗ وَاللَّهُ عَاقِبَةُ الْأُمُورِ ﴿١١﴾

واته: "ته وانهی که نه گه پایه دارمان کردن له زویدا، نویژ و دروشمه کانی به چاکیراده گرن، زه کاتیش به ته واوی ددهن، فهرمان

به چاکه ده کهن، قه ده غه له خراپه ده کهن، سه رته نجامی هه موو کارنیکش هدر بو لای خودا ده گهرتتهوه.

• له سورهتی (الانعام) دا، خوی دلوفان ده فهرموی: ﴿الَّذِينَ يَرَوْنَ كَمَا مَكَّنَّا مِنْ قَبْلِهِمْ مِنْ قَرْنٍ مَكَّنَتْهُمْ فِي الْأَرْضِ مَا لَمْ تُمَكِّنْ لَكُمْ وَأَرْسَلْنَا السَّمَاءَ عَلَيْهِمْ مِدْرَارًا وَجَعَلْنَا الْأَنْهَارَ تَجْرِي مِنْ تَحْتِهِمْ فَأَهْلَكْنَاهُمْ بِذُنُوبِهِمْ وَأَنْشَأْنَا مِنْ بَعْدِهِمْ قَرْنًا آخَرِينَ ﴿٦﴾

واته: "تایا نهیانیسیوه و نهیانزانیه، به هوی شوئنه وارهوه، چهندهها نهوه مان پیش نه مان له ناو بردوه، که پایه دارمان کردبوون له زهویدا، به شیویه که ئیوه مان ناوا پایه دار نه کردوه و بارانی زورمان بهردهوام بو دهباراندن، که ده بووه هوی پینگه یشتنی جو ره ها رووه ک و به رو بووم، چهندهها جو گه وروو باریشان له ناو کینگه و باخ و شاره کانیاندا بو ره خساندبوون خو ره می ده کرد، به نیو درهخت و کوشک و ته لاریاندا، به لام به هوی لادان و تاوان و گونا هیانهوه له ناومان بردن و نهوهی ترمان له دوا ی نهوان هیتایه کایهوه."

6. خودا، فه رمانی به فریشته و ئیبلیس (شهیتان) کردوه، که وا کرنوشی ریزگرتن بو مرو فبه رن:

خودای مه زن، ریزگی زوری له مرو ف ناوه، چونکه هه ندی ده سته کوهت و پله و پایه ی پی به خشیه، به هیچ بوونه ورتکی دیکه ی نه به خشیه، یه کیک له و ده سته وتانه، که به مرو فی به خشیه، فه رمانی به

فریشته و نیبلیس (شهیتان) کردووه، کهوا کرنوشی پر تزلتانی بو بهرن، به جورنک، پیشترنه له ناسمان، نه له زهوی، نه پر تزه له هیچ بوونه وهرنکی دیکه نه تراوه.

بو سه لماندنێ نه م راستیه، له خوارهوه، به لگه کان ده خهینه روو:

• له سورتهتی (الإسراء) دا، خوی گه وره ده فرموی: ﴿وَإِذْ قُلْنَا لِلْمَلَائِكَةِ اسْجُدُوا لِآدَمَ فَسَجَدُوا إِلَّا إِبْلِيسَ قَالَ أَأَسْجُدُ لِمَنْ خَلَقْتَ طِينًا ﴿٦١﴾

واته: "وه باسی نهو کاته بکه، که نیمه به فریشته کانمان وت: کرنوش بهرن بو نادهم، نه وانیشیه کسه ره موویان کرنوشیان برد، جگه له نیبلیس (شهیتان) نه بیته، وتی: نایا من کرنوش بهرم بو که سیک، که له قور دروستت کردووه؟"

• له سورتهتی (الأعراف) دا ده فرموی: ﴿وَلَقَدْ خَلَقْنَاكُمْ ثُمَّ صَوَّرْنَاكُمْ ثُمَّ قُلْنَا لِلْمَلَائِكَةِ اسْجُدُوا لِآدَمَ فَسَجَدُوا إِلَّا إِبْلِيسَ لَوْ يَكْفُرْ مِنَ الْاسْتِجْدِيَّتِ ﴿١١﴾

واته: "سویند بیته، بیگومان نیوه مان به دبهیتنا، پاشان شکل و شیوهی نیوه مان کیشا، پاشان به فریشته کانمان وت: کرنوش بهرن بو نادهم، هه موویان یه کسه ره کرنوشیان برد، جگه له نیبلیس (شهیتان) نه بیته، که له کرنوش بهران نه بوو."

• له سورهتی (البقرة) دا، ده فەرموی: ﴿وَإِذْ قُلْنَا لِلْمَلَائِكَةِ اسْجُدُوا لِآدَمَ

فَسَجَدُوا إِلَّا إِبْلِيسَ أَبَىٰ وَاسْتَكْبَرَ وَكَانَ مِنَ الْكَافِرِينَ ﴿٧٤﴾

واته: "بێنەوه بێر، کاتیک بە فریشتە کائمان وت: کەرنۆش بۆ ئادەم بەرن، جا هەمووان کەرنۆشیان برد، شەیتان نەبیّت، کە گوئی نەدایە و خۆی بە گەورە زانی وە لە بێباوەران بوو".

• له سورهتی (ص) دا، ده فەرموی: ﴿إِذْ قَالَ رَبُّكَ لِلْمَلَائِكَةِ إِنِّي خَلَقْتُ بَشَرًا

مِّن طِينٍ ﴿٧٦﴾ فَإِذَا سَوَّيْتُهُ وَنَفَخْتُ فِيهِ مِن رُّوحِي فَقَعُوا لَهُم سَاجِدِينَ ﴿٧٧﴾ فَسَجَدَ

الْمَلَائِكَةُ كُلُّهُمْ أَجْمَعُونَ ﴿٧٨﴾ إِلَّا إِبْلِيسَ اسْتَكْبَرَ وَكَانَ مِنَ الْكَافِرِينَ

﴿٧٩﴾

واته: "کێشە ی فریشتە کان کاتیک بوو، کە بەر وەر د گارت پێی وتن: من دەمە وێت بە شەڕ نیک، لە قور دروست بکەم!

جا کاتیک دروستم کرد و لەو گیان و رۆحە ی کە من خاوەنی ئەوم، فووم پێدا کردو گیان و ژیانم پێ بە خشی، ئیوە ی فریشتە شەه مەوتان، بە فەرمانی من، کەرنۆشی رێزو تەقدیری بۆ بەرن.

هەموو فریشتە کان فەرمانی خودایان بە جێهێنا و کەرنۆشیان برد، جگە لە ئیبلیس نەبیّت، کە لەو کاتە دا، لە ناو فریشتە کاندایان بوو، فووی کردە خۆی و خۆی بە گەورە زانی و خۆی خستە ریزی کافرانە وه".

• له سورتهى (الكهف) دا، ده فرموى: ﴿وَإِذْ قُلْنَا لِلْمَلَائِكَةِ اسْجُدُوا لِآدَمَ فَسَجَدُوا إِلَّا إِبْلِيسَ كَانَ مِنَ الْجِنِّ فَفَسَقَ عَنْ أَمْرِ رَبِّهِ أَفَتَتَّخِذُونَهُ وَذُرِّيَّتَهُ أَوْلِيَاءَ مِنْ دُونِي وَهُمْ لَكُمْ عَدُوٌّ بِئْسَ لِلظَّالِمِينَ بَدَلًا ﴿٥٠﴾﴾

واته: "بیریان بیتهوه، کاتیک به فرشته کانمان وت: کرنوش بهرن بو نادم، نهوانیش همووان، کرنوشیان برد، جگه له نیبلیس نه بیت، که له پیزی پهریه کان بوو، بویه له فرمانی پهروهردگاری دهرچوو، دهی نیونهی ناده میزاده کان: نایاشهیتان و زورپیه ته که می ده کهن به دوست و پشتیوانی خوتان له جیاتی من؟ له کاتیکدا که نهوان دوزمنی نیون! نای چ گورپنهویه کی خراپه بو سته مکاران!"

۷. خودا، به هشتی کردوه به شونی نیشته جیبونى مرؤف:

پلهیه کی دیکه، لهو پلهیانهی که خودای مهزن به مرؤفی به خشیهوه، بریتیه له نیشته جیکردنی مرؤف له ناو میرگه رازاوهکانی به هشتدا، بو نهوهی تیایدا نؤقره بگری و بحه سیته وهو تا نه بهد، به خیرو خوشی له ناو به هشتدا رابوریت.

هر بویه ش نه گهر (نادهم و حهوا)، به گونی شهیتانیا ن نه کردبایه و بی فرمانی خودایان نه کردبایه، مرؤف هر له به هشتدا ده مایه وه و نه دهاته سه ر تم زهویه پر کیشه و قهیرانه و تووشی تم همووه نه هامه تی و کاره سات و مهرگه ساته نه ده بو!

خوای گهوره بهم شیویه باس له نیشته جینکردنی مرؤف دهکات له ناو بههشتدا:

• له سورهتی (البقرة) دا، ده فرموی: ﴿ وَقُلْنَا يَا آدَمُ اسْكُنْ أَنْتَ وَزَوْجُكَ الْجَنَّةَ وَكُلَا مِنْهَا رَغَدًا حَيْثُ شِئْتُمَا وَلَا تَقْرَبَا هَذِهِ الشَّجَرَةَ فَتَكُونَا مِنَ الظَّالِمِينَ ﴿٢٥﴾ فَأَزَلَهُمَا الشَّيْطَانُ عَنْهَا فَأَخْرَجَهُمَا مِمَّا كَانَا فِيهِ وَقُلْنَا اهْبِطُوا بَعْضُكُمْ لِبَعْضٍ عَدُوٌّ وَلَكُمْ فِي الْأَرْضِ مُسْتَفَرٌّ وَمَتَّعٌ إِلَىٰ حِينٍ ﴿٣٦﴾ ﴾

واته: "وه وتمان: نهی ئادهم خۆت و ژنه کهت نیشته جی بن لهم بههشته دا، وه له هه موو خودارده مه نییه کی بخۆن به تیر و ته سه لی له هه شو تینیک که هه ز ده کهن، به لام نزیکی ئهم دره خته مه که ون، تا له سته مکاران نه ژ میرد رین، تا نه بنه سته مکار، نینجا شهیتان هه لی خه له تاندن له بههشته دا، وه له و خۆشگوزهرانییه ی که تیندا بون، ده ری په راندن، وه به ئادهم وحه واو شهیتانمان وت: بچنه خوداره وه بو سهر زوی، هه ندیکتان دوژمن ده بن له گه ل هه ندیکتاندا، وه بو تان هه به جیگیریوون له سهر زویو به هره مه ندیو ئاره زوی دنیا تاماویه ک."

• له سورهتی (طه) دا، ده فرموی: ﴿ فَقُلْنَا يَا آدَمُ إِنَّ هَذَا عَدُوٌّ لَكَ وَزَوْجُكَ فَلَا يُخْرِجَنَّكَ مِنَ الْجَنَّةِ فَتَشْقَىٰ ﴿١١٧﴾ إِنَّ لَكَ أَلَّا يَجْمَعُ فِيهَا وَلَا تَعْرِىٰ ﴿١١٨﴾ وَأَنْتَ لَا تَظْمَأُ فِيهَا وَلَا تَصْحَىٰ ﴿١١٩﴾ فَوَسْوَسَ إِلَيْهِ الشَّيْطَانُ قَالَ يَا آدَمُ هَلْ أَدُلُّكَ عَلَىٰ شَجَرِ الْخُلْدِ وَمُلْكٍ لَّا يَبَلَىٰ ﴿١٢٠﴾ فَأَكَلَا مِنْهَا فَبَدَّتْ لُهُمَا سَوْءَةٌ لَّهُمَا وَطِيفَا بَيْنَهُمَا مِنْ وَرَقِ

الْجَنَّةِ وَعَصَىٰ آدَمُ رَبَّهُ، فَغَوَىٰ ﴿١٢١﴾ ثُمَّ اجْبَنَهُ رَبُّهُ، فَأَبَىٰ عَلَيْهِ وَهَدَىٰ ﴿١٢٢﴾
 قَالَ أَهْبِطَا مِنْهَا جَمِيعًا بَعْضُكُمْ لِبَعْضٍ عَدُوٌّ فَإِمَّا يَأْتِيَنَّكُمْ مِنِّي
 هُدًى فَمَنِ اتَّبَعَ هُدَايَ فَلَا يَضِلُّ وَلَا يَشْقَىٰ ﴿١٢٣﴾ ﴿١٢٣﴾

واته: "ئینجا وتمان نهی نادهم، بهراستی ئه م نیبلیسههدوژمنی توو
 هاوسه ره کهته، کهواته ناگادار بن، له بههشت دهرتان نه کات، چونکه
 دوو چاری ناخوشی و زهحمت ده بیت، بیگومان تو لهو بههشته دا برسیت
 نابج و پرووت و قوت نابج، وه بیگومان لهودا تینووت نابج و
 ههتاو (خوړ)، لیت نادات، نازارت پج ناگه به نیت، ئینجا شهیتان نیازی
 خراپی خسته دلپیه وهو، وتی: نهی نادهم، نایا نیشانته بدم درهختی
 نه مری! هه ره کهس لپی بخوات، هه رگیز نامری و مولک و دهسه لاتنی
 هه رگیز دوایی نهیه ت! ئینجا هه ردوو کیان لهو بهروبوو میدرهخته یا خودارد،
 بهو هویه وه، جل و بهرگیان دامالدراو، عهیب و عهوره تیاندهر کهوت، وه
 دهستان کرد به دا پووشینی له شیان، به گه لایدیره خته کانی بههشت، وه
 نادهم سه ریپچی فرمانی پهروه ردگاری کرد، ئیتر له ریپگیاراست لایدا،
 پاشان پهروه ردگاری، هه لیبژارد بو پیغه مبه رایه تی و تهویه لی قبول
 کردو ریتموونی کرد، خودا فهرمووی هه ردوو کتان له بههشت
 پرؤنه خوداره وه، نه وه کانتان بهیه که وه ده بنه دوژمنیه کتری، جا نه گه
 له لایه ن منه وه به پیغه مبه راندا، په یامتان بو هات، نهوسا نه وه ی
 شو تیه هدایه تی من بکه وی، نه وله دنیا دا گو مړا نابج و له پرؤزی
 دوایشه دا تووشی ناخوشی و سهختی نابج."

• له سورتهی (الأعراف) دا، ده فرموی: ﴿وَيَعَادُمُ الشَّجَرَةَ أَنتَ وَرَجُلُكَ

الْجَنَّةَ فَمَلَا مِنْ حَيْثُ شِئْتُمَا وَلَا تَقْرَبَا هَذِهِ الشَّجَرَةَ فَتَكُونَا مِنَ الظَّالِمِينَ ﴿١١﴾
فَوَسَّوَسَ لهُمَا الشَّيْطَانُ لِيُبْدِيَ لَهُمَا مَا وُورِيَ عَنْهُمَا مِنْ سَوْءَاتِهِمَا وَقَالَ مَا نَهَاكُمَا
رَبُّكُمَا عَنْ هَذِهِ الشَّجَرَةِ إِلَّا أَنْ تَكُونَا مَلَكَتَيْنِ أَوْ تَكُونَا مِنَ الْخَالِدِينَ ﴿١٢﴾ وَقَاسَمَهُمَا
إِنِّي لَكُمَا لَمِنَ النَّاصِحِينَ ﴿١٣﴾ فَذَلَّهُمَا بِمُرُورٍ فَلَمَّا ذَاقَا الشَّجَرَةَ بَدَتْ لَهُمَا
سَوْءَاتُهُمَا وَطَفِقَا يَخْصِفَانِ عَلَيْهِمَا مِنْ وَرَقِ الْجَنَّةِ وَنَادَاهُمَا رَبُّهُمَا أَلَمْ أَنْهَكُمَا عَنْ
تِلْكَ الشَّجَرَةِ وَأَقُلْ لَكُمَا إِنَّ الشَّيْطَانَ لَكُمَا عَدُوٌّ مُبِينٌ ﴿١٤﴾

واته: توش نهی نادم، خوت و هاوسه ره کهت له به هه شتدا نيشته جی بن،
جا له هر کوی ناره زوتان لیبوو، خودارده منی و میویه بخون، به لام
نزیکی نهم دره خته مه کهون، دره ختیکی تایبته تی بهردار بوو، خودای
گه وره، بو تاقیکردنه ویان، بریاریدا که هر نزیکی نه کهون، چ جای له
بهروبومی بخون، چونکه نهو کاته ده چنه ریزی سته مکارانه وه.

شهیتان نهو سنورهی بو نادم و حهوا به دره فته زانی و نینجا که وته
فریدانی وه سوه سهو خه تهره و خه یال بو ناو دل و دهرونیان، تا نهو عهیب
و عاریان دره بخت، که شاراهو بو لیان، دواپی خوی ناشکرا کرد و پیی
وتن: پهروهرد گارتان نهم دره ختهی لیج قه دهغه نه کردوون، تهنها له بهر
نهویه نهوه کو بینه فریشته، یا خود بو نهویه، نهوه کو له نه مران بن!

نهوسا شهیتان زانی ده ترسن و دوودلن، سوئندی بو خوداردن، که بهر راستیی
منبوئ نیوه له ناموژ گارانو دلسوزانم!

ئىتر شەيتان بە فىئەل و پىلان، فرىويدان، بەرەولاي درەختە كەي بردن، جاكاتىك تامى بەرەبوومى درەختە كەيان چەشت، ھەرچى عەيب و عارىان ھەيە، كەوتە دەروە، ناچار بەپەلە دەستياندايە گەلای درەختە كانى بەھەشت، عەيب و عارى خۆيانى پى دادەپۆشى و پەرورەدگاربان بانگى كردن و فەرموى: ئايا من ئەو دارەم لى قەدەغەنە كردن و پىم نەوتن، كە بەراستى شەيتان بۆ ئىوہ دوژمنىكى ناشكرايە؟! ”

۸. خودا، ھەرچى لە ئاسمان و زەويدا ھەيە، بۆ مرۆفى رام (ژۆرەبار) كرددووە:

پلەيەكى دىكە، كەخوداى مېھرەبان بە مرۆفى بەخشىو، برىتيە لە رام (ژۆرەبار) كردنى ھەرچى لە ئاسمان و زەويدا ھەيە بۆ مرۆف، تاكو لەوپەرى خۆشى و بەختەوهرى و سەربەرزى و پىشكەوتن و سەركەوتندا بژىت و ھەموو ئەو كالاو كەلوپەل و بوونەوهرە بۆ بەختەوهرى خۆى بخاتە كار و لىي بەھرەمەند و سوودمەند بىت.

خوای مەزن لە قورئانى پىرۆزدا، لە چەندىن شوئىن، نامازە بەم راستىيە دەكات، لەوانە:

- لە سورەتى (الجاثىة) دا، دەفەرموى: ﴿ وَسَخَّرَ لَكُمْ مَّا فِي السَّمٰوٰتِ وَمَا فِي الْأَرْضِ جَمِيعًا مِّنْهُ ۗ إِنَّ فِي ذٰلِكَ لَآيٰتٍ لِّقَوْمٍ يَّتَفَكَّرُونَ ﴿١٣﴾

واته: "وه نهوهی له ناسمانه کان و زهویدا ههیه، بۆ ئیوهی ژیرهبار کردوو، هه مووی له لایه نه خوداویه، بیگومان لهو شتانه دا چهند به لگه ههیه، بۆ که سانی بیربکه نهوه."

• له سورتهی (القمان) دا، ده فهرموی: ﴿الَّذِينَ تَرَوُا أَنَّ اللَّهَ سَخَّرَ لَكُمْ مَّا فِي السَّمَوَاتِ وَمَا فِي الْأَرْضِ وَأَسْبَغَ عَلَيْكُمْ نِعْمَهُ ظَهْرَهُ وَيَاطِنُهُ وَمِنَ النَّاسِ مَنْ يُجَادِلُ فِي اللَّهِ بِغَيْرِ عِلْمٍ وَلَا هُدًى وَلَا كِتَابٍ مُنِيرٍ ﴿٢٠﴾﴾

واته: "نایا سه رنجتان نه داوه، که به راستی هه رچی له ناسمانه کان و زهویدا ههیه، خودا هه هه موویبۆ خزمهتی ئیوهی دروست کردوو و ملکه چی کردوو، هه ره ها به فراوانی نازو نیعمهتی ناشکراو په نهانی به سه ردا پرژاندون، له گه ل نه وه شدا، هه ندیک له خه لکی موجداله و گفتوگۆی نابه چی ده رباره خودا و به رنامه که ی ده که ن، بی هه چ به لگه یه کی زانستی و پرینموویه کی پیغه مبه ران و کتیبیکیر و ونکه ره وه یه خودایی."

• له سورتهی (النحل) دا، ده فهرموی: ﴿وَالَّذِينَ خَلَقْنَا لَكُمْ فِيهَا دِفًا وَمَنْفَعًا وَمِنْهَا تَأْكُلُونَ ﴿٥﴾ وَلَكُمْ فِيهَا جَمَالٌ حِينَ تُرْمَعُونَ وَحِينَ يُسْحَرُونَ ﴿٦﴾ وَتَحْمِلُ أَوْقَالَكُمْ إِلَىٰ بَلَدٍ لَّا تَكُونُوا بَلِغِيهِ إِلَّا بِشِقِّ الْأَنْفُسِ إِنَّ رَبَّكُمْ لَرَوُفٌ رَحِيمٌ ﴿٧﴾ وَالْحَيْلَ وَالْغَالَ وَالْحَمِيرَ لِتَرْكَبُوهَا وَزِينَةً وَيَخْلُقُ مَا لَا تَعْلَمُونَ ﴿٨﴾ وَعَلَى اللَّهِ قَسْدُ السَّبِيلِ وَمِنْهَا جَايزٌ وَلَوْ شَاءَ لَهَدَيْكُمْ أَجْمَعِينَ ﴿٩﴾ هُوَ الَّذِي أَنْزَلَ

مِنَ السَّمَاءِ مَاءً لَكُمْ مِنْهُ شَرَابٌ وَمِنْهُ شَجَرٌ فِيهِ تُسِيمُونَ ﴿١٠﴾
 يُنْبِتُ لَكُمْ بِهِ الزَّرْعَ وَالزَّيْتُونَ وَالنَّخِيلَ وَالْأَعْنَابَ وَمِنْ كُلِّ
 الشَّجَرِ إِنَّ فِي ذَلِكَ لَآيَةً لِقَوْمٍ يَتَفَكَّرُونَ ﴿١١﴾ وَسَخَّرَ لَكُمْ
 آيَاتِ اللَّيْلِ وَالنَّهَارِ وَالشَّمْسَ وَالْقَمَرَ وَالنُّجُومَ مُسَخَّرَاتٍ بِأَمْرِهِ إِنَّ فِي ذَلِكَ
 لَآيَاتٍ لِقَوْمٍ يَعْقِلُونَ ﴿١٢﴾ وَمَا ذَرَأْنَا لَكُمْ فِي الْأَرْضِ مُخْتَلِفًا أَلْوَنًا
 إِنَّ فِي ذَلِكَ لَآيَةً لِقَوْمٍ يَذَكَّرُونَ ﴿١٣﴾ وَهُوَ الَّذِي سَخَّرَ
 الْبَحْرَ لِتَأْكُلُوا مِنْهُ لَحْمًا طَرِيًّا وَتَسْتَخْرِجُوا مِنْهُ حِلْيَةً تَلْبَسُونَهَا
 وَتَرَى الْفُلْكَ مَوَاحِرَ يَكْتُمُ فِيهِ وَلِتَجْتَغُوا مِنْ فَضْلِهِ وَالْقَن
 فِي الْأَرْضِ رَوْسٍ أَنْ تَمِيدَ وَآهْرًا وَسُبُلًا لَعَلَّكُمْ تَهْتَدُونَ ﴿١٥﴾
 وَعَلَّمَنَّاكَ وَبِالنَّجْمِ هُمْ يَهْتَدُونَ ﴿١٦﴾

واته: "مالاتیشی دروستکردووه بو خزمه تی نیوه، له خوری و موو و
 پیستیان، جوړهها پوښاک و رایه خ دروست ده کهن، که گهرمیتان پین
 دهبه خشیتهله سه رماو سو له دا، ههروهها جوړهها سوودی تری لی وهرده گرن
 له شیرو گوشته که شی ده خون...

کاتیک مالاته کان دهینننوه له نیواراندا، به تیری و شیروهه، له
 بهرهبه یانه کانیشدا، که له مال دهریان ده کهن، دیمه نیکی جواتان بو
 دهنونن، دهرونی نیماندار ده خروشینن، به جیاوازی شیوازو قه باره و دهنگ
 و رهنگ و یاری و گهمه یان.

هەندىك لەو مالئانە بارو كەلۆبەلى سەنگىنتان ھەلدەگرن بۆ ولات و شوئىنىك، كە ئىو ەدواى زەحمەت و ماندووبوونىكى زۆر نەيىت پىي نەدەگەيشتن، بەراستىي پەرورەدگار تان زاتىكى زۆر بە سۆزو مېھرەبانە بۆ نەو ەكانى نادەم.

ھەر ەھا چەندەھا جۆرى نەسپ و ماين و ھىسترو گۆدريژى بۆ بەدېھتەن، تا بۆ سواری و گواستەنەو بە كارىبھىتن، سەرەراى دىمەنى قەشەنگيان، بەتايبەت نەسپ و ماين، كە لە سەردەمى زانستى و تەكنەلۆژيادا ھەر بە كاردينوشتى تروش دروست دەكات، كە ئىستا ئىو نازانن، نەم نامازە قورئانىيە، ھەموو ھۆيەكانى گواستەنەو ە ناسمانى و دەريايى و زەمىنى دەگرىتەو، كە نادەمىزاد پەى پى بردووو پەى پى دەبات، چونكە نادەمىزاد خۆى و زانىارى و زانستەكەى و كەرەستە خاوەكان، ھەر ھەمووى بەخششىخوداى بەدېھتەرى تواناو زانايە.

پروونكردنەو ەپىزبازىراست و بەرنامەى دروست لەسەر خودايە، دەيىت وريا بن، ھەندىكپىزبازى لارو چەوت و نارپكىش ھەيە، خۆ نەگەر بىيوستايە ھىدايەتى ھەر ھەمووتانى دەدا بەگشتى، سەرپشكى نە دەكردن، بەلامپىزى لىناون.

پەرورەدگار، نەو زاتەيە كە لە ناسمانەو بارانتان بۆ دەبارئىت، كە لىي دەخۆنەو، ھەر ەھا تىكەل بە جۆرەھا شەربەت و شلەمەنىش دەيخۆنەو و دەيىتە ھۆپروان و گەشەكردنى درەخت و گزۆگياو مالئانە تىادا دەلەو ەپىتن.

ھەر بەۋ بارانە، خۇدای گەۋرە جۆرەھا كشتوكالېۋتان دەھىنئەتە بەرھەم، ھاۋرېئ لە گەل زەيتون و خورماو جۆرەھا ترى، لە ھەموو جۆرە بەرۋوبومىكىش، بەراستىي نا لەۋەدا بەلگەو نىشانەي تەۋاۋ ھەيە، بۇ كەسانىك كە بېرىكەنەۋە.

ھەرۋەھا شەۋو رۆژو خۆرو مانگى بۇ ئىۋھرام ھىناۋە، ئەستېرەكانىش بە فەرمانى ئەۋ زاتە رامھىتارون، بە راستىي نا لەۋ دياردەۋ دروستكراۋانەدا، بەلگەو نىشانەي زۆر ھەن بۇ كەسانىك كە عەقل و ژىرىيان بىخەنەكار. ھەرۋەھا شتى زۆرو جۆراو جۆرو ھەمەپرەنگى لە زەۋيدا بۇ بەدېھىناۋن، كە بەراستىي نا لەۋەشدا بەلگە ھەيە بۇ كەسانىك كە ياداۋەرى ۋەردەگرن.

ھەر ئەۋ زاتەيە كە دەرياي بۇ بارھىناۋن، تا گۆشتى تەرو تازەي لى بخۆن، تا لە ئاۋيدا جۆرەھا گەۋھەرۋ مروارى دەربھىنن و لە دەست و مىلى بىكەن، ھەرۋەھا كەشتىيەكان دەبىنئەت، دەريا لەت دەكەن، تا فەزل و بەخششى ترى پەرۋەردگار بەدەستبھىنن، بۇ ئەۋەي سوپاسگوزارش بىكەن. ھەرخۇدا لەسەر رووكارى زەۋى، چىياكانى چەسپاندوۋە، تا لەنگەرى بگرېت و ئىۋە ئەلەرزىنئەت و لارتان ئەكاتەۋەو ژىرەو ژوور نەبن، ھەرۋەھا چەم و رووباروپىنگەۋبانى تىادا بەدېھىناۋە، بۇ ئەۋەپرى دەركەن و بە مەرامى خۆتان بگەن.

ههروهها نيشانهى زۆرو زه بهندى له زهويدا دا بينكر دووه، وه كو كه ژو
 كينه كان و، چه م و پرووباره كان و بهرزى و نشينه كان، تا ون نه بن، له
 شه و گارىشداو به هوى نه ستيره كانه وه، خه لكير ئى خويان بزنان".

• له سوره تى (الحج) دا، ده فهرموى: ﴿الَّذِينَ نَسُوا اللَّهَ سَخِرَ لَكُمْ مِافِي
 الْأَرْضِ وَالْفُلكِ تَجْرِي فِي الْبَحْرِ بِأَمْرِهِ وَيُمْسِكُ السَّمَاءَ أَنْ تَقَعَ عَلَى الْأَرْضِ إِلَّا
 بِإِذْنِهِ إِنَّ اللَّهَ بِالنَّاسِ لَرُؤُوفٌ رَحِيمٌ ﴿٦٥﴾

واته: "تاي نا بينى (نازانى)؟ به پر استيخودا هه موو نه و شتانهى له
 زهويدا ههيه، پر امى ههتاوه بو تان، وه كه شتيشير امههتاوه، به فهرمانى
 خودا، ده پروات به ناو ده ريدا، وه ناسمانه پر اغير كردووه، تاكو نه كه وى
 به سهه زهويدا، مه گه به فهرمانى نه، به پر استيخودا دلسوزو ميهه بهانه
 به رانه به خه لكى".

• له سوره تى (ابراهيم) دا، ده فهرموى: ﴿اللَّهُ الَّذِي خَلَقَ السَّمَوَاتِ
 وَالْأَرْضَ وَأَنْزَلَ مِنَ السَّمَاءِ مَاءً فَأَخْرَجَ بِهِ مِنَ الثَّمَرَاتِ رِزْقًا لَكُمْ
 وَسَخَّرَ لَكُمْ الْفُلكَ لِتَجْرِيَ فِي الْبَحْرِ بِأَمْرِهِ وَسَخَّرَ لَكُمْ الْأَنْهَارَ ﴿٣٢﴾
 وَسَخَّرَ لَكُمْ الشَّمْسَ وَالْقَمَرَ دَائِبِينَ وَسَخَّرَ لَكُمْ اللَّيْلَ وَالنَّهَارَ ﴿٣٣﴾
 وَءَاتَاكُمْ مِنْ كُلِّ مَا سَأَلْتُمُوهُ وَإِنْ تَعُدُّوا نِعْمَتَ اللَّهِ لَا تَحْصُوهَا
 إِنَّ الْإِنْسَانَ لَطَلُومٌ كَفَّارٌ ﴿٣٤﴾

واته: "خودا، نه و زاتهيه، كه ناسمانه كان و زهوى دروست كردووه و، له
 ناسمانه وه بارانى باراندووه، هه موو به رو بووم و دانه و نه له كه پير و اندووه،

که رزق و رۆزىيە بۇ ئىيۈ، ھەرۈھا كەشتىي بۆرام ھىناون، بۇ ئەۋەيە فەرمانىخودا، بىروات بەناو دەريادا و رېووبارەكانى بۆرامھىناون، ھەرۈھا رامى ھىناۋە بۆتانرۆژ و مانگ بە ھەمىشەيى، ۋە شەۋ و رۆژىشى بۆرام ھىناون، ۋە لە ھەموو ئەو شتانه كە داۋاتان كىردوۋە، پىي بەخشىيۈون، خۆ ئە گەر بە ھەرۋە نىعمەتە كانىخودا بۆمىرن، بۆتان ناژمىردىرن! بەراستىي نادەمىبىباۋەر و زۆر ستمكار و سېلەيە".

● لە سورەتى (مىريم)دا، دە فەرمۈي: ﴿الَّذِي جَعَلَ لَكُمُ الْأَرْضَ فِرَاشًا وَالسَّمَاءَ بِنَاءً وَأَنْزَلَ مِنَ السَّمَاءِ مَاءً فَأَخْرَجَ بِهِ مِنَ الثَّمَرَاتِ رِزْقًا لَكُمْ فَلَا تَجْعَلُوا لِلَّهِ أَنْدَادًا وَأَنْتُمْ تَعْلَمُونَ﴾

ۋاتە: "ئەۋخودايەي كە زەۋىي بۆراخستون، ۋە ناسمانى بۆ كىردوون بە كۆشك، ناسمانى بۆ گىپراون بە گومەزى، ۋە ئاۋى بارانى لە ناسمانەۋە ھىناۋەتە خوارەۋە، ئىنجا بەۋ ئاۋە، ھەموو جۆرە مىۋەھو بەرىك بۆرۆزىي ئىيۈ بەرھەمھىناۋە. كەۋاتە ھاۋتا بۇخودا پەيدا مەكەن، كە ئىيۈ خۆتان دەزانن بى ھاۋتايە".

۹. خودا، عەقل و ھىزى بە مەۋف بەخشىۋە:

گەۋرەترىن نىعمەت، كە خوداى مەزن بە مەۋفى بەخشىي بىت، بىرىتىيە لە عەقل و ھىز (بىر كىردنەۋە).

چونكە مەۋف بەھۈي عەقل و بىر كىردنەۋە دەتوانىرەش لە سېۋ، چاكە لە خراپەۋ، راست لە ناراستو خىر لە شەر جىيا بكا تەۋە.

بیگومان، خوی میهره بان، عه قَل و هزری کردووه به پیوه، بۆ جیا کردنه وهی
مرؤفینکی (ته کلیفلیکراو) له مرؤفینکی (ته کلیف لینه کراو)، یان
مرؤفینکی (عاقَل) له مرؤفینکی (شیت)!

وشه ی عه قَل و هزر، ههروه ها نه و شانیه پیوهندیان به و دوو وشه وه
ههیه، زۆر جار له قورئانی پیروژدا هاتووه، بۆ نمونه: چلو نو جار
وشه ی (العقل)، له قورئاندا هاتووه.

بیست و چوار جار وشه ی (تعقلون)، له قورئاندا هاتووه.

بیست و دوو جار وشه ی (یعقلون)، له قورئاندا هاتووه.

وشه ی (یعقلها)، یه ک جار له قورئاندا هاتووه.

وشه ی (عقلوه)، یه ک جار له قورئاندا هاتووه.

وشه ی (نعقل)، یه ک جار له قورئاندا هاتووه.

شانزده جار وشه ی (الألباب)، له قورئاندا هاتووه.

یه ک جار وشه ی (الجبر)، له قورئاندا هاتووه.

یه ک جار وشه ی (فکر)، له قورئاندا هاتووه.

یه ک جار وشه ی (تتفکروا)، له قورئاندا هاتووه.

یه ک جار وشه ی (تتفکرون)، له قورئاندا هاتووه.

یه ک جار وشه ی (یتفکروا)، له قورئاندا هاتووه.

یه ک جار وشه ی (تتفکرون)، له قورئاندا هاتووه.

یانزده جار وشه ی (یتفکرون)، له قورئاندا هاتووه.

ههلبهت، خودای دلۆفان، عه قَل و هزریکی مهزنی به مرؤف به خشیوه،
تاكو كورئانه لاسایی نه م و نه و فلان و فیسار نه کاته وه، به لکو که سیکی

دووربین و وردبین و چاوکراوه و بیرتیژ و لیزان بیټ و قوفلی نه زانین له میټسکی نه دات و عه قَل و هۆشی خۆی بخاته کار و به باشی بیر بکاته وه. نهم به لگانه ی خوداره وهش مشتیکن له خهرواریک:

• له سورتهی (آل عمران) دا، ده فهرموی: ﴿وَالرَّسِخُونَ فِي الْعِلْمِ يَقُولُونَ

ءَامَنَّا بِهِ كُلٌّ مِّنْ عِنْدِ رَبِّنَا وَمَا يَذَّكَّرُ إِلَّا أُولُو الْأَلْبَابِ ﴿٧﴾

واته: "جا نه و که سانه ی که له زانستدا رۆچوون ده لئین: نیمه باوه پی دامه زراومان به هر هه موو نه و نایه تانه هیه، که له لایه ن پهروه ردگارمانه وهیه و فهرمایشی نه وه، له راستیدا، جگه له خاوه ن بیر و ژیره کان، یاداوه ری وه رناگرن و بیرناکه نه وه له م قورثانه."

• له سورتهی (البقرة) دا، ده فهرموی: ﴿وَتَكَزَّوْا فِیْ حَبِ الْزَّادِ

النَّعْوَىٰ وَاتَّقُونَ یٰٓأُولِی الْأَلْبَابِ ﴿١٧٧﴾

واته: "وه توتشوو ی پارێژکاری هه لگرن، که باشتین توتشوو، له خودا ترسانه، وه له من بترسن، نه یه هۆشه ندان."

• له سورتهی (آل عمران)، ده فهرموی: ﴿إِنَّ فِي خَلْقِ السَّمَوَاتِ

وَالْأَرْضِ وَآخْتِلَافِ اللَّیْلِ وَالنَّهَارِ لَآیَاتٍ لِّأُولِی الْأَلْبَابِ ﴿١١٠﴾

واته: "به راستیی له دروستکردنی ناسمانه کان و زهیداو له جیاوازی و گۆرانی شهو و رۆژدا، چهنده ها به لگه هیه بۆ خاوه ن ژیرییه کان."

• له سورتهی (الزمر) دا، ده فهرموی: ﴿قُلْ هَلْ یَسْتَوِی الَّذِیْنَ یَعْلَمُونَ وَالَّذِیْنَ لَا

یَعْلَمُونَ إِنَّمَا یَتَذَكَّرُ أُولُو الْأَلْبَابِ ﴿١٠١﴾

واته: "بلى نایا نهوانه‌ی ده‌زنان یه کسانن له گه‌ل نهوانه‌ی که نازانن، به‌راستی ته‌نیا ژیرمه‌ند و عاقل‌مهنده‌کان نامۆزگاری وهرده‌گرن".

● له سوره‌تی (الحجر)، ده‌فه‌رموی: ﴿وَالْفَجْرِ ﴿١﴾ وَلَيْلٍ عَشْرٍ ﴿٢﴾ وَالشَّفْعِ

وَالْوَتْرِ ﴿٣﴾ وَاللَّيْلِ إِذَا يَسِرَ ﴿٤﴾ هَلْ فِي ذَلِكَ قَسَمٌ لِّدِي حِجْرٍ ﴿٥﴾ ﴿

واته: "سوئند به به‌ره‌به‌یان، وه به ده شه‌ویه‌که‌می مانگی قوریان، وه به‌تاک و جووت، وه به‌شه‌وگار، کاتیک که تیده‌په‌ریت، نایا نه‌مانه‌ی که سوئندیان پی خورا، شایسته‌ی سوئند پی‌خوردن نین لای تیگه‌یشتوو (عاقل)!"

● له سوره‌تی (البقرة) داده‌فه‌رموی: ﴿أَيُّدٌ أَحَدُكُمْ أَنْ تَكُونَ لَهُ جَنَّةٌ

مِّنْ نَّخِيلٍ وَأَعْنَابٍ تَجْرِي مِنْ تَحْتِهَا الْأَنْهَارُ لَهُ فِيهَا مِنْ كُلِّ الثَّمَرَاتِ وَأَصَابَهُ الْكِبَرُ وَلَهُ ذُرِّيَةٌ ضُعْفَاءُ فَأَصَابَهَا إِعْصَارٌ فِيهِ نَارٌ فَاحْتَرَقَتْ

كَذَلِكَ يُبَيِّنُ اللَّهُ لَكُمْ آيَاتِهِ لَعَلَّكُمْ تَتَفَكَّرُونَ ﴿٣٧﴾ ﴿

واته: "نایا هیچ که‌سیک له نیوه‌هه‌ز ده‌کات باخیکیه‌بیته، له دارخورماو چه‌نده‌ها جووره‌زه‌ترپینکه‌هاتیته و چه‌ند جو‌گه‌وو‌رووبارنک به‌ژیر دره‌خته‌کانیدا بروات و هه‌موو جووره‌به‌روبوومینکی تیدایته بو‌خاوه‌نه‌که‌ی و خۆی دووچارى پیری بوویته و چه‌ند نه‌وو‌مندالینکی لاوازی هه‌بیته، که‌چی له‌ناکاوا، گه‌رده‌لولینک گروگه‌رمیه‌کی به‌هیزی تیدایته و هه‌لکاته‌سه‌ری و یه‌کسه‌رسووتیته؟! نه‌مه‌زۆر جیی داخ و نیگه‌رانیه، چونکه‌نه‌خۆی له‌به‌ر پیری، نه‌منداله‌کانی، له‌به‌ر بی‌هیزی، ناتوانن

باخه که تاوه دان بکه نه وه، نا بهو شیویه، خودا نایه تو به لگه و نیشانه کانی ده خاته بهرچاوتان، بۆ شهوی تیفکرن و بیربکه نه وه و خۆتان مایه پوچ و رهنج به خه سار نه کهن."

• له سوره تی (یونس) دا، ده فدرموی: ﴿إِنَّمَا مَثَلُ الْحَيَاةِ الدُّنْيَا كَمَاءٍ أَنْزَلْنَاهُ مِنَ السَّمَاءِ فَاخْتَلَطَ بِهِ نَبَاتُ الْأَرْضِ مِمَّا يَأْكُلُ النَّاسُ وَالْأَنْعَامُ حَتَّى إِذَا أَخَذَتِ الْأَرْضُ زُخْرُفَهَا وَازَّيَّنَتْ وَظَنَّ أَهْلُهَا أَنَّهُمْ قَدِرُوا عَلَيْهَا آتَيْنَاهَا أَمْرًا لَيْلًا أَوْ نَهَارًا فَجَعَلْنَاهَا حَصِيدًا كَأَن لَّمْ تَغْنَبْ بِالْأَمْسِ كَذَلِكَ نُفَصِّلُ الْآيَاتِ لِقَوْمٍ يَتَفَكَّرُونَ ﴿٢١﴾﴾

واته: "ئینگومان نمورنه ی ژبانی نه م دنیا به، هه ره له بارانه ده چیت، له ناسمانه دامانباراندوه، جا به هۆیه وه پر وه کی زهوی گه شه ده کات و بهیه کدا چو نه روه بومی خۆی پیشک شه ده کات له خوژا کانه ی که هه م خه لکی و، هه م نازه لیش لیب ده خون، هه تا کاتیک وای لی دیت، زهوی به جوانی نه خشونیگاری خۆی ده ده خات و خۆی ده راز نیتته وه، خه لکه که ی واگومان ده بهن، به راس تیه هه می شه ده سه لاتداری ته واون به سه ریدا، نا له و کاته دا که خه لکی خراب و غافلن و دلیان به دنیا خو شه و هه رچی تاوان و گونا هه ده یکن، نه وه فه رمانی ئیمه یان بۆ ده ده چیت له شه ودا، یان له پرۆژدا، نه وسا وه ک کشتوکالی دروینه کراوی لی ده که ین، هه روه کو دو ئنی نه بوو ییت، ئابه و شیویه نایه ته کانی خو مان روون ده که ینه وه، بۆ که سائیک، که بیر بکه نه وه و تیفکرن، وا دیار هر پرۆژیک دیت، پیشک هه وتنی زانست

ده گاته ناستيكي زور بالا، خهلكي نهو سهردهمه زور غهرا دهبن، بهلام له پرنكدا، خدا كوتايي بههموو شتيك دههينيت".

• له سورهتي (الرعد) دا، ده فهرموي: ﴿وَهُوَ الَّذِي مَدَّ الْأَرْضَ وَجَعَلَ فِيهَا رَوَاسِيَ وَأَنْهَارًا وَمِنْ كُلِّ الشَّجَرَاتِ جَعَلَ فِيهَا زَوْجَيْنِ اثْنَيْنِ يُغْشَى اللَّيْلَ النَّهَارُ إِنَّ فِي ذَلِكَ لَآيَاتٍ لِّقَوْمٍ يَتَفَكَّرُونَ ﴿٢٣﴾﴾

واته: "خودا، نهو زاتهيه، كه زهويپراخستوه، به پاني و دريزي و، چندهها چياو رووباري تيدا داناوه (دروستكردوه)، ههروهه له ههموو جوړه ميوهيهك، جوتن نيرو ميني تيدا دروستكردوه، شهو دهوات بهسهر رورژدا، بهراستيي لهوانه دا بهلگه و نيشانه ههيه، بو نهو كهسانه ي كه بير ده كه نهوه".

۱۰. خودا، هيزي ناخاوتني به مروفي به خشيوه:

نيعمه تيكي ديكه، كه خوداي مهزن به مروفي به خشيوه و به زورنك له گيانه وهراني ديكه ي نه به خشيوه، بريتييه له ناخاوتن (په يقين). بهراستيي زمان، سامرازنكي زور كارگره له ژياني هر مروفيكدا، خوداي مهزن به مروفه كاني به خشيوه، تاكو له يه كتری تيگن و له يه كتری حالي بن و ههست به دهر د و نه خو شيه كاني يه كتری بكن و زانياري له گدل يه كتری نالوگور بكن.

بۆیە زمان بۆ مەرۆفەکان زۆر گرنگە، چونکە پردیکی پەيوەندی لە نینوانیاندا دروست دەکات و لە ڕێی زمانهوه دەتوانن گوزارشت لە هزر و بیر و ناخی خۆیان بکەن.

خوای گه‌وره له چه‌ندین شوێنی قورئاندا، باسی له گرنگی زمان کردووه بۆ مەرۆف، له‌وانه:

• له سوره‌تی (الرحمن)دا، ده‌فرمویت: ﴿الرَّحْمٰنُ ﴿١﴾ عَلَّمَ الْقُرْاٰنَ

﴿٢﴾ خَلَقَ الْاِنْسَانَ ﴿٣﴾ عَلَّمَهُ الْبَيَانَ ﴿٤﴾ ﴿

واته: "خودای به‌خشسنده، قورئانی فیریمحه‌مه‌د (ﷺ) کرد، ناده‌می دروستکرد، وه فیری گفتوگۆی کرد".

• له سوره‌تی (الروم)دا، ده‌فرموی: ﴿وَمِنْ اٰیٰتِهٖۤ اَخْلَقَ السَّمٰوٰتِ وَالْاَرْضِ

وَاٰخْتَلَفُ الْاَسْمٰیۤنَکُمْ وَالْوٰنِکُمْ اِنَّ فِیْ ذٰلِکَ لَاٰیٰتٍ لِّلْعٰلَمِیۡنَ ﴿٢٢﴾ ﴿

واته: "وه له نیشانه‌کانی ده‌سه‌لاتیخودا، دروستکردنی ناسمانه‌کان و زهوی و جیاوازی زمانتان و ڕه‌نگه‌زتان، به‌راستی له‌وه‌دا، که باسکرا، به‌لگه‌ی زۆر هه‌یه بۆ زانایان".

• له سوره‌تی (البلد)دا، ده‌فرموی: ﴿وَلِسٰنًا وَّشَفٰتِیۡنَ ﴿١﴾ ﴿

واته: "وه زمانیک و دوو لیومان پێ نه‌داوه؟"

• له سوره‌تی (ابراهیم)دا، ده‌فرموی: ﴿وَمَا اَرْسَلْنَا مِنْ رَّسُوْلٍ اِلَّا

بِلِسٰنٍ قَوْمِهٖۤ لِيُبَيِّنَ لَهُمْ فَيُضِلُّ اللّٰهُ مَنْ يَّشَاءُ وَيَهْدِيۤ مَنْ يَّشَاءُ ؕ

وَهُوَ الْعَزِیْزُ الْحَكِیْمُ ﴿١﴾ ﴿

واته: "وه هیچ پیغمبر نیکمانه وانه نه کردوه، به زمانی گهله که ی خۆی نه بیته، بۆ نه وهی نایینه که یان بۆ پروون بکاته وه، نه وساخودا، هه ر که سینیکی وستیبن، گومرای کردوه، هه ر که سینیکی وستیبن، هیدایه تی داوه، هه ر نه ویش زالی کار دروسته".

• له سوره تی (مریم) دا، ده فه رموی: ﴿وَوَهَبْنَا لَهُمْ مِنْ رَحْمَتِنَا وَجَعَلْنَا لَهُمْ

لِسَانَ صِدْقٍ عَلِيًّا ﴿٥٠﴾

واته: "له ره حمه تی خۆمان، نه وانمان به هه ره مه ند کرد، باسی چاکه ی نه وانمان خسته سه ر زمانینه ده میزاده کان".

• له سوره تی (النساء) دا، ده فه رموی: ﴿وَكَلَّمَ اللَّهُ مُوسَى تَكْلِيمًا

﴿١٦٤﴾

واته: "وه خوداله گه ل مووسا قسه ی کرد، به قسه کردن".

١١. خودا، نازادی به مروّف به خشیوه:

یه کیک له و مافه گه ورانه ی که خودای میه ره بان به مروّفی به خشیوه به زۆر نیک له بوونه وه ره کانی دیکه ی نه به خشیوه، بریتییه له نازادی بیر ویاوه پ، واته، مروّف به نازادی له دایک ده بیته و نازاده له هه لێژاردنی نه و نایین و به رنامه ی که خۆی ده یه ویت و نه و رپیازه ی که خۆی هه لیده بژیریت و ده یگر تته به ر، چونکه مروّف خاوه ن عدقل و ژیری و هه ز و ویزدان و هه سته! ده توانی سپی له ره ش، چاکه له خراپه، راست له چهوت و پاک له پیس جیابکاته وه.

ههلبهت، خودای مهزن له قورشانى پيرۆزدا باس له نازادىي مرؤف ده كات، بۆ نمونه:

• له باره ي نازادىي بيروباوه ره وه، خودای مهزن له سورته ي (البقرة) دا،

ده فهرموى: ﴿لَا إِكْرَاهَ فِي الدِّينِ قَدْ تَبَيَّنَ الرُّشْدُ مِنَ الْغَيِّ﴾ (١٥٦)

واته: "به هيچ جوړك زور كردن نيه له وهر گرتنى بيروباوه پرى ئيسلامدا، نايت به زور ديندارى بكرت و دين به زور نادرېت به سر كه سدا، چونكه به راستى رېبازى چاك و دروست؛ روون و ناشكرا بووه و جيا بوته وه له گومرايى و سر كه شى."

• هه ره ها له سورته ي (الإنسان) دا، ده فهرموى: ﴿هَلْ أَتَى عَلَى الْإِنْسَانِ حِينٌ

مِنَ الدَّهْرِ لَمْ يَكُنْ شَيْئًا مَّذْكُورًا﴾ (١) **﴿إِنَّا خَلَقْنَا الْإِنْسَانَ مِنْ نُطْفَةٍ أَمْشَاجٍ
بَتَّلِيهِ فَجَعَلْنَاهُ سَمِيعًا بَصِيرًا﴾** (٢) **﴿إِنَّا هَدَيْنَاهُ السَّبِيلَ إِمَّا شَاكِرًا وَإِمَّا كَفُورًا**

﴾ (٣)

واته: "به راستى ماويه كى زور له روژگار به سر ناده ميزادا هات، كه شتىكى وانه بوو ناو بېرېت. بېنگومان نيمه ئينسانمان دروست كرد له تېكه له يه، له سه ره مينكوتيه كى بچوك و هيلكو كه يه، له كاتى كدا ده مانه وېت تا قى بكه ينه وه، هر بويه ده زگاي بيستن و بينيمان پيه خشى، به راستى نيمه رېنمو وييمان كرد بوړېگه يراست، به نازادىي ده تانيت بيته كه سايه تيه كى ئيماندار و سوپاسگوزار، يان بچ باوه و خودانه ناس."

• له سورہتی (الکافرون) دا، دہ فرموی: ﴿قُلْ يَا أَيُّهَا الْكَافِرُونَ ﴿١﴾﴾

لَا أَعْبُدُ مَا تَعْبُدُونَ ﴿٢﴾ وَلَا أَنْتُمْ عَابِدُونَ مَا أَعْبُدُ ﴿٣﴾ وَلَا أَنَا عَابِدٌ مَا

عَبَدْتُمْ ﴿٤﴾ وَلَا أَنْتُمْ عَابِدُونَ مَا أَعْبُدُ ﴿٥﴾ لَكُمْ دِينُكُمْ وَلِيَ دِينِ ﴿٦﴾ ﴿١﴾

واتہ: "تہی بیباورینہ، من نہو بتانہ ناہرستم، کہ نیوہ دہی پھرستن، وہ نیوہش نہو خودایہ ناہرستن، کہ من دہی پھرستم، وہ من نہو خودا پھرستیہ ناکہم، کہ نیوہ دہیکہن، وہ نیوہش نہو خودا پھرستیہ ناکہن، کہ من دہیکہم، نایینی خوتان بو خوتان، نایینی خو میش بو خوّم".

• له سورہتی (الکھف) دا، دہ فرموی: ﴿وَقُلِ الْحَقُّ مِن رَّبِّكَ فَمَنْ شَاءَ

فَلْيُؤْمِنْ وَمَنْ شَاءَ فَلْيُكْفُرْ ﴿٢١﴾﴾ ﴿٢١﴾

واتہ: "بیان بلی: ہق ہر نہویہ، کہ لہ لایہن پھرورد گارتانہ وہ بو تانرہوانہ کراوہ، جا نہوی دہیویت، با باور بہینیت و، نہوی دہیویت، با کافرو بیباور بیت".

• له سورہتی (المدثر) دا دہ فرموی: ﴿كُلُّ نَفْسٍ بِمَا كَسَبَتْ رَهِينَةٌ ﴿٢٨﴾﴾

﴿٢٨﴾

واتہ: "ہموو کہ سیک بارمتہ (پہین) ی کردوہی خوہتی".

۱۲. خودا، عیلم و زانستی به مروّف به خشيوه:

هه موو مروّفئك، به نه زانی و لاوازی و بیده سه لاتی له دايك ده بیّت، به لامخودای گه ووره، به لوتف و كه ره می خوی، شهو به هر هیه ی پنی به خشيوه، كه له ریگهی عه قلّ و هوش و هزر و هر پینج ههسته كانییه وه، فیزی زانست و زانیاری و ناخافتن بیّت و به زمانی جیاجیا قسه بکات و گوزارشت له هزر و بیرو ناخی خوی بکات و له گه لّ نهوانی دیکه دا بیرو پرا نالو گور بکات .

هه ره كه له چه ند سوره تینکی قورنانی پیروژدا، نامازه به م هه قیقه ته ده کات، له وانه:

• له سوره تی (العلق) دا، ده فهرموی: ﴿أَقْرَأْ بِأَسْمِ رَبِّكَ الَّذِي خَلَقَ ① خَلَقَ الْإِنْسَانَ مِنْ عَلَقٍ ② أقرأ رَبُّكَ الْأَكْرَمُ ③ الَّذِي عَلَّمَ بِالْقَلَمِ ④ عَلَّمَ الْإِنْسَانَ مَا لَمْ يَعْلَمْ ⑤﴾

واته: "تهی محمه د (ﷺ)، بخویننه به ناوی پهروه رد گارته وه، كه هه موو شتیکی دروست كردووه، مروّفی دروست كردووه له خویننیکی به ستوو، بخویننه، پهروه رد گاری تو، له هه موو كه سبه خشده تره، نه وهی كه مروّفی فیزی نووسینكر دووه به قه له م، مروّفی شاره زا كردووه بهو شتانهی كه نهی ده زانی".

• له سوره تی (البقرة) دا، ده فهرموی: ﴿وَإِذْ قَالَ رَبُّكَ لِلْمَلَائِكَةِ إِنِّي جَاعِلٌ فِي الْأَرْضِ خَلِيفَةً قَالُوا أَتَجْعَلُ فِيهَا مَنْ يُفْسِدُ فِيهَا وَيَسْفِكُ الدِّمَاءَ وَنَحْنُ نُسَبِّحُ بِحَمْدِكَ وَنُقَدِّسُ لَكَ قَالَ إِنِّي أَعْلَمُ مَا لَا تَعْلَمُونَ﴾

﴿٢٠﴾ وَعَلَّمَ ءَادَمَ الْأَسْمَاءَ كُلَّهَا ثُمَّ عَرَضَهُمْ عَلَى الْمَلَائِكَةِ فَقَالَ أَنْبِئُونِي بِأَسْمَاءِ هَؤُلَاءِ إِنْ كُنْتُمْ صَادِقِينَ ﴿٢١﴾ قَالُوا سُبْحَانَكَ لَا عِلْمَ لَنَا إِلَّا مَا عَلَّمْتَنَا إِنَّكَ أَنْتَ الْعَلِيمُ الْحَكِيمُ ﴿٢٢﴾ قَالَ يَقَادِمُ أُنْبِيَهُمْ بِأَسْمَائِهِمْ فَلَمَّا أَنْبَأَهُمْ بِأَسْمَائِهِمْ قَالَ أَلَمْ أَقُلْ لَكُمْ إِنْ عَلِمْتُ غَيْبَ السَّمَوَاتِ وَالْأَرْضِ وَأَعْلَمُ مَا بُدُونَ وَمَا كُنْتُمْ تَكْتُمُونَ ﴿٢٣﴾ ﴿

واته: "بیریان بینه‌وه، کاتیک که په‌رورد گاری تو، به فریشته‌کانی وت: به‌پراستی من جینشینیک له‌سه‌ر زه‌ویدروست ده‌که‌م.

فریشته‌کان وتیان: نایا که‌سینکی وای تیا دروست ده‌که‌یت، که خراپه‌و به‌دی تیدا بکات، وه خوینی تیا بریژیت؟ له کاتیکدا، که نیمه‌یادت ده‌که‌ین، به‌ستایش‌کردنت، وه به‌پاک پراتده‌گرین!

خودا فه‌رمووی: بینگومان نه‌وه‌ی من ده‌یزانم، ئیوه نایزانم، خودا ناوی هم‌موو شتینکی فیزی ناده‌م کرد، له پاشان نه‌و شتانه‌ی نیشانی فریشته‌کانیشی دا، وه‌خودا پینی فه‌رموون: ناوی نه‌مانم پینی بلین نه‌گه‌ر پراست ده‌که‌ن، که ئیوه له ناده‌می باشترن؟ هم‌موو وتیان: خودایه تو پاکیت له هه‌له، نیمه‌هیچ نازانین، مه‌گه‌ر نه‌وه‌ی که خوټ فیرت کردبین، به‌پراستی هه‌ر تویت زاناو دانا. خودا فه‌رمووی: نه‌ی ناده‌م ناوی نه‌و شتانه‌یانپیی بلین. جا کاتیک که ناوه‌کانی پینی وتن، خودا فه‌رمووی: نه‌ی پیم نه‌وتن؟ بینگومانمن ناگادارم به‌نه‌پینی ناسمانه‌کان و زه‌وی، وه ناگادارم به‌وه‌ی که به‌ناشکرا ده‌یکه‌ن، وه به‌نه‌وه‌ی که ده‌یشارنه‌وه؟"

● له سوره‌تی (المجادلة) دا، ده فەرموی: ﴿يَرْفَعُ اللَّهُ الَّذِينَ آمَنُوا مِنْكُمْ

وَالَّذِينَ آمَنُوا بِاللَّهِ وَرَجَعَتْ وَاللَّهُ بِمَا تَعْمَلُونَ خَبِيرٌ ﴿١١﴾

واته: "خوای گه‌وره نه‌وانه‌ی نیمانیان هیناوه له ئیوه و نه‌وانه‌شان زانست و زانیارییان پێدراوه، چه‌نده‌ها پله‌و پایه به‌رزیان ده‌کاته‌وه، خودایش ناگایه به‌و کارو کرده‌وانه‌ی که نه‌جامی ده‌هن".

● له سوره‌تی (القلم) دا، ده فەرموی: ﴿ت وَالْقَلَمِ وَمَا يَسْطُرُونَ ﴿١﴾

واته: "به (نوون) ده‌خوێرتنه‌وه، سوێند به پێنووس و به‌و دێرانه‌ی ده‌ینوسن".

● له سوره‌تی (الزمر) دا، ده فەرموی: ﴿قُلْ هَلْ يَسْتَوِي الَّذِينَ يَعْلَمُونَ وَالَّذِينَ

لَا يَعْلَمُونَ إِنَّمَا يَتَذَكَّرُ أُولُوا الْأَلْبَابِ ﴿١﴾

واته: "بلی نایا نه‌وانه‌ی ده‌زانن، به‌کسانن له‌گه‌ل نه‌وانه‌ی که نازانن؟ به‌راستی ته‌نیا خاوه‌نانی ژیری نامۆزگاری وهرده‌گرن".

● له سوره‌تی (فاطر) دا، ده فەرموی: ﴿وَمِنَ النَّاسِ وَالذَّوَابِّ

وَالْأَنْعَامِ مُخْتَلِفٌ أَلْوَانُهُ، كَذَلِكَ إِنَّمَا يَخْشَى اللَّهَ مِنْ عِبَادِهِ الْعُلَمَاءُ إِنَّ اللَّهَ

عَزِيزٌ غَفُورٌ ﴿٢٨﴾

واته: "به‌راستی هه‌ر زانا‌کان په‌ی به‌و نه‌ینییانه ده‌به‌ن و له‌ناو به‌نده‌کانیخودا هه‌ر نه‌وان له‌خودا ده‌ترسن، له‌سه‌رده‌می علم و زانستدا، نه‌م را‌ستی‌هه‌روونه، چونکه کاتی‌ک زانا و پسه‌وران، په‌ی به‌ ورده‌کاری به‌ده‌یه‌تروان ده‌به‌ن، زۆر هه‌ست به‌ گه‌وره‌ی و ده‌سه‌لاتیخودا ده‌که‌ن،

به راستی نه خودایه زور بالادهسته و، زوریشلیوردده، کاتیکر وی تیده کهن و باوهری پیده هینن".

۱۳. خودا، ژیانی به مروّف به خشیوه:

ژیان و بوونی مروّف به دستخودایه و، جگه له خودا، له دهسه لاتی هیچ که سیکدا نییه ژیان به مروّف ببه خشیّت و گیان بکات به به ریدا، بویه مه زنترین نیعمت، که خودا به مروّفی به خشی بیّت، بریتییه له نیعمتی ژیان، واته، خودای دلوفان، مروّفی له نه بوونه وه هیناوته بوونه وه مافی ژیان پی به خشیوه، هه ره که له چهن دین نایه تی قورنانی پیروژدا نم راستییه ده خاته روو، له وانه:

• له سوره تی (النساء) دا، ده فهرموی: ﴿يَا أَيُّهَا النَّاسُ اتَّقُوا رَبَّكُمُ الَّذِي

خَلَقَكُمْ مِنْ نَفْسٍ وَاحِدَةٍ وَخَلَقَ مِنْهَا زَوْجَهَا وَبَثَّ مِنْهُمَا رِجَالًا كَثِيرًا وَنِسَاءً ﴿١﴾

واته: "تهی خه لکینه، له خه شم و نارهازی نه و په روه رد گار هتان خو پاریزن، که نیوهی له تاکه نه فسینک دروست کردوه، هه ره له نه فسهش هاوسه ره که ی به دیهینا، له دووانه، پیاوان و ژنانی زوری خستوتوه و بلاو کردهه".

• له سوره تی (الانعام) دا ده فهرموی: ﴿هُوَ الَّذِي خَلَقَكُمْ مِنْ طِينٍ ثُمَّ

قَضَىٰ أَجَلًا وَأَجَلٌ مُّسَمًّىٰ عِنْدَهُ، ثُمَّ أَنْتُمْ تَمُرُّونَ ﴿٢﴾

واته: "خودا نه و زاتیه، که نیوهی له قورینک دروست کردوه، له وه دووا کاتیکی بریاریدا، که خهوتنه، وه ک نیوه مهر گیک، بو ماویه کبشینک

له‌ئەندامە ھەستیاریە کان لە کار دە‌کەون، وە کاتیکی دیاری‌کراوی تریشی لای خۆی بریارداوە، بۆ ھەموو کەسێک، کە کاتی تەواوبوونی تەمەنیەتی، پاش ئەو ھەموو بە‌لگانە بۆ دە‌سەلاتی بێ سنووریخودا، کە‌چیئۆه ئینکاری زیندووبوونەو دە‌کەن و ھەر لە گوماندان!

• لە سورەتی (الأعراف) دا، دە‌فەرموی: ﴿وَلَقَدْ خَلَقْنَاكُمْ ثُمَّ صَوَّرْنَاكُمْ ثُمَّ قُلْنَا لِلْمَلَائِكَةِ اسْجُدُوا لِآدَمَ فَسَجَدُوا إِلَّا إِبْلِيسَ لَمْ يَكُنْ مِنَ السَّاجِدِينَ ﴿١١﴾

واتە: "سوتند بێت ییگومان ئیوهمان بە‌دیھینا، پاشان شەکل و شیوهمان کیشان، پاشان وتمان بە فریشتەکان: کەرتۆش بەرن بۆ ئادەم، ھەموویان بە کسەر کەرتۆشیان برد، جگە لە شەیتان نەبیت، کە لە کەرتۆش بەران نەبوو."

• دیسان لە سورەتی (الأعراف) دا، دە‌فەرموی: ﴿هُوَ الَّذِي خَلَقَكُمْ مِنْ نَفْسٍ وَاحِدَةٍ وَجَعَلَ مِنْهَا زَوْجَهَا لِيَسْكُنَ إِلَيْهَا ﴿١٨٩﴾

واتە: "خو ئەو زاتە، کە ئیوہی دروستکردووە لە یەک کەس، کە (ئادەم) ھەر لە خۆیشی ھاوسەری بە‌دیھیناوە، تا لە لای بە‌حەسیتەو (تارام بگرت)."

• لە سورەتی (الحجر) دا دە‌فەرموی: ﴿وَلَقَدْ خَلَقْنَا الْإِنْسَانَ مِنْ صَلْصَالٍ مِنْ حَمَلٍ مَسْنُونٍ ﴿١٦﴾

واته: "سوتندبی، بیگومان نیمه ناده میمان دروستکرد له قورپنکیرده شی ترشاویره ق".

• له سوره تی (النحل)، ده فهرموی: ﴿خَلَقَ الْإِنْسَانَ مِنْ نُطْفَةٍ فَإِذَا

هُوَ خَصِيمٌ مُّبِينٌ ﴿٤﴾

واته: "ناده می دروستکرد له دلۆپه ئاوتك، كه چی بوته دوزمنیکی ناشكرا".

• له سوره تی (مریم) دا، ده فهرموی: ﴿أَوَلَا يَذْكُرُ الْإِنْسَانُ أَنَا

خَلَقْتُهُ مِنْ قَبْلُ وَلَمْ يَكُ شَيْئًا ﴿٣٧﴾

واته: "تهوه ئاده میزاد بو بیرناکاتهوه؟ که بیگومان نیمه له سه ره تاوه نهومان دروستکردوه، که نهو هیچ نه بوو!"

• له سوره تی (الأنعام) دا، ده فهرموی: ﴿وَهُوَ الَّذِي أَنشَأَكُمْ مِنْ نَفْسٍ

وَاحِدَةٍ فَمُسْتَقَرٌّ وَمُسْتَوْدَعٌ قَدْ فَضَّلْنَا الْآيَاتِ لِقَوْمٍ يَفْقَهُونَ ﴿٦٨﴾

واته: "وه نهو خودایه زاتیکه، که نیوهی دروستکردوه له یه کس (ناده م)، نینجاله پشتهی باوکتانا نیشه جیکران، دواتریشبه شیویه کی کاتیی، له مندالدانی دایکتاندا دانران، بهراستی نایه ته کانمانپروونکردوتهوه بو کهسانی، بهوردی بیریکه نهوه".

• له سوره تی (الأعراف) دا، ده فهرموی: ﴿هُوَ الَّذِي خَلَقَكُمْ مِنْ نَفْسٍ

وَاحِدَةٍ وَجَعَلَ مِنْهَا زَوْجَهَا لِيَسْكُنَ إِلَيْهَا ﴿١٨٨﴾

واته: "خودا نهو زاتهيه، كه نيويه دروستكردوه له يهك كهس، كه (نادهم)ه، هه ره له خوزيشى هاوسهري بهديهيناوه، تا له لاي بههسيتهوه (نارام بگري)".

• له سورهتي (المؤمنون)دا، ده فهرموي: ﴿وَلَقَدْ خَلَقْنَا الْإِنْسَانَ مِنْ سُلَالَةٍ مِّن طِينٍ ﴿١٣﴾ ثُمَّ جَعَلْنَاهُ نُطْفَةً فِي قَرَارٍ مَّكِينٍ ﴿١٣﴾ ثُمَّ خَلَقْنَا النَّطْفَةَ عَلَقَةً فَخَلَقْنَا الْعَلَقَةَ مُضْغَةً فَخَلَقْنَا الْمُضْغَةَ عِظْمًا فَكَسَوْنَا الْعِظْمَ لَحْمًا ثُمَّ أَنْشَأْنَاهُ خَلْقًا آخَرَ فَتَبَارَكَ اللَّهُ أَحْسَنُ الْخَالِقِينَ ﴿١٤﴾ ثُمَّ إِنَّكُمْ بَعْدَ ذَلِكَ لَمَيْتُونَ ﴿١٥﴾ ثُمَّ إِنَّكُمْ يَوْمَ الْقِيَامَةِ تُبْعَثُونَ ﴿١٦﴾﴾

واته: "سوتند به خودا، به راستي مروثمان دروستكرد له خولاسه و پالفتهيه له قور، له پاشان نهومانكرد به نوتفهيهك، له نارامگايه كي قايمله ناو (مندالداني دايك)دا، دواتر نوتفه كه مانكرد به خوئي مهيو، نينجا خوئنه مهيوه كه شمان كرد به پارچه گوشتيكي جواو، نينجا نهوشمان كرد به نيسقان، نينجا پهيكه ره نيسكه كه مانبه گوشت داپوشي، پاشان نهومانكرد به دروستكراوتيكي تر. جا گهوره و پيروزه نه خودايه، كه چاكتريني بهديهينه رانه، پاشان به راستي نيوه له دواي نهوه، هه مورتان ده مرن، له پاشان، بينگومان نيوه له روژي دوايدا زيندوو ده كرتنهوه".

• له سورهتي (الانسان)دا، ده فهرموي: ﴿هَلْ أَتَى عَلَى الْإِنْسَانِ حِينٌ مِّنَ الدَّهْرِ لَمْ يَكُن شَيْئًا مَّذْكُورًا ﴿١﴾ إِنَّا خَلَقْنَا الْإِنْسَانَ مِنْ نُطْفَةٍ أَمْشَاجٍ نَّبْتَلِيهِ فَجَعَلْنَاهُ سَمِيعًا بَصِيرًا ﴿٢﴾﴾

واتە: "يىگومان ماويەكى زۆر لە پۈژگار بەسەر ئادەمىدا تىپەرى،
كە شتىكى وانەبوو ناوبىرى، بەراستىي ئىمە ئادەمىزادمان دروستكرد لە
دلۆپىك ناوى تىكەل لە گەلى توخم، تا تاقى بکەينەوه، ئىنجا گىرامان
بە بيسەرى بينەر".

له کوی هاتیت؟

هر له گه‌ل پیدابوونی ژیان له‌سه‌ر هه‌سه‌ری زه‌وی، ئەم پرسیاره له ناو می‌شکی مرۆفه‌کاندا پیدابوو، ناخۆ مرۆف له کوی هاتوو، به واتایه‌کی دیکه: کچی مرۆفی هیناوه‌ته بوون (وجود)هوه؟ بۆ وه‌لامدانه‌وه‌ی ئەم پرسیاره، مرۆفه‌کان به‌سه‌ر دوو به‌رده‌دا دابه‌شبوون، به‌ره‌ی بی‌باوه‌ران و به‌ره‌ی باوه‌رداران.

هه‌لبه‌ت، بی‌باوه‌رانی‌ش ده‌کرتن به‌ دوو لقه‌وه:

لقی یه‌که‌م: پێیان وایه مرۆف به‌ره‌می سروشته، وایه، سه‌ره‌تا وه‌ک گیا شین ده‌بی و په‌یتا په‌یتا گه‌وره ده‌بی، ئینجا که پیر بوو، سیسه‌ه‌لده‌گه‌ری و کۆتایی پێ دی و ئەم سناریۆیه، واته له دایک بوون، ئینجا مردن، تا ئەبه‌د له‌سه‌ر ئەم هه‌سه‌ریه به‌رده‌وام ده‌بی و ئەم دنیا‌یه، دنیا‌یه‌کی جاویدانییه و هیچ خاوه‌نیکی نییه و هه‌تا هه‌تایه ده‌می‌نی‌سته‌وه و له‌ناو ناچیت!

لایه‌نگرانی ئەم بیروکه‌یه به‌ سروشته‌گه‌را ناسراون، چونکه بوونی مرۆف ده‌ده‌نه پال سروشت و، باوه‌ریان به‌ زیدووبوونه‌وه‌ هه‌ق و حیساب و به‌هه‌شت و دۆزه‌خ نییه.

که‌چی لقی دووهم: له بی‌باوه‌ران، که به‌ (داروین و لایه‌نگرانی بیردۆزی داروینیزم) ناسراون، پێیان وایه، ئەسلی مرۆف له مه‌یموونه‌وه‌سه‌رچاوه‌ی گرتوو، واته: مرۆف سه‌ره‌تا مه‌یموون‌بووه! ئینجا په‌یتا په‌یتا په‌ره‌ی

سەندوۋە و گەشەي كىردوۋە، تا بوۋە بە مرۇف! نەم بىردۆزە، بە بىردۆزى
پەرەسەندىن باۋە. (۱۱)

بەلام زانايان نەو بىردۆزەيان رەتكىدۆتەۋە، كۆمەلىك زاناى ئەمىرىكى،
توئىنەۋەيەكىان لەسەر نەو بۆھىلئە كىردوۋە كە بەرپىرسە لە زمان و
قسە كىردى مرۇف و ئەنجامى توئىنەۋەكەشيان بىردۆزى پەرەسەندىنى
داروئىرەتدەكاتەۋە.

بە گۆرەي سايتى تورك لايف، گۆفارى "سىل"، توئىنەۋەيەكى كۆمەلىك
زاناى ئەمىرىكى بلاۋ كىردەۋە لەبارەي نەو بۆھىلئە كە بە "فۇكس پى دوو"،
ناسراۋە و بەرپىرسە لە پەرەسەندىنى زمانى قسە كىردى و فېربوون لەلاى
مرۇف.

پىشتىر وا باۋەردەكرا كە نەو بۆھىلئە جياكەرەۋەيەكى بە دانىشتوانى ئىستاي
جىهان داۋە و دانىشتوانى سەرەتا نىشتەجىببوى سەر زەۋى، نەو
جياكەرەۋەيان لە زمان و قسە كىردى نەبوۋە.

كەچى لە توئىنەۋەيە نەو كۆمەلە زاناى ئەمىرىكا نەۋە دەرگەۋتوۋە كە
يەك كۆپى لەو بۆھىلئە لەۋانى دىكە باۋترە، بەلام كاتىك ھەرىكە و بە
تەنيا سەيرى جياۋازىيەكان لە مرۇفايەتى بىكرىت، نەۋە جياۋازىيەكىروون
دەبىندىرت.

---

۱) داروئىن، زاناىەكى زىندەۋەرزانى بەرىتانى بوۋ، لە نىۋان سالانى (۱۸۰۹ - ۱۸۸۲) لە بەرىتانىا
زىابوۋ، خاۋەنى بىردۆزى پەرەسەندىن بوۋ، نەو پىنى ۋابوۋ مرۇف لە نەسلدا مەيموۋنە.

لهبەر ئەوە ئیستا پالنەریك لای زانایان هەیه كه له پڕۆسەى پەرەسەندنى مرۆفەوه دووبارە چاوە بە رۆلى ئەو بۆهینلەدا بخشیننەوه. ئەنجامى ئەو توێژینەوهیە، پێچەوانەى بێردۆزى داروینە، كه لەبارەى پەرەسەندنەوه دایناوە و ئەسلى مرۆف دەگەرینیتەوه بۆ سەر مەیمون!

بەلام بەرەى باوەرداران و خوداناسان، بە پێچەوانەى ئەوانى دیکە، بوونى مرۆف دەدەنە پالنە، واتە باوەریان بە (الله) هەیه، كه خالق و بەدیھینەرى مرۆفە. هەرەها باوەریان بەوه هەیه كه مرۆف بوونەورێكى سەرەخۆیە، ئەك ئە (مەیمون) هە سەرچاوەى گرتبیت.

بۆیە باوەریان بەو پەيامە هەیه، كه خودای مەزن لە ئادەمەوه تا خاتەم، لە ئاسمانەوه بۆ سەر مرۆفى دابەزاندوو و تیبیدا هەقیقەتى دروستبوون و هاتنى مرۆف بۆ سەر ئەم هەسارەیه دەخاتە روو و پێمان دەلێت: مرۆف سەرەتا لە خۆل دروستکراوه، ئینجاخوداگیانى کردوو بە بەریدا. هەرەك لە قورئانى پیرۆز لە چەندین ئایەتدا، ئاماژە بەم هەقیقەتە دەکات، لەوانە:

• لە سورەتى (الإنفطار) دا، دەفرموى: ﴿يَتَأْتِيهَا الْإِنْسَانُ مَا غَرَّكَ بِرَبِّكَ الْكَرِيمِ

﴿٦﴾ الَّذِي خَلَقَكَ فَسَوَّنَكَ فَعَدَلَكَ ﴿٧﴾ فِي أَيِّ صُورَةٍ مَا شَاءَ رَكَّبَكَ ﴿٨﴾

واتە: ئەمى ئینسان، چى تۆى خەلتاندوو بە پەرورەدگارى گەرەو بەخشنەت، ئەوپەرورەدگارى كه دروستى کردوویت و رێكى خستویت و جىای کردوویتەوه لە گیانلەبەرانى تر، لە هەر وێنەیه كدا كه خۆى وىستبیتىیه كى خستوویت.

• له سوره تي (الحج) دا، ده فرموي: ﴿يَأْتِيهَا النَّاسُ إِنْ كُنْتُمْ فِي رَيْبٍ مِّنَ الْبَعْثِ فَإِنَّا خَلَقْنَاكُمْ مِّن تَرَابٍ ثُمَّ مِّن نُّطْفَةٍ ثُمَّ مِّن عَلَقَةٍ ثُمَّ مِّن مُّضْغَةٍ مُّخَلَّقَةٍ وَغَيْرِ مُخَلَّقَةٍ لِّنَبِّئَنَّ لَكُمْ وَنُقَرُّ فِي الْأَرْحَامِ مَا نَشَاءُ إِلَىٰ أَجَلٍ مُّسَمًّى ثُمَّ نُخْرِجُكُمْ طِفْلًا ثُمَّ لِتَبْلُغُوا أَشُدَّكُمْ وَمِنْكُمْ مَّن يُّنْفِقُ وَمِنْكُمْ مَّن يُّرَدُّ إِلَىٰ أَرْدَلِ الْعُمُرِ لِكَيْلَا يَعْلَمَ مِن بَعْدِ عِلْمٍ شَيْئًا وَتَرَىٰ الْأَرْضَ هَامِدَةً فَإِذَا أَنزَلْنَا عَلَيْهَا الْمَاءَ اهْتَزَّتْ وَرَبَّتْ وَأُنبَتَتْ مِن كُلِّ رَوْحٍ بِهِجٍ ﴿٥٥﴾

واته: "تهی خه لکینه، نه گهر نیوه گومانتان له زیندوو بوونه وه ههیه، نه وه چاک بزانتن که نیمه سه ره تا نیوه مان له خاک و خوئل دروستکردووه، له وه ودوا، نه وه کان له نوتفه یه که پهیدا بوون، پاشان نوتفه ش ده بیته خو هه لواسه رتک له ناو مندالدا، له وه ودوا ده بیته گوشتپاره یه کی ته واوو سه رو سیمادار، یان ناته واو، هه موو نه م شتانه ده هیئینه وه یادتان، تا بو تان روون بکه یینه وه، که نیمه ناوا نیوه مان دروستکردووه و دووباره دروستکردنه وه شتان لمان ناسانه، نه وه ش بمانه ویت له مندالدا نه کاندایه جیگیری ده که یین، تا کاتیکی دیاریکراو، له وه ودوا به ساوایی و به بچوو کی ده رتانه هیئین له سکی دایکتان، دوا بی بو نه وه ی گه وره بین و بگه نه نه وه پر ی هیرو تواناتان، هه تانه به گنجیده مرتیرت، هه شتانه ده گه رپرتیره وه بو په رپووترینی ته مه نه کان، بو نه وه ی هچ شتیک نه زانیت، دوا ی نه وه ی جارن ده زانی، به لگه یه کی تریش له سه ر

زیندووبونوه نه وهیه، که نهی نینسان: تو زهویش ده بینیت وشک و برنگه، جا کاتیک ناوی بارانمان به سهردا باراند، داده چله کیت و دهله رزیت و تووه کان چه کهره ده کهن و ره گ و چل دهرده کهن و دهر وین، نهوسا له هه موو جوړه گژو گیاو گول و گولزارنکی جوان جوت دهر وینیت".

• له سوره تی (النساء) دا، ده فهرموی: ﴿يَأْتِيهَا النَّاسُ أُنْقُوا رَبِّكُمْ الَّذِي خَلَقَكُمْ مِنْ نَفْسٍ وَجَدٍ وَخَلَقَ مِنْهَا زَوْجَهَا وَبَثَّ مِنْهُمَا رِجَالًا كَثِيرًا وَنِسَاءً وَأُنْقُوا اللَّهَ الَّذِي تَسَاءَلُونَ بِهِ وَالْأَرْحَامَ إِنَّ اللَّهَ كَانَ عَلَيْكُمْ رَقِيبًا ﴿١﴾﴾

واته: "نهی خه لکینه، له خه شم و نار په زایی نهو په روره د گار هتان خو پیا ریزن، که نیوهی له تاکه نه فسیک دروست کردوه، هه لهو نه فسهش هاوسه ره که ی به دیه پناوه و لهو دووانه پیاوان و ژنانی زوری خستوته وه و بلاو کرده وه".

• له سوره تی (المؤمنون) دا، ده فهرموی: ﴿وَلَقَدْ خَلَقْنَا الْإِنْسَانَ مِنْ سُلَالَةٍ مِنْ طِينٍ ﴿١٣﴾ ثُمَّ جَعَلْنَاهُ نَظْفَةً فِي قرارٍ مَكِينٍ ﴿١٤﴾ ثُمَّ خَلَقْنَا النُّطْفَةَ عَلَقَةً فَخَلَقْنَا الْعَلَقَةَ مُضْغَةً فَخَلَقْنَا الْمُضْغَةَ عِظْلًا فَكَسَوْنَا الْوَعِظْلَ لَحْمًا ثُمَّ أُنشَأْنَاهُ خَلْقًا آخَرَ فَتَبَارَكَ اللَّهُ أَحْسَنُ الْخَالِقِينَ ﴿١٥﴾﴾

واته: "سویند به خوا، به راستی مرو فمان دروست کرد له خولاسه و پالفته یه له قور، له پاشان نهومان کرد به نوتفه یه که له نارامگایه کی قایم (منالدانی دایک) دا، دواتر نوتفه که مان کرد به خوړنی مه ییو، نینجا خوړنه مه ییوه که شمان کرد به پارچه گوشتیکی جوواو، نینجا

نهوشمان کرد به نيسقان، نينجا په يکه ره نيسکه که مانبه گوشتدا پوښی، پاشان نهومان کرد به دروستکراونکی تر، جا گه وره و پيروزه نهوخودايه ی که چاکترينی به ديهينه رانه".

• له سوره تي (آل عمران) دا، ده فرموي: ﴿إِنَّ مَثَلَ عِيسَىٰ عِنْدَ اللَّهِ

كَمَثَلِ آدَمَ خَلَقَهُ مِنْ تُرَابٍ ثُمَّ قَالَ لَهُ كُنْ فَيَكُونُ ﴿٣٦﴾ ﴿

واته: "بهراستیی وینهی دروستبوونی عیسا لایخودا، وه ک وینهی نادهم وایه، که دروستی کرد له گل، له پاشان پنی وت ببه، نهوش بو".

• له سوره تي (الأعراف) دا، ده فرموي: ﴿وَلَقَدْ خَلَقْنَاكُمْ ثُمَّ

صَوَّرْنَاكُمْ ثُمَّ قُلْنَا لِلْمَلٰٓئِكَةِ اسْجُدُوا لِآدَمَ فَسَجَدُوا اِلَّا اِبٰلٰيسَ لَمْ يَكُنْ مِّنْ

السَّٰجِدِيْنَ ﴿١١﴾ ﴿

واته: "سويند به خوا، بهراستیی نیمه باوه گه وره ی نیوه مان دروستکردو نهخش و نیگارپر والته و روخساری نیوه مان کیشا، پاشان وتمان به فریشته کان: نادهبیه فرمانیخودا، کرپنوش بهرن بو نادهم (کرپنوشیریز)، جا هموو فریشته کان کرپنوشیان برد، جگه له نیبلیس، که فرمانیخودای شکاند و له کرپنوشبه ران نه بو".

بۆچی ھاتىت؟

ھەلبەت، لەو رۆژەوہ كە مرۆف ھاتووتە سەر ئەم ھەسارەيە، ھەميشە ئەم پرسىيارە كراوہ و دەكرىت، ناخۆ مرۆف بۆچى ھاتووتە سەر ئەم ھەسارەيە؟ بە واتايەكى دىكە، ئەركى مرۆف لەسەر ئەم ھەسارەيە چىيە؟ نايان تەنيا چەند رۆژو مانگ و سالىك لىزە دەگوزەرتىت، دواتر كۆتايى پىندىت و ەك گيا ھەلدەوہرتت و دەيتت بە خۆل! يان ئەم مرۆفە بە مەبەست ھىنراوتە ئەم دنيايە، بۆ ئەوئى زەوىى ئاوەدان بىكاتەوہ تاقى بىكرتەوہ؟ ناخۆ كارى خىر دەكات يان شەپ، ناخۆ رىنگەي پاست دەگرىتەبەر يان چەوت؟ ناخۆ بۆ دۆزەخ كار دەكات يان بۆ بەھەشت؟ ناخۆ بە فەرمانىخودا دەكات يان شەيتان؟

بىنگومان مرۆفەكان دوو ەلاميان بۆ پرسىيارى سەرەوہ ھەيە؟

❖ ەلامى يەكەم: ھى بەرەي بىباوہرەكانە، كە بوونى مرۆف دەدەنە پال سىروشت، واتە پىيان وايە مرۆف لە داىكبوى سىروشتە، رۆژىك دىتە دنياو رۆژىكىش دنيا جىندىلىت و كۆتايى پىچ دىت، ھەرەك قورشانى پىرۆز لە چەندىن ئايەتدا باسى ئەم جۆرە لە مرۆفانەي كىرەوہ، لەوانە:

• لە سورەتى (الجاثىة)دا، دەفەرمى: ﴿أَفَرَأَيْتَ مَنِ اتَّخَذَ إِلَهَهُ هَوْنَهُ وَأَصْلَهُ اللَّهُ عَلَىٰ عِلْمٍ وَخَتَمَ عَلَىٰ سَمْعِهِ وَقَلْبِهِ وَجَعَلَ عَلَىٰ بَصَرِهِ غِشَاوَةً فَمَن يَهْدِيهِ مِنۢ بَعْدِ اللَّهِ أَفَلَا تَذَكَّرُونَ ﴿٢٣﴾ وَقَالُوا مَا هِيَ إِلَّا حَيَاتُنَا الدُّنْيَا نَمُوتُ وَنَحْيَا وَمَا يُهْلِكُنَا إِلَّا الدَّهْرُ وَمَا لَهُم بِذَلِكَ مِنۢ عِلْمٍ إِنْ هُمْ إِلَّا يَظُنُّونَ ﴿٢٤﴾ وَإِذَا نُفِخَ فِي سُنُبِنَا بِنَسْفِ مَا

كَانَ حُجَّتَهُمْ إِلَّا أَنْ قَالُوا اتَّبَعْنَا بِآبَائِنَا إِنْ كُنْتُمْ صَادِقِينَ ﴿٢٥﴾ قُلِ اللَّهُ يُخَيِّبُكُمْ ثُمَّ
 يُبْسِتُكُمْ ثُمَّ يَجْمَعُكُمْ إِلَى يَوْمِ الْقِيَامَةِ لَا رَيْبَ فِيهِ وَلَكِنَّ أَكْثَرَ النَّاسِ لَا يَعْلَمُونَ ﴿٢٦﴾ وَاللَّهُ
 مَلِكُ السَّمَوَاتِ وَالْأَرْضِ وَيَوْمَ تَقُومُ السَّاعَةُ يُحْسِرُ الْمُبْطِلُونَ ﴿٢٧﴾ وَرَى كُلُّ
 أُمَّةٍ جَائِئَةً كُلُّ أُمَّةٍ تُدْعَى إِلَى كِتَابِهَا الْيَوْمَ تُجْزَوْنَ مَا كُنتُمْ تَعْمَلُونَ ﴿٢٨﴾ هَذَا كِتَابُنَا يَنْطَلِقُ
 عَلَيْكُمْ بِالْحَقِّ إِنْ كُنَّا نَسْتَنْسِخُ مَا كُنتُمْ تَعْمَلُونَ ﴿٢٩﴾ فَأَمَّا الَّذِينَ ءَامَنُوا وَعَمِلُوا
 الصَّالِحَاتِ فَيُدْخِلُهُمْ رَبُّهُمْ فِي رَحْمَتِهِ ذَلِكَ هُوَ الْفَوْزُ الْمُبِينُ ﴿٣٠﴾ وَأَمَّا
 الَّذِينَ كَفَرُوا أَفَلَمْ تَكُنْ ءَاتِيئًا عَلَيْهِمُ فَاسْتَكْبَرْتُمْ وَكُنتُمْ قَوْمًا تُجْرِمِينَ ﴿٣١﴾ وَإِذَا
 قِيلَ إِنَّ وَعْدَ اللَّهِ حَقٌّ وَالسَّاعَةُ لَا رَيْبَ فِيهَا قُلْتُمْ مَا نَدْرِي مَا السَّاعَةُ إِنْ نَظُنُّ إِلَّا ظَنًّا
 وَمَا نَحْنُ بِمُتَنَبِّئِينَ ﴿٣٢﴾ وَبَدَأَ لَهُمْ سَيِّئَاتٍ مَا عَمِلُوا وَحَاقَ بِهِمْ مَا كَانُوا بِهِ
 يَسْتَهْزِئُونَ ﴿٣٣﴾ وَقِيلَ الْيَوْمَ نَنسَخُ مَا كُنَّا نَسِيتُمْ لِقَاءَ يَوْمِكُمْ هَذَا وَمَأْوئَكُمْ أَنَارٌ وَمَا
 لَكُمْ مِنْ نَصِيرِينَ ﴿٣٤﴾

واته: "هه والمه بدهرى، نایا نهو که سهی که ویست و نار هزوی خوی
 کردوته خودای خوی؟! بههوی نهوهوه، خودایش گومرای کردوهه، که
 زانیوتتی شایهنی نهویه، له نهجامی بهدهه لوئستی خویدا، و موری
 ناوه به دهزگای بیستن و دل و دهروونیداو پهردهشی هیناوه بهسهه چاوو
 دهزگای بینینیدا، جا نیتیر کی هیه جگه لهخودا، هیدایهت و پرتنموی
 بکات؟ نایا بیر ناکانهوهو ناموژگاری وهرناگرن؟ خودانهناسان دهیانوت:
 زیان تهنیا ژیانیتهمه دنیایهیه، دهمرین و دهژین به نوره، ههر پوژگارو

زهمانه كارىگهرن تيامانداو ده مان مرئتن و هيچى ترا! جا نهوانه وه نهبيت
 له سر بنچينهى هيچ جوره زانست و زانياريهك نهوه بلين، بهلكو تنيا
 پشت به گومان و دوودلى ده به ستن، كاتيكيش نايه ته كانى قورنانى
 ئيمه يان به سر دا ده خوئرتته وه، كه به لگه ي زور به هيژو پرونى تيدايه
 له سر زيندوو بوونه وه، هم مو به لگه يه كيان هاتوته سر نه وه ي كه ده لين:
 ده باشه باوك و باپيرانى مردوومان بو زيندوو بكه نه وه، نه گهر راست
 ده كهن؟!!

شايه نى باسه كه هه زه تى عيسا نه و كارى بو خهلكى نه نجامدا، به
 ويس تى خودا، كه چى وتراوه: نه مه سيحر و جادووه؟! نه ي
 پيغه مبهرا (عليه السلام) پييان بلى: نه و شتانه به ده ست ئيمه نيه، نه وه هه ر خودايه
 ژيانتان پي ده به خشيت و پاشان ده تان مرئيت و دواى نه وه، له پوژى
 قيامه تدا كو تان ده كاته وه، كه هيچ گومانى تيدا نيه، به لام زور به ي
 خهلكى نه مه نازان، هه ر خودا خاوه نى ناسمانه كان و زهويه، نه و پوژى
 كه قيامه تبه رپا ده بيت، هه ر نه و پوژه هه رچى به تالپه رست و ناحق
 په رستانه له زه ره ره منديه كى زور گه ورده دا ده بن، نه و پوژه ده بيت،
 هم مو خهلكى به چوكدا هاتوون و له سر نه ژنو و په نجه كانيان ناماده ن،
 هه ر كه س چاوه رپى بانگ كردنه بو ليپرسينه وه، ناماده يه ده سته جيپا په ريت
 و را بكات، بو به رده م دادگاي پر له دادى په روه ردگار، هه ر قوم و
 هوزنك بانگ ده كرنت بو لاي نه و كتيبه ي كه بو يره وانه كراوه، يا خود
 بانگ ده كرنت بو لاي نامه ي كرده وه كانى، نه وسا پييان ده وترئت:
 نه مرؤ ئيدى پاداشتى نه و كارو كرده وانى كه ده تان كرد ده درتته وه،

ئەمە ئىدى نامەى كىردەۋە كاتتانه كە تۆمارمان كىردۈۋە لەسەرتان، خۇى
 گۋايە قىسە دەكات و حەق بېژە، ديارە كىردەۋە كانمان تۆمار كىراۋە لەسەر
 دەزگای زۆر پېشكە وتوو، چونكە بەپراستىيى ئىمە كاتى خۇى ئەۋەى
 ئىۋە دەتان كىرد لەبەرمان دەگرتەۋە، جا ئەۋ كاتە ئەۋانەى باۋەرپىان
 هېناۋە، ۋە كارو كىردەۋە چاكە كانىان ئەنجام داۋە، ئەۋە پەرۋەرد گارىان
 دەيانخاتە ژېر ساىپەرەحمەت و مېھرەبانى خۇيەۋە، تەنبا ئەۋە سەر كەۋتن
 و سەرفرازىە كى ناشكرايە، بەلام ئەۋانەى كە بېباۋەر و كافىر بوون، پىيان
 دەۋىرتت: باشە، ئىۋە نايەتە كانىى منتان بەسەردا دەخوئىرايەۋە؟! كەچى
 خۇتان بەگەۋرەۋە زل دەزانى، بەپراستىيى ئىۋە ھۆزىكى تاۋانبارو تاۋانكار
 بوون، كاتىكىش بوترايە: بىنگومان بەلئىنخودارپراستە و رېۋژى قىامەت
 ھەر دىت و گومانى تىادا نىيە، ئىۋە لە ۋەلامدا دەتانوت: ئىمە ھەر
 نازانىرپېۋژى قىامەت چىيە؟! ئىمە ھەر گومان دەبەين و دلىيا نىن! ئەۋ
 كاتە لە قىامەتدا، ئەۋ كارو كىردەۋە ناشىرىنانەى كە كىردۈۋىانە بۇيان
 دىردە كەۋىت و ناشكرا دەبىت، ئەۋەش كە گالتەيان پىدە كىردو باۋەرپىان
 پىيى نەبو، كە سزاۋ نازارى دۆزەخە، لە ھەموۋ لايە كەۋە دەۋرىان دەدات و
 رېنگەپىر زگارىيان لى دەپرىت، پىيان دەۋىرتت: لەمىر ۋ بەدۋاۋە، ئىدى ئىۋە
 فەرامۇش دەكەين و پىشتگوتتان دەخەين، ھەرۋەك چۆن ئىۋە باۋەرپىان
 بەم رېۋژەتان فەرامۇش كىرد، شوئىنى نىشتەجى و ھەۋانەۋەشتان ناۋ
 ناگرى دۆزەخە، كەسىشتان دەست ناكەۋىت پىشتىۋانى و پىشتگىرىتان لى
 بكات".

• له سوره‌تی (المؤمنون) دا ده فەرموی: ﴿أَيَعِدُّكُمْ أَنْتُمْ إِذَا مِتُّمْ وَكُنْتُمْ

تُرَابًا وَعِظْمًا أَنْتُمْ مُخْرَجُونَ ﴿٣٥﴾ هَيَّاتَ هَيَّاتَ لِمَا تُوْعَدُونَ ﴿٣٦﴾ إِنَّ هِيَ إِلَّا

حَيَاتُنَا الدُّنْيَا نَمُوتُ وَنَحْيَا وَمَا نَحْنُ بِمَبْعُوثِينَ ﴿٣٧﴾ ﴿

واته: "نایا هه‌په‌شه‌تان لێده‌کات به‌وه‌ی کاتیک بمرن و بینه‌وه به‌خاک و

ئیسک، ئیوه‌ زیندوو‌ده‌کرنه‌وه و له‌خاک ده‌رده‌هێنرتنه‌ ده‌روه‌؟!

دوو‌ره و زۆر دوو‌ره‌ نه‌وه‌په‌شه‌یه‌ی که‌ لێتان ده‌کرتت بێته‌ دی و

(زیندوو‌بکرینه‌وه)!

ژیان ته‌نها ژبانی نه‌م دنیایه‌مانه‌وه‌ هه‌چی تر نییه‌، ده‌ژین و ده‌مرین و

ئیمه‌ زیندوو‌ نا‌کرتینه‌وه"!

• له‌ سوره‌تی (یونس) دا ده‌ فەرموی: ﴿إِنَّ الَّذِينَ لَا يَرْجُونَ لِقَاءَنَا

وَرَضُوا بِالْحَيَاةِ الدُّنْيَا وَاطْمَأَنَّنُوا بِهَا وَالَّذِينَ هُمْ عَنْ آيَاتِنَا غَافِلُونَ ﴿٧﴾

أُولَئِكَ مَا لَهُمْ النَّارُ إِلَّا مَا كَانُوا يَكْسِبُونَ ﴿٨﴾ ﴿

واته: "به‌پراستی نه‌وانه‌ی به‌هه‌یوی دیداری ئیمه‌ نین له‌ دوا‌پۆژدا و،

پازی بوون به‌ ژبانی دنیاو دنیابوون پینی، وه‌ نه‌وانه‌ی بێتاگان له‌

نایه‌ته‌کانی ئیمه‌، نه‌وانه‌ جینگایان دۆزه‌خه‌ له‌به‌ر نه‌وه‌ کرده‌وانه‌ی که‌ له‌

دنیا‌دا ده‌یان‌کرد".

• له‌ سوره‌تی (التغابن) دا ده‌ فەرموی: ﴿زَعَمَ الَّذِينَ كَفَرُوا أَنْ لَنْ يُعَذَّبَهُمُ بَلَىٰ

وَرَبِّي لَبِيعْشَ ثُمَّ لَنْتُبْنَ مَا عَمِلْتُمْ وَذَلِكِ عَلَى اللَّهِ بَسِيرٌ ﴿٧﴾ ﴿

واته: "ئهوانه‌ی بیباوه‌ی بوون، به بۆچوونی خۆیان وتیان: هه‌رگیز زیندوو ناگرینه‌وه، پێیان بڵی: وا نییه، سوتند به په‌روه‌ردگارم، به‌پراستی هه‌ر زیندوو ده‌کرینه‌وه، پاشان شاگادار ده‌کرینه‌وه له هه‌موو ئه‌و کارو کرده‌وانه‌ی، که ئه‌نجامتان ده‌دا، ئه‌وه‌ش بۆخودا زۆر ئاسان و ساده‌یه".

• له سوره‌تی (الأعراف) دا ده‌فرموی: ﴿الَّذِينَ اتَّخَذُوا دِينَهُمْ لَهْوًا وَلَعِبًا وَغَرَّتْهُمُ الْحَيَاةُ الدُّنْيَا فَالْيَوْمَ نَنسَهُمْ كَمَا نَسُوا لِقَاءَ يَوْمِهِمْ هَذَا وَمَا كَانُوا بِتَابِعِينَ﴾ ﴿٥١﴾

واته: "ئهوانه‌ی که کاتی خۆی نایینه‌که‌یان به‌گه‌مه‌و گالته‌گرتبوو، ژیا‌نی دنیا غه‌پاو سه‌رگه‌ردانی کردبوون و خه‌له‌تان‌دی، جا ئی‌مه‌ ئه‌م‌پرو ئه‌وانه‌ فه‌رامۆش ده‌که‌ین، هه‌روه‌کو ئه‌وان ئه‌م پروژیه‌یان فه‌رامۆش کردو له‌بیر خۆیان بردبووه، هه‌روه‌ها به‌هۆی ئه‌وه‌شه‌وه که دزی نایه‌ته‌کانی ئی‌مه‌ ده‌هه‌ستان و نینکاری و به‌بره‌ره‌کانی‌یان ده‌کرد".

• له سوره‌تی (الأنعام) دا ده‌فرموی: ﴿قَدْ خَسِرَ الَّذِينَ كَذَّبُوا بِلِقَاءِ اللَّهِ - ط - حَتَّىٰ إِذَا جَاءَتْهُمُ السَّاعَةُ بَغْتَةً قَالُوا يَنْحَسِرُنَا عَلٰٓی مَا فَرَطْنَا فِيهَا وَهُمْ يَحْمِلُونَ أَوْزَارَهُمْ عَلٰٓی ظُهُورِهِمْ ۖ أَلَا سَاءَ مَا يَزُرُونَ﴾ ﴿٣١﴾

واته: "به‌پراستی ئه‌وانه‌ی که باوه‌ریان به‌شاماده‌بوونی به‌رده‌م داد‌گایخودایی نه‌بوو، زه‌ره‌ریان کردو خۆیان دۆراند، کاتی‌کیش قیامه‌ت کتوپر یه‌خه‌یان پنده‌گرت، ده‌لین: ناخ و داخ و په‌شیمانی بۆ ئه‌و پروژگاره‌ی به‌که‌مه‌ترخه‌می و به‌ره‌لایی و سه‌رکه‌شی و تاوان‌برده‌مانه‌سه‌ر،

له کاتیکدا، ئەوانه هەموو تاوان و گوناھیان داوہ بە کۆلیاندا، ناگادارین
 کە چەندە خراپە، کۆل و باری وا، کە هەلی دەگرن."

• لە سورەتی (المدرثر) دا دەفرموی: ﴿كُلُّ نَفْسٍ بِمَا كَسَبَتْ رَهِينَةٌ ﴿٣٨﴾
 إِلَّا أَصْحَابَ الْيَمِينِ ﴿٣٩﴾ فِي جَنَّاتٍ يَسَاءَلُونَ ﴿٤٠﴾ عَنِ الْمُجْرِمِينَ ﴿٤١﴾ مَا سَأَلَكَرَّ فِي سَفَرٍ
 ﴿٤٢﴾ قَالُوا لَرَّ نَكَّ مِنَ الْمُصَلِّينَ ﴿٤٣﴾ وَلَرَّ نَكَّ نَطْعُمُ الْمَسْكِينِ ﴿٤٤﴾ وَكُنَّا نَحُوضُ
 مَعَ الْخَائِضِينَ ﴿٤٥﴾ وَكُنَّا نَكْذِبُ بِيَوْمِ الدِّينِ ﴿٤٦﴾ حَتَّىٰ أَنْتَنَا الْيَقِينِ ﴿٤٧﴾﴾

واتە: "چونکە لە قیامەتدا هەموو کەس بارمەتی دەستپێشخەری
 خۆیەتی، کردووە کانی دینەوهرێی، جگە لە دەستەبیراستان و نیماندارانی
 کردووە چاک، لەناو بەهەشتەکاندان و پرسیار لە تاوانباراندا کەن، نەوہ چی
 بوو نیوہیرا پێچی دۆزەخ کرد؟! بە کەساسییەوہ دەلین: نێمە لە نوێژگەران
 نەبووین، واتە، نوێژمان بەرپا نەدەکرد، ھەروەھا خۆراکمان بە ھەژاران
 نەدەبەخشسی، ھەمدیس نێمە لە گەلزماندرێژو بی نابرووہ کاندای قسە
 خۆمان دەکردو لە بابەتی ئەوانمان دەگوت و پەخنی بیجیمان دەگرت،
 لە گەلیانرۆدەچووین، نێمە باوهرمان بە رۆژی پاداشت نەبوو، ھەتا مردن
 یەخە یێگرتین و رۆژگاری تەمەنمان کۆتایی ھات."

• لە سورەتی (النجم) دا، دەفرموی: ﴿فَأَعْرَضَ عَنْ مَنْ تَوَلَّىٰ عَنْ ذِكْرِنَا وَلَرَّ

﴿٣٩﴾﴾

واتە: "جا کەوا بوو پشت ھەلکە لەوہیرووی وەرچەرخاندووە لە قورناتی
 نێمە، جگە لەزیانی ئەم دنیا بەش ھیچی تری ناوی."

• له سورهتی (المؤمنون) دا، ده فهرموی: ﴿وَإِنَّ الَّذِينَ لَا يُؤْمِنُونَ

بِالْآخِرَةِ عَنِ الصِّرَاطِ لَنُكَوِّنَنَّ ﴿٧١﴾

واته: "به راستی نه وانهی باوهر به قیامه تناهینن، وئل ولادهرن له ریڼگه وریبازیراست".

• له سورهتی (هود) دا، ده فهرموی: ﴿وَمَنْ أَظْلَمُ مِمَّنِ افْتَرَىٰ عَلَى اللَّهِ

كَذِبًا أُولَٰئِكَ يُعْرَضُونَ عَلَىٰ رَبِّهِمْ وَيَقُولُ الْأَشْهَادُ هَٰؤُلَاءِ

الَّذِينَ كَذَّبُوا عَلَىٰ رَبِّهِمْ ؕ أَلَا لَعْنَةُ اللَّهِ عَلَى الظَّالِمِينَ ﴿١٨﴾ الَّذِينَ

يَصُدُّونَ عَن سَبِيلِ اللَّهِ وَيَبْغُونَهَا عِوَجًا وَهُمْ بِالْآخِرَةِ هُمْ كَافِرُونَ ﴿١٩﴾

واته: "کچی لهوه سته مکارتره، که درو بدناو بخوداوه هه لیه سته؟ بهوهی که بلن: خودا هاو دل یان کوری ههیه! نه وانه نیشانی پهرورد گاریان ده درین و شایه ته کانی قیامهت، که فریشته و پیغه مبهران و بانگخوازانن، ده لاین: نا نه وانه، نه وانه که درو یان کرد به دهم پهرورد گاریانه وه؟ نا گادارین! نه فره تیخودا له سر سته مکارانه، نه وانهی به نهرم و نیانی و له سرخو به ره لستی په یامیخودا ده کهن و به لاری ده یانه ویت و ده یانه ویت به هه له و ناته واری بیناسینن به خه لکی و نه وانه باوهر یان به پروژی دواپی نییه".

• له سورهتی (الحج) دا، ده فهرموی: ﴿يَتَأْتِيهَا النَّاسُ إِن كُنتُمْ فِي رَيْبٍ

مِنَ الْبَعثِ فَإِنَّا خَلَقْنَاكُمْ مِّن تَرَابٍ ثُمَّ مِّن نُّطْفَرَةٍ ثُمَّ مِّن عَلَقَةٍ ثُمَّ مِّن

مُضْغَةٍ مُّخَلَّقَةٍ وَغَيْرِ مُّخَلَّقَةٍ لِّنُبَيِّنَ لَكُمْ وَنُقِرُّ فِي الْأَرْحَامِ مَا نَشَاءُ إِلَىٰ

أَجَلٍ مُّسَمًّى ثُمَّ نُخْرِجُكُمْ طِفْلًا ثُمَّ لِتَبْلُغُوا أَشَدَّكُمْ وَمِنْكُمْ مَنْ
يُنُوفُ وَمِنْكُمْ مَنْ يُرَدُّ إِلَىٰ أَرْذَلِ الْعُمُرِ لِكَيْلَا يَعْلَمَ مِنْ بَعْدِ عِلْمٍ
شَيْئًا وَنَرَى الْأَرْضَ هَامِدَةً فَإِذَا أَنْزَلْنَا عَلَيْهَا الْمَاءَ اهْتَزَّتْ وَرَبَّتْ
وَأُنبَتَتْ مِنْ كُلِّ رَوْحٍ بِهِجٍ ﴿٥٠﴾

واته: "ئەي خەلکینە، ئەگەر ئێوە گوماتان لە زیندوو بوونەوه هەیه،
ئەوه چاک بزائن، کە ئێمە سەرەتا ئێوەمان لەخاک و خۆل دروستکردوو،
لەوهودوا نەوهکان لە نوتفەیهک پەیدا بوون، پاشان نوتفەش دەیتە
خۆهه لواسەرتک لەناو مندالدا، لەوهودوا دەیتە گۆشتپاریه کی تەواوو
سەر و سیماداریان ناتەواو، هەموو ئەم شتانه دەهینینهوه یادتان، تا
بۆتانپروون بکەینەوه، کە ئێمە ناوا ئێوەمان دروستکردوو و دووبارە
دروستکردنەوه شتان لامان ناسانە، ئەوهش بمانهویت لە مندالدا کاندە
جینگیری دەکەین، تا کاتیکی دیاریکراو، لەوهودوا بەساوایی و
بەبچووکیلە سکی دایکتان دەرتان دەهینین، دوايي بۆ ئەوهی گەوره بین و
بگەنە ئەوپەری هیزو تواناتان، هەتانه بەگەنجیدەمرتێرت، هەشتانه
دەگەرپێرتتەوه بۆ پەربووتترینی تەمەنەکان، بۆ ئەوهی هیچ شتیک
نەزانیت، دواي ئەوهی جارێ دیزانی، بەلگەیه کی تریش لەسەر
زیندوو بوونەوه ئەوهیه کە ئەي ئینسان: تۆ زهوش دەبینیت وشک و برنگە،
جا کاتیک ناوی بارانمان بەسەردا باراند، دادەچلە کیت و دەلهزیت و
تۆوهکان چە کەرە دەکەن و پەگ و چل دەردەکەن و دەپوین، ئەوسا لە
هەموو جوړه گزۆگیاو گول و گولزارنکی جوان جووت دەپوینیت."

• له سورتهی (یس)دا، ده فەرموی: ﴿ وَضَرَبَ لَنَا مَثَلًا وَنَسِيَ خَلْقَهُ. قَالَ مَنْ يُحْيِي الْعِظْمَ وَهِيَ رَمِيمٌ ﴿٧٨﴾ قُلْ يُحْيِيهَا الَّذِي أَنشَأَهَا أَوَّلَ مَرَّةٍ وَهُوَ بِكُلِّ خَلْقٍ عَلِيمٌ ﴿٧٩﴾ الَّذِي جَعَلَ لَكُم مِّنَ الشَّجَرِ الْأَخْضَرِ نَارًا فَإِذَا أَنْتُمْ مِّنْهُ تُوقَدُونَ ﴿٨٠﴾ ﴾

واته: "نموونهی لاوازی و بیده سه لاتی بۆ تێمه هیناوته وهو به دیهاتی خۆی له بیر کردوه، دیوت: کێ ئەم تێسکانه زیندوو ده کاته وه؟ له کاتی کدا که رزیوو و پرۆ کاون؟! پێیان بلی: ئەو زاتە کە یه که مجار دروستی کرد، هەر نهویش زیندووی ده کاته وه، ئەو به هه موو دروستکراوینک زاناو ناگایه، دروستکردن و دروستکردنهوی هه موو شتیکی لا ناسانه."

❖ وه لامي دووهم: هی بهرە ی باوهرداره کانه، ئەو باوهردارانه ی باوهریان به په رتوو که کانی خودا هیناوه، که له ناسمانه وه له پێگه ی چه زرته ی (جیبریل) وه به سه رووش (وه حی)، ناردوو یه تی بۆ سه ر پێغه مبه ره کانی (دروودی خودایان له سه ر بیته)، تا کو ناده میزاد به ره و پێگه ی هه ق و راستی نارا سه ته بکه ن، ههروه ها دووری خه نه وه له پێگه ی چه وت و نارا سه ت.

هه لبه ت، خودای گه و ره، له گه شت په رتوو که کانی دا، نه خا سه له قورنانه دا، با سی له هۆ کاری دروست بوونی مرۆف کردوه! واته، به یانی کردوه، که مرۆف بۆ چی دروستکراوه و، نه رک و کاری له سه ر هه ساره ی زهوی چیه، ههروه ها ده ی له دنیا چی بکات و چی نه کات؟

بەپىي بەلگە قورئانئىيەكان، دروستتېۋونى مرۇف بۇ (۴) ھۆكار دەگەرئىتەۋە:

۱. بۇخودا پەرستى و عىبادەت:

گەرەتتەن ئىكەتتى دروستتېۋونى مرۇف لەم دىئايە، بىرتىيە لەخودا پەرستى و عىبادەت. چۈنكە بۇ ئەۋ مەبەستە دروستكراۋە و لە زەۋىي نىشتەجى كراۋە، تاكوخودا پەرستى و فەرمانەكانى جىبەجى بكات.

خۋاى گەرە لەمبارەيەۋە لە سورەتى (الذاريات) دا، دەفەرمۈي: ﴿وَمَا

خَلَقْتُ الْجِنَّ وَالْإِنْسَ إِلَّا لِيَعْبُدُونِ ﴿٥٦﴾

ۋاتە: "ئىنگومان من پەرى و ئادەمىزادى دروست نەكردۋە، تەنبا بۇ ئەۋە نەيىت كە من پەرستىن و فەرمانبەردارىم بن".

۲. بۇ ئەۋەى مرۇف زەۋىي ئاۋەدان بكاتەۋە:

ئىكەتتىكى دىكەى دروستتېۋونى مرۇف لەسەر ئەم ھەسارەيە، بىرتىيە لە ئاۋەدانكردنەۋەى زەۋى! ۋاتە: ئەركى مرۇقلەم دىئايە، تەنبا لەخودا پەرستىدا چىر نايىتەۋە، بەلكو دەبى دىئاش ئاۋەدان بكاتەۋە و بىتە مایەى خىز و خۇشى، ھەم بۇ خۇى، ھەمىش بۇھەمۋو بوونەۋەر بەگشتى، بۇ بەدەيەتئانى ئەم مەبەستەش، پىۋىستە لە كاروبارى ئەم دىئايەدا شارەزا بىت، تا بتوانى ئاۋەدانى بكاتەۋە.

خوای گه وره له مباریه وه له سوره تی (هود) دا، ده فرموی: ﴿هُوَ

أَنْشَأَكُمْ مِنَ الْأَرْضِ وَاسْتَعْمَرَكُمْ فِيهَا﴾ ﴿١١﴾

واته: "خودا، نیوی دروستکردنوه له زهویداو کردوونی به ناوه دانکه ره وه
تیدا".

۳. بۆ تاقیکردنه وهی مروّف، ناخو خیر هه لده بژیرت یان شه ر:

حیکمه تیکی دیکه لهو حیکمه تانهی که مروّف له پیناویدا
دروستکراوه، بریتیه له تاقیکردنه وه، واته، له دنیا تاقی ده کرتته وه، ناخو
خیر هه لده بژیرت یان شه ر، راست هه لده بژیرت یان چهوت، باش
هه لده بژیرت یان خراپ، فرمانی خودا جیبه جی ده کات، یان فرمانی
شهیتان، له سه ر نه خووشی و ناخو شیهه کانی زیان سه بر و نارام ده گری، یان
ناسپاسی ده کات و نیعمه ته کانی خودا نادیده ده گرت!

خوای مه زن له مباریه وه له سوره تی (الملك) دا، ده فرموی: ﴿تَبَرَّكَ

الَّذِي بِيَدِهِ الْمُلْكُ وَهُوَ عَلَى كُلِّ شَيْءٍ قَدِيرٌ﴾ ﴿١﴾ الَّذِي خَلَقَ الْمَوْتَ وَالْحَيَاةَ لِيَبْلُوَكُمْ

أَيُّكُمْ أَحْسَنُ عَمَلًا وَهُوَ الْعَزِيزُ الْعَفُورُ﴾ ﴿٢﴾

واته: "گه وره مو باره ک و پیروزه، نهو زاتهی که هه موو بوونه وه رو
جیهانی به دهسته، نهو زاتهی ده سه لاتی به سه ر هه موو شتیکدا هه یه، هه ر
نهو خو ی مردن و ژیهانی به ده یه ناوه، تا تاقیتان بکاته وه، ناخو
کرده ویکامه تانچا کترو په سه ندتره، هه ر نهویش زاتیکیا لادهسته به سه ر
پیناوه راندا، وه لیخو شبووه له نیمانداران".

ههروهها له سورتهى (الإنسان)، ده فهرموى: ﴿إِنَّا خَلَقْنَا الْإِنْسَانَ مِنْ

نُطْفَةٍ أَمْشَاجٍ نَّبْتَلِيهِ فَجَعَلْنَاهُ سَمِيعًا بَصِيرًا ﴿٢﴾

واته: "ینگومان نیمه نینسانمان دروستکرد له تیکه له یهک، له سه ره میکوته یه کی بچووک و هیلکو که یهک، له کاتیکدا ده مانه ویت تاقی بکهینه وه، هه ر بویه ده زگای بیستن و بینیمان پیبه خشی".

ههروههاله سورتهى (آل عمران) دا، ده فهرموى: ﴿لَتَجَلَّوْكَ فِي

أَمْوَالِكُمْ وَأَنْفُسِكُمْ وَلَتَسْمَعُنَّ مِنَ الَّذِينَ آتَوْا الْكِتَابَ مِنْ قَبْلِكُمْ وَمِنَ الَّذِينَ أَشْرَكُوا أَذًى كَثِيرًا وَإِنْ تَصْبِرُوا وَتَتَّقُوا فَإِنَّ ذَلِكَ مِنْ عَزْمِ الْأُمُورِ ﴿١٨١﴾

واته: "سویند بیت، ینگومان تاقی ده کرتنه وه له مال و دارایی و گیانی خو تاندا، زیان له ساماندا ده کهن، خو تان دوو چاری ناخوشی و نازار ده بن، ههروهها سویند بیت، نازارنکی زور له خاوه نانیکی پیبش خو تان و له موشریک و هاوبه شدانه ران ده بیستن، نه وان، نه وهنده بوختان و قسه ی نابهجیتان بو هه لده به ستن، وه ک نازار بهر گویتان بکه ویت وایه، به لام نه گهر خو پراگر بن و پاریزکار بن و له خودا بترسن، له سنور دهرنه چن، به راستیی نه وه هه لویتسه له کاره په سه ندو کرده وه پایه داره کانه".

هه مدیس له سورتهى (البقرة) دا، ده فهرموى: ﴿وَلَنَبْلُوَنَّكُمْ بِشَيْءٍ مِّنَ

الْخَوْفِ وَالْجُوعِ وَنَقْصٍ مِّنَ الْأَمْوَالِ وَالْأَنْفُسِ وَالثَّمَرَاتِ ۗ وَبَشِّرِ الصَّابِرِينَ ﴿١٥٥﴾

الَّذِينَ إِذَا أَصَابَتْهُمُ مُصِيبَةٌ قَالُوا إِنَّا لِلَّهِ وَإِنَّا إِلَيْهِ رَاجِعُونَ ﴿١٧٦﴾ أُولَئِكَ عَلَيْهِمْ
 صَلَوَاتٌ مِّن رَّبِّهِمْ وَرَحْمَةٌ وَأُولَئِكَ هُمُ الْمُهْتَدُونَ ﴿١٧٧﴾ ﴿

واته: "سوتند به خوا، تاقیتان ده کهینهوه به همدنیک له ترس و برسیتی و که مېوونی مال و دارایی و خه لکی (که سوکارتان) و به روپوم، جا مژده بده به خوراگران، نهوانه ی که دووچاری سهختیهک (موسیه تیک) بوون، ده لین: نیمه هدر هی خوادین و هدر بولای نهویش ده گهرینهوه، نا نهوانه دروودو به زهی له لایه ن پهرومرد گاریانه و به سه ریاندا ده باری و، نهوانه نهو که سانه، که هیدایه تیان وهرگرتوه".

٤. بؤ نهوهی مرؤف نازاد و سه ربه ست بیتا:

حیکه تیکی دیکه لهو حیکه تانه ی که مرؤف لهو پیناوه دا خه لقراره، بؤ نهویه مرؤف نازاد و سه ربه ست بیت و نازاد بیت له هه لېژاردنی هدر بیروباوهریک و نایدولؤژیابه ک که خوی بییه ویت.

چونکه نه گهرخودا بیویستایه، نهوا هه موو مرؤفه کانی ده کرد به یه ک ده ست و تاقم و خاوه ن یه ک بیروباوهر، به لام نه مه ی جیهیشتوه بؤ مرؤف، بؤ نهوهی خوی نازاد بیت له هه لېژاردنی هدر جوړه بیروباوهریک، که خوی بییه ویت په پیره ی بکات!

خوای مه زن له مباریه وه له سورته ی (هود) دا، ده فدرموی: ﴿وَلَوْ شَاءَ رَبُّكَ لَجَعَلَ النَّاسَ أُمَّةً وَاحِدَةً ۗ وَلَا يَزَالُونَ مُخْتَلِفِينَ ﴿١١٨﴾ إِلَّا مَن رَّحِمَ رَبُّكَ ۗ

وَلِذَلِكَ خَلَقَهُمْ وَتَمَّتْ كَلِمَةُ رَبِّكَ لَأَمْلَأَنَّ جَهَنَّمَ مِنَ الْجِنَّةِ وَالنَّاسِ أَجْمَعِينَ ﴿١١١﴾

واته: "خو نه گهر پهروهرد گارت بیویستایه نه وه هه موو خه لکی ده کرد به یه ک تاقم و کو مه ل، به لام به رده و امیش نه و خه لکه جیاوازن له نیوانییه کتردا له نایین و بهرنامه و بوچووندا، مه گهر نه وه ی به زه یی پهروهرد گارت گرتیته یه وه، هه ر بو نه و مه به سه شه خودایگه و ره دروستی کردوون، واته، به شیه یه ک دروستی کردوون، بتوانن نازادی بیروباوهرو بوچوونیان هه بیته، نینجاړینگه پراستیان پی بلیته و بویانروون بکاته وه و بریاری پهروهرد گاری تو ده رچوه و ته واو بووه، که: دوزه خ پر ده کم له گرو ی په ریه و خه لکی، نه وانه ی خو یان شایسته ی ناگر ده که ن".

هه ره وه ها خودای مه زن له مباریه وه له سورته ی (الانسان) دا،

ده فهرمویت: ﴿إِنَّا هَدَيْنَاهُ السَّبِيلَ إِمَّا شَاكِرًا وَإِمَّا كَفُورًا ﴿٣﴾﴾

واته: "به پراستی نی مه پرتنموویمان کرد بوړینگه پراست، به نازادی ده و اتیته بیته که سایه تیه کی نیماندارو سوپاسگوزار، یان بیباوه رو خودانه ناس".

هه مدیس له سورته ی (البقرة) دا، ده فهرمویت: ﴿لَا إِكْرَاهَ فِي الدِّينِ قَدْ

بَيَّنَّ الرُّشْدَ مِنَ الْغَيِّ فَمَنْ يَكْفُرْ بِالطَّاغُوتِ وَيُؤْمِنْ بِاللَّهِ فَقَدِ

اسْتَمْسَكَ بِالْعُرْوَةِ الْوُثْقَىٰ لَا انْفِصَامَ لَهَا وَاللَّهُ سَمِيعٌ عَلِيمٌ ﴿١٥٦﴾﴾

واته: "به هیچ جوړنک زور کردن نییه له وه رگرتنی بیروباوهری نیسلامدا، دینداری به زور نایته بکرتت و دین به زور نادریت به سه ر

كەسدا، چونكە بەرپاستىپىيازى چاك و دروست؛ روون و ناشكرا بوو، جىابۇتەو، لە گومرايى و سەركەشى، جا ئەو، باو، پى نەبىت بە (تاغوت)، كە برىتتە لە ھەموو رىنگو رىبازو ھىزو بەرنامە و لادان و بىتەك. ھەر ھە باو، پى دامەزراو بەننەت بەخودا، جا بىگومان ئەو كەسە دەستى گرتو، بە بەھىزەتەن ھۆكارىزگار بىو، شوئەن دامەزراوتەن بىرو، باو، پى كەوتو، كە ھىچ پەن و ھەلەشاندەن، ھە كى بۇ نىيە و ھەمىشە پتەو و دامەزراو، خوداى گەرەش بىسەر زانايە."

تۆ بۆ كۆي دەجىت؟

پرسىيارىنكى دىكەى گىرنگ، كە ھەمىشە مرۆڧى بە خۆيەو ھەرقال كىردو ھە ۋ لە گۆيە كانىدا دەزىنگىتەو، نەو يە كە دەلەت: دواى مردن، بۆ كۆي دەچم؟ چارەنووسم چى لى دىت، ناخۇ زىندو ھە كىرئەو، يان نا؟

بۆ ۋەلامى نەم پرسىيارەش، ھەر لە دىر زەمانەو، مرۆڧە كان بەسەر دو ھە بەرەى دژ بە يە كدا دابەشبوون.

بەرەيەك، كە بە بەرەى يىباو ھەران (مولحيدان) ناسراو، پىي واىە، نەخودا ھەيە (پەنا بەخو)، نە رۆژى پەسەلان (ھەستەنەو) ۋ ھەق ۋ حىساب ۋ دۆزەخ ۋ بەھەشتىش ھەن، چونكە بوونى مرۆڧ دەدەنە پال سىروشت، واتە، پىيان واىە مرۆڧ بەرھەمى سىروشتە، كە واتە مرۆڧ ۋەك گىيا واىە، كە وشك بوو (مرد)، نىدى كۆتايى پىي دىت ۋ دەبىتە بەشەك لە سىروشت ۋ مېژوو ۋ تا نەبەد زىندو نايىتەو!

عه قیدی بهرہی (بیباوہران)

خودای مہزن، له قورئانی پیروژدا، بہم شیوہیہ باس له بہری بیباوہران
دہکات:

• له سورہتی (الجاثیہ) دا، دہ فرموی: ﴿ وَقَالُوا مَا هِيَ إِلَّا حَيَاتُنَا الدُّنْيَا نَمُوتُ وَنَحْيَا وَمَا يُهْلِكُنَا إِلَّا الدَّهْرُ وَمَا لَهُم بِذَلِكَ مِنْ عِلْمٍ إِنْ هُمْ إِلَّا يَظُنُّونَ ﴿٢١﴾ ﴾ .
واتہ: "خوانہ ناسان دہیانوت: ژیانتہ نیا نهم ژیانی دنیاہیہ، دہ مرین و
دہرین بہ نۆرہ، ہەر رۆژگارو زہمانہ کاریگہرن تیا مانداو دہمانرئین و
ہیچی ترا! جا ئہوانہ ونہ بیت لہ سہر بنچینہی ہیچ جوڑہ زانست و
زانباریہک ئہوہ بلین، بہ لکو تہ نیا پشت بہ گومان و دوودلی دہ بہستن."

• له سورہتی (المؤمنون) دا، دہ فرموی: ﴿ وَلَئِنْ أَطَعْتُم بَشَرًا مِّثْلَكَ
إِنَّكُمْ إِذَا لَخَسِرُونَ ﴿٣٦﴾ أَعْبَدُكُمْ أَنْتُمْ إِنْ آتَاكُمْ مِنْ رَبِّكُمْ قُرْآنًا وَعِظْنَا أَنْتُمْ تُخْرَجُونَ
﴿٣٥﴾ هَيَّاتَ هَيَّاتَ لِمَا تُوْعَدُونَ ﴿٣٦﴾ إِنْ هِيَ إِلَّا حَيَاتُنَا الدُّنْيَا نَمُوتُ وَنَحْيَا
وَمَا نَحْنُ بِمَبْعُوثِينَ ﴿٣٧﴾ ﴾ .

واتہ: "جا ئہ گہر ملکہ چ و فرمانبہرداری بہ شہرئکی و ہکو خۆتان
بین، ئہوہ بہ راستیی ئیتر ئیوہ خہ سارہ تمہند و زہرہ مہندن!! نایا
ہەر شہتان لیدہ کات بہوی کاتیک بمرن و بینوہ بہ خاک و ئیسک، ئیوہ
زیندوو دہ کرئنوہ و لہ خاک دہرہ ہینرئنوہ؟! دوورہ و زۆر دوورہ نہو
ہەر شہیہی کہ لیتان دہ کرئت بیتہ دی وزیندوو بکرئنوہ! ژیانتہ نیا

ژیانی ئەم دنیاوەمانە و هیچی تر نییە، دەژین و دەمرین و ئێمە زیندوو نا کرێنەوه!

● لە سورەتی (الأنعام) دا، دەفرموی: ﴿وَقَالُوا إِن هِيَ إِلَّا حَيَاتُنَا الدُّنْيَا وَمَا نَحْنُ بِمَبْعُوثِينَ ﴿٢٩﴾ وَلَوْ تَرَىٰ إِذْ وَقَعُوا عَلَىٰ رَبِّهِمْ قَالَ أَلَيْسَ هَذَا بِالْحَقِّ قَالُوا بَلَىٰ وَرَبِّنَا قَالَ فَذُوقُوا الْعَذَابَ بِمَا كُنتُمْ تَكْفُرُونَ ﴿٣٠﴾ قَدْ خَسِرَ الَّذِينَ كَذَبُوا بِلِقَاءِ اللَّهِ حَتَّىٰ إِذَا جَاءَتْهُمُ السَّاعَةُ بَغْتَةً قَالُوا لَوْ أَنَّا نَحْسَرُنَا عَلَىٰ مَا فَرَطْنَا فِيهَا وَهُمْ يَحْمِلُونَ أَوْزَارَهُمْ عَلَىٰ ظُهُورِهِمْ أَلَا سَاءَ مَا يَزُرُونَ ﴿٣١﴾ وَمَا الْحَيَاةُ الدُّنْيَا إِلَّا لَمَبٌ وَلَهُوَ وَلَدَارُ الْآخِرَةِ خَيْرٌ لِّلَّذِينَ يَتَّقُونَ أَفَلَا تَعْقِلُونَ ﴿٣٢﴾﴾

واتە: ئەوانە وتیان: ژیان هەر ئەم ژیاوەی دنیاوە و هیچی تر نییە، ئێمە بو لێرسینەوه زیندوو نا کرێنەوه، جا ئە گەر کاتێک ئەوانە دەبینیتلە بەردەم دادگای پر لە دادی پەروردگاریاندا وەستیتراون، خودای گەوره پێیان دەفرمویت: ئایا ئەمە ی که بو تان پێشها تووهو دەبینن پراست و هەقیقەت نییە؟ بە کە ساسی و خەجالە تییەوه دەلین: بە لێسووتند بە پەروردگارمان ئەوە پراستە، ئینجا خودا دەفرمویت: مادەم وایە، سزا و تالاو بچێژن بە هۆی بیباوەری و یاخیبووتنەوه، بە پراستی ئەوانە ی که باوەریان بە نامادەبوونی بەردەم دادگای خودایی نەبوو، زەرەریان کردو خۆیان دۆرانند، کاتیکیش قیامەت کتو پریە خەیان پێدەگرتت، دەلین: ناخ و داخ و پەشیمانی بو ئەو رۆژگاری بە کە متهرخەمی و بەرەلایی و سەرکەشی و تاوان بردمانە سەر، لە کاتیکدا، ئەوانە هەموو تاوان و گوناھیان داوه بە کۆلیاندا، ئاگادارین که چەندە خراپە، کۆل و باری وا، که هەلی

ده گرن، ژيانی دنيا جگه له ياری و گه مه و گالته يه کی کم نه ښت، هېچی تر نښه، بڼگومان مالی دوايي (بهه شتی بهرین)، چاکتره بؤ نه وانهی که پارترکاری و خوداناسی ده کمن، نایا نه وه بؤچی عه قتل و ژیریتان ناخه نه کار و ژیر نابین"؟!

● له سوره تی (یس) دا، ده فهرموی: ﴿ وَيَقُولُونَ مَتَىٰ هَذَا الْوَعْدُ إِن كُنْتُمْ صَادِقِينَ ﴿٤٨﴾ مَا يَنْظُرُونَ إِلَّا صَيْحَةً وَاحِدَةً تَأْخُذُهُمْ وَهُمْ يَخِصِّمُونَ ﴿٤٩﴾ فَلَا يَسْتَطِيعُونَ تَوْصِيَةً وَلَا إِلَىٰ أَهْلِهِمْ يَرْجِعُونَ ﴿٥٠﴾ وَنُفِخَ فِي الصُّورِ فَإِذَا هُم مِّنَ الْأَجْدَاثِ إِلَىٰ رَبِّهِمْ يَنسِلُونَ ﴿٥١﴾ قَالُوا يَا بُولَاقَا مَنْ بَعَثَنَا مِن مَّرْقَدِنَا هَذَا مَا وَعَدَ الرَّحْمَنُ وَصَدَقَ الْمُرْسَلُونَ ﴿٥٢﴾ إِن كَانَتْ إِلَّا صَيْحَةً وَاحِدَةً فَإِذَا هُمْ جَمِيعٌ لَّدَيْنَا مُحْضَرُونَ ﴿٥٣﴾ فَالْيَوْمَ لَا تُظَلَمُ نَفْسٌ شَيْئًا وَلَا تُحْزَنُ إِلَّا مَا كُنْتُمْ تَعْمَلُونَ ﴿٥٤﴾ ﴾

واته: "بڼاوه ږان: به گومانه وه روو به نیمانداران ده لښ: باشه، نه گهر قیامت و لښرسینه وه ږاسته، که ی نه و کاته دیت، نه گهر ږاست ده که نه؟! نه وانه ته نیا چاوه ږیبه که شریخه و دهنگی کی زور گه وه ی سامناک نه ښت، چاوه ږنی هېچی تر ناکمن، که هه موویان ده پڼچیته وه و، کوزایي به ژیانیان ده هیښت، له کاتیکدا که سهرگرمی کاروباری دنیای خو یانن، سهرگرمی کښه و بهر به ره کانی نه ناخه قن.

ئەوسا ئىتىر نە دەتوانن راسپاردەيەك بگەيەنن، نە دەتوانن بگەرپىنەو بۇ ناو مائ و منداليان، چونكە ھەموويان لەناوچوون، ھەموويان خاموش بوون.

پاشان ھەر كە فوو دەكرىت بە (صور)دا، دەستبەجى خىزا ھەموويان لە گۆرەكانيان لە توى خاكەو بەپەلە دىنە دەروە بۇ لاي پەرورد گاريان، كەس ناتوانىت سەرپىچى بكات، يان خوى بدزىتتەو. بە سەرسامىيە كى زۆرەو دەلېن: ئەى ھاوار! ئەو كى ئىمەى زىندوو كىرەو؟ كى ئىمەى لە شوئىنپرا كىشانمان لە گۆرەكانمان دەرهئنا؟ ئەوسا ئىمانداران، يان فرىشتەكان، يان خوداي گەرە، خوى دەفەرموئ: ئانەمە بەلئىنى خوداي مېرەبانە و پىغەمبەرانىشلە ھەولدانى ئەو رۆژەرپاستيانكردووه.

لەوماويەدا ھىچر وونادات، جگەلە دەنگىكى گەرەى كوتوپر نەيىت، جادەستبەجى ھەموويان لاي ئىمە نامادە كراون.

ئىنجا ئەم جارە دەدرىت: ئەمرو بەھىچ شىوئەك، سەم لە ھىچ كەسىك ناكرىت، خەلكىنە دلىيان كەتەنيا پادا شتى كارىك دەدرتتەو كە دەتانكرد.

● لە سورەتى (يونس)دا، دەفەرموئ: ﴿ وَيَقُولُونَ مَتَىٰ هَذَا الْوَعْدُ إِن كُنتُمْ صَادِقِينَ ﴿١٨﴾ قُلْ لَا أَمْلِكُ لِنَفْسِي ضَرًّا وَلَا نَفْعًا إِلَّا مَا شَاءَ اللَّهُ لِكُلِّ أُمَّةٍ أَجَلٌ إِذَا جَاءَ أَجْلُهُمْ فَلَا يَسْتَعْجِرُونَ سَاعَةً وَلَا يَسْتَقْدِمُونَ ﴿١٩﴾ قُلْ أَرَأَيْتُمْ إِن آتَاكُمْ عَذَابُهُ بَيِّنَاتًا أَوْ نَهَارًا مَّاذَا يَسْتَعْجِلُ مِنْهُ الْمُجْرِمُونَ ﴿٢٥﴾ أَمَّا إِذَا مَا وَقَعَ ءَامَنُكُمْ

بِهِمْ ءَأَلْتَنَ وَقَدْ كُنْتُمْ بِهِ تَسْتَعْجِلُونَ ﴿٥١﴾ ثُمَّ قِيلَ لِلَّذِينَ ظَلَمُوا ذُوقُوا عَذَابَ

الْخُلْدِ هَلْ تُجْزَوْنَ إِلَّا بِمَا كُنْتُمْ تَكْسِبُونَ ﴿٥٢﴾

واته: "ییاوهران ده‌لین: کوا، کهی نهو به‌لینه‌دیته‌جی؟ که‌یرۆزی
قیامت به‌ریا ده‌ییت؟ نه‌گه‌ر نیوهر است ده‌که‌ن؟!

پێیان بلێ: منته‌نیا پێغه‌مبه‌رم، توانای نه‌وه‌شم به‌رده‌ست نییه، که
زه‌ره‌رتک، یان قازانجی‌ک به‌خۆم بگه‌یه‌نم، مه‌گه‌ر نه‌وه‌ی که
ویستیخودای له‌سه‌ر بی‌ت، هه‌موو قه‌ومی‌ک کاتی دیاری‌کراوی خۆی
هه‌یه‌ بۆ کۆتایی هاتنی، هه‌ر کاتێک نه‌و ساته‌ گه‌یشته‌، نه‌وا
نه‌تاوێک دوا‌ده‌که‌ون، نه‌ساتینکیش پێش ده‌که‌ون.

بلێ: هه‌وا‌لم به‌نه‌ی، باشه‌ نه‌گه‌ر سزاو تۆ‌له‌یخودا له‌شه‌و‌گاردا، یان له
رۆژ‌گاردایه‌خه‌ی پێگرتن، تا‌وانبارانه‌ته‌مای چینی؟! ناخۆ بۆچی په‌له
ده‌که‌ن؟!

دوای نه‌وه، نایا که‌ قیامه‌ت‌روویداو به‌ریابوو، باوه‌ری پێ ده‌هینن؟!
نه‌وسا پێیان ده‌وتریت: نا‌نیستا باوه‌ری پێ ده‌هینن؟! خۆ به‌راستی
کاتی خۆی به‌گالته‌ پێکه‌ردنه‌وه، په‌له‌تان ده‌کرد له‌ پێش هاتنی و باوه‌رتان
پێی نه‌بوو!

نه‌وسا به‌وانه‌ی که‌ سته‌میان له‌ خۆیان‌کرد ده‌وتریت: ده‌ی به‌چێژن سزاو
نازاری نه‌بپراوه، مه‌گه‌ر پادا‌شتتان له‌به‌رامبه‌ری کارو‌کرده‌وه و
هه‌ولێ کانی خۆ‌تانه‌وه‌ نادریته‌وه، که‌ ده‌تان‌کرد؟!!

• له سوره‌تی (النحل) دا، ده فەرمویت: ﴿لِلَّذِينَ لَا يُؤْمِنُونَ بِالْآخِرَةِ مَثَلُ

السَّوَةِ ۖ وَلِلَّهِ الْمَثَلُ الْأَعْلَىٰ وَهُوَ الْعَزِيزُ الْحَكِيمُ ﴿١٠﴾

واتە: "سێفەت و ناوێشانی ناشیرین و نزم و خراپ شایستەیی ئەوانەییە کە باوەڕ بە قیامەت ناکەن، خودای پەرورەدگارێش خاوەنی هەموو سێفاتی بەرزو بڵندو پێرۆزەو ئەو زاتە هەر خۆیشی بەلادەست و دانایە".

• له سوره‌تی (النساء) دا، ده فەرموی: ﴿وَالَّذِينَ يُنْفِقُونَ أَمْوَالَهُم

رِثَاةَ النَّاسِ وَلَا يُؤْمِنُونَ بِاللَّهِ وَلَا بِالْيَوْمِ الْآخِرِ ۗ وَمَنْ يَكُنِ الشَّيْطَانُ لَهُ

قَرِينًا فَسَاءَ قَرِينًا ﴿٣٨﴾

واتە: "ئەوانەش کە مالا و سامانیان بۆڕووبامایی خەلکی دەبەخشن، نە باوەڕ بە خودا دەهێنن، نە بەپۆژی دوايي، دياره کە شەیتان ئەوانیلە خشته بردووهو کردوونی بەهاوەلی خۆی، جا ئەوهی شەیتان بکاتە هاوەل و هاو دەمی خۆی، مەگەر خودا بزانی، چ ناپوخت و ناله‌بارێکی کردۆتە هاوەلی خۆی".

• له سوره‌تی (التغابن) دا، ده فەرموی: ﴿زَعَمَ الَّذِينَ كَفَرُوا أَنْ لَنْ يُعَذِّبَهُمُ اللَّهُ

بِوَدِّي لَكِنَّهُمْ لَمَّا عَمِلْتُمْ وَاذَلِكَ عَلَى اللَّهِ يَسِيرٌ ﴿٧﴾

واتە: "ئەوانەیی بێباوەڕ بوون، بە بۆچوونی خۆیان، وتیان: هەرگیز زیندوو ناکرێنەوه، پێیان بلی: وا نییە، سوتند بە پەرورەدگارم، بەراستی هەر زیندوو دەکرێنەوه، پاشان ناگادار دەکرێنەوه لە هەموو ئەو کارو کردەوانەیی کە ئەنجامتان دەدا، ئەوەش بۆخودا زۆر ئاسان و سادەییە".

• له سورتهی (المؤمنون) دا، ده فرموی: ﴿وَلِنَّ الَّذِينَ لَا يُؤْمِنُونَ

بِالْآخِرَةِ عَنِ الصِّرَاطِ لَنُكَرِبُونَ ﴿٧٦﴾

واته: "به راستی نهوانه‌ی باوهر به قیامت ناهینن، وئیل و لادهرن له ریگه وریبازیراست".

• هر له سورتهی (المؤمنون) دا، خودای گه‌وره له‌باره‌ی بیباوه‌پانه‌وه

ده فرموی: ﴿هُوَ الَّذِي يُحْيِي وَيُمِيتُ وَلَهُ اخْتَلَفُ اللَّيْلِ وَالنَّهَارِ أَفَلَا

تَعْقِلُونَ ﴿٨٠﴾ بَلْ قَالُوا مِثْلَ مَا قَالَ الْأَوَّلُونَ ﴿٨١﴾ قَالُوا أَإِذَا مِتْنَا

وَكُنَّا تُرَابًا وَعِظْمًا إِذًا لِمَبْعُوثُونَ ﴿٨٢﴾ لَقَدْ وَعَدْنَا نَحْنُ وَآبَاؤُنَا هَذَا مِنْ

قَبْلُ إِنْ هَذَا إِلَّا أَسَاطِيرُ الْأَوَّلِينَ ﴿٨٣﴾

واته: "نهو زاته‌شه، که ژیان ده‌به‌خشییت و مردن پیش ده‌هینیت،

گۆرینی شه‌وو رۆژیش هر به‌ده‌ست نه‌وه، له رووی تاریکی و

پرووناکی، کورتی و درتژی و ... هتد. جا نایا نیوه‌بوچی عقل به‌کار

ناهینن و ژیریتان ناخه‌کار؟!

له‌گه‌ل نهو هم‌موو به‌لگانه‌دا، نه‌وانه هر وه‌کو خه‌لکی پیشین، قسه

کۆنه‌کان ده‌لینه‌وه‌وده‌لین: باشه، نه‌گه‌ر مردین و بوینه‌خاک و خوئل و

نیسک، نایا نیمه دووباره زیندوو ده‌کرینه‌وه؟!

به‌راستی پیشتریش لهم جوړه به‌لینانه، به نیمه و باب و

باپیرانماندرا‌بوو، نه‌م قسه و به‌لینانه داستانی پیشینه‌کانه!"

• له سورہتی (النمل) دا، ده فہرموی: ﴿إِنَّ الَّذِينَ لَا يُؤْمِنُونَ بِالْآخِرَةِ زِينَتًا

لَهُمْ أَعْمَالُهُمْ فَهُمْ يَمَمُّونَ ﴿١﴾﴾

واتہ: "ینگومان نہوانہی باوہر بہ قیامت ناهینن، کارو کردہوہ
خراپہ کانمان لہبہرچاو جوان کردوون، لہبہر نہوہ چاوی دلیان کوہر بووہ،
خراپی کردارہ کانیان نابینن".

عه قیدهی بهرەى باوەرداران

هەلبەت، عه قیدهی بهرەى دووهم، که به بهرەى (باوەرداران) ناسراوه، ته‌واو پێچه‌وانه‌ی عه قیدهی بهرەى بێباوەرانه، چونکه نهم بهرەیه، باوەرپێکی ته‌واو و پته‌وی به‌خودا و فریشته‌کان و په‌رتووکه ناسمانیه‌کان و پێغه‌مبه‌ران و رۆژی دوایی هه‌یه و، باوەرپێ وایه که نهم ژيانه، ته‌نیا قۆناغیکه، مرۆف بۆ ماوه‌یه‌ک تێیدا ده‌مینیتته‌وه، ئینجا به‌ره‌و قۆناغی به‌رزخ ده‌پروات، که قۆناغی دوای مردنه، ئینجا قۆناغی هه‌ستانه‌وه (هه‌ق و حیساب)، به‌دوایدا دیت، ئینجا قۆناغی کۆتایی دیت، که بریتیه له دیاریکردنی چاره‌نووسی مرۆف، ناخۆ به‌ره‌و به‌هه‌شت ده‌چیت یان دۆزه‌خ! خ‌وای مه‌زن له قورئانی په‌رۆزدا، له‌ چه‌ندین شوێن، باسی له به‌ره‌ی باوەرداران کردووه، که باوەرپیان به‌خودا و هه‌ستانه‌وه و هه‌ق و حیساب و دۆزه‌خ و به‌هه‌شت هه‌یه.

بۆ نمونه، هه‌ندی له‌ نایه‌تانه ده‌خه‌ینه ر‌وو:

• له سورته‌ی (البقره) دا، ده‌فه‌رموی: ﴿أَمِنَ الرَّسُولُ بِمَا أُنزِلَ إِلَيْهِ مِنْ رَبِّهِ وَالْمُؤْمِنُونَ كُلٌّ آمَنَ بِاللَّهِ وَمَلَكَيْهِ وَكُتُبِهِ وَرُسُلِهِ لَا نُفِرُّ بَيْنَ أَحَدٍ مِنْ رُسُلِهِ وَقَالُوا سَمِعْنَا وَأَطَعْنَا غُفْرَانَكَ رَبَّنَا وَإِلَيْكَ الْمَصِيرُ

واته: "پێغه‌مبه‌رو نیمانداران، باوەرپیان هه‌یه به‌وه‌ی له‌ لایه‌ن په‌روه‌ر‌دگاریانه‌وه هاتۆته‌خوداره‌وه، هه‌موویان باوەرپیان هه‌یه به‌خودا و فریشته‌کانی و کتێبه‌کانی و پێغه‌مبه‌ره‌کانی، ده‌لێن هه‌چ جو‌ره

جياوازييه ك ناكهين له نيوان هيچ پيغه مبهرك له پيغه مبهره كانيخودادا، له باوهردا.

هروهها وتيان: گورپرايهل و ملكه چين بو به ديهينه رمان، په روره دگارا ليخوشبونى تو مان دهويت و سه رنه نجام گه پرانوه هه ر بو لاي تويه .

● له سوره تي (النساء) دا، ده فهرموي: ﴿لَنْ كِنَ الرَّاسِحُونَ فِي أَلْعَامِ مِنْهُمْ وَالْمُؤْمِنُونَ يُؤْمِنُونَ بِمَا أُنزِلَ إِلَيْكَ وَمَا أُنزِلَ مِنْ قَبْلِكَ وَالْمُقِيمِينَ الصَّلَاةَ وَالْمُؤْتُونَ الزَّكَاةَ وَالْمُؤْمِنُونَ بِاللَّهِ وَالْيَوْمِ الْآخِرِ أُولَئِكَ سَنُؤْتِيهِمْ أَجْرًا عَظِيمًا﴾ (١١٣)

واته: "به لام نهوانه يان كه له زانست و زانياريدار و چوون، هروهها نيمانداران، له وانيش و له نيتميش، باوهر دههينن به وهى بو تورپهوانه كراوه به وهش پيش تورپهوانه كراوه، به تاييهت نهوانه ي كه به چاكي نويزه كانيان به دروشمه كانه وه نه نجام ددهن و زه كاتيش ددهن، باوهر پيشيان به خواو به رپوژى دوايي ههيه، نا نهوانه له نايندهيه كي نزيكدا پاداشستي گه ورهه بى سنوريان ددهينه وه".

● له سوره تي (البقرة) دا، ده فهرموي: ﴿يَتَأْتِيهَا الَّذِينَ ءَامَنُوا اسْتَعِينُوا بِالصَّبْرِ وَالصَّلَاةِ إِنَّ اللَّهَ مَعَ الصَّابِرِينَ﴾ (١٥٣) وَلَا تَقُولُوا لِمَنْ يُقْتَلُ فِي سَبِيلِ اللَّهِ أَمْوَاتٌ بَلْ أَحْيَاءٌ وَلَكِنْ لَا تَشْعُرُونَ ﴿١٥٤﴾ وَلَنَبْلُوَنَّكُمْ بِشَيْءٍ مِّنَ الْخَوْفِ

وَالْجُوعِ وَنَقْصٍ مِنَ الْأَمْوَالِ وَالْأَنْفُسِ وَالثَّمَرَاتِ وَبَشِّرِ الصَّابِرِينَ ﴿١٥٥﴾ الَّذِينَ إِذَا أَصَابَتْهُمُ مُصِيبَةٌ قَالُوا إِنَّا لِلَّهِ وَإِنَّا إِلَيْهِ رَاجِعُونَ ﴿١٥٦﴾

واته: "تهی نهوانه‌ی نیمان و باوه‌رتان هیناوه، داوای کۆمه‌ک و یارمه‌تیله خودا بکه‌ن، به‌هۆی نارامگرتن و نوپژکردنه‌وه، دل‌نیابن که‌خودایاریاوه‌ری خوڭگرو نارامگرانه، جا هرگیز به‌و که‌سانه مه‌لین مردوون، که له ری‌بخودادا ده‌کوژرتن و شه‌هید ده‌بن. نه‌خیز نه‌وانه زیندوون، به‌لام نپوه هه‌ست به زیندوو‌یه‌تی نه‌وان ناکه‌ن. سووتند به‌خوا تاقیتان ده‌که‌ینه‌وه به که‌می‌ک له ترس و بیم و برسیتی و که‌مبوونی مال و سامان و مردنی که‌سوکارو تیاچوونی به‌رو بوومی کشتوکال، جا مژده بده به‌و که‌سانه‌ی خوڭگرو نارامگرن، که نه‌وانه‌ن هر کاتیک تووشی به‌لاو ناخوشییه‌ک ده‌بن، ده‌لین: نیمه مولکی‌خوداین و هرچی هه‌مانه به‌خششی‌خودایه، سه‌رته‌نجامیش، گه‌رانه‌وه‌مان هر ته‌نیا بو لای نه‌و زاته‌یه".

• له سوره‌تی (الفرقان) دا، ده‌فه‌رموی: ﴿وَعِبَادُ الرَّحْمَنِ الَّذِينَ يَمْشُونَ عَلَى الْأَرْضِ هَوْنًا وَإِذَا خَاطَبَهُمُ الْجَاهِلُونَ قَالُوا سَلَامًا﴾ ﴿٦٣﴾ وَالَّذِينَ يَبِيتُونَ لِرَبِّهِمْ سُجَّدًا وَقِيَامًا ﴿٦٤﴾ وَالَّذِينَ يَقُولُونَ رَبَّنَا اصْرِفْ عَنَّا عَذَابَ جَهَنَّمَ إِنَّ عَذَابَهَا كَانَ غَرَامًا ﴿٦٥﴾

واته: "به‌نده‌کانی‌خودای میه‌ره‌بان، نه‌و که‌سانه‌ن، که زۆر به هینمی و سه‌لاری به‌سه‌ر زه‌ویدا ده‌رۆن، کاتیکیش نه‌فامان به‌ قسه و قسه‌لۆکی ناخۆش به‌ره‌نگاریان ده‌بنه‌وه، له وه‌لامیاندا ده‌لین: سلّاو، ره‌وشت

به‌ریختن ده‌نوشن. نه‌وانه‌ی که شه‌وگار بو په‌رورد گاریان به سوژده و وه‌ستاون و نوژده‌به‌نه‌سه‌ر. نه‌وانه‌ی که ده‌لین: په‌رورد گارا، له‌سزای ناگری دۆزه‌خ به‌دوورمان بکه و په‌نامان بده، چونکه سزاونازاری له کۆل نایته‌وه و به‌رده‌وامه بو نه‌وکه‌سه‌یخودانه‌ناس و یاخیه.

• له سوره‌تی (النمل) دا، ده‌فهرموئ: ﴿طَسَّ تِلْكَ ءَايَاتُ الْقُرْآنِ وَكِتَابٍ مُّبِينٍ ﴿١﴾ هُدًى وَنُورًى لِلْمُؤْمِنِينَ ﴿٢﴾ الَّذِينَ يُقِيمُونَ الصَّلَاةَ وَيُؤْتُونَ الزَّكَاةَ وَهُمْ بِالْآخِرَةِ هُمْ يُوقِنُونَ ﴿٣﴾﴾

واته: "سه‌رنجی سه‌ره‌تای سوره‌تی (البقرة) بده، نه‌وه نایه‌ته‌کانی نه‌م قورنانه‌ن و فه‌رمانی کتیبیکی پیروژو ناشکرا و پروونه. هیدایه‌تبه‌خش و مرژده‌خشه به نیمانداران، له هه‌موو سه‌رده‌مینکدا. نه‌وانه‌ی که نوژده‌کانیان به چاکی نه‌نجامده‌ده‌ن و زه‌کات ده‌به‌خشن و باوهریکی به‌تین و دامه‌زراویان به پرۆزی قیامت هه‌یه."

• له سوره‌تی (العنكبوت) دا، ده‌فهرموئ: ﴿وَالَّذِينَ ءَامَنُوا وَعَمِلُوا الصَّالِحَاتِ لَنُكَفِّرَنَّ عَنْهُمْ سَيِّئَاتِهِمْ وَلَنَجْزِيَنَّهُمْ أَحْسَنَ الَّذِي كَانُوا يَعْمَلُونَ ﴿٧﴾ وَوَصَّيْنَا الْإِنْسَانَ بِوَالِدَيْهِ حُسْنًا وَإِنْ جَاهَدَاكَ لِتُشْرِكَ بِي مَا لَيْسَ لَكَ بِهِ عِلْمٌ فَلَا تُطِعْهُمَا إِلَىٰ مَرْجِعِكُمْ فَأُنَبِّئُكُم بِمَا كُنتُمْ تَعْمَلُونَ ﴿٨﴾ وَالَّذِينَ ءَامَنُوا وَعَمِلُوا الصَّالِحَاتِ لَنُدْخِلَنَّهُمْ فِي الصَّالِحِينَ ﴿٩﴾ يٰعِبَادِ الَّذِينَ ءَامَنُوا إِنَّ أَرْضِي وَاسِعَةٌ فَإِنِّي فَاعِبُدُونِ ﴿١٠﴾ كُلُّ نَفْسٍ ذَائِقَةُ الْمَوْتِ ثُمَّ إِلَيْنَا تُرْجَعُونَ﴾

﴿٧﴾ وَالَّذِينَ ءَامَنُوا وَعَمِلُوا الصَّالِحَاتِ لَنُبَوِّئَنَّهُمْ مِنَ الْجَنَّةِ غُرَفًا يُجْرَى مِنْ تَحْتِهَا الْأَنْهَارُ خَالِدِينَ فِيهَا نِعَمَ أَجْرَ الْعَامِلِينَ ﴿٨٨﴾ ﴿

واته: "نهوانه‌ی که نیمان و باوهریان هیناوه‌وکاروکردهوه چاکه‌کانیان نه‌نجامداوه، به‌راستی هه‌له و‌گونا‌ه‌کانیان ده‌سپینه‌وه و به‌چاکتر له‌وه‌ی که ده‌یان‌کرد پاداش‌تیان ده‌دینه‌وه، نیمه فرمانانداوه به‌ئاده‌میزاد، که چاکره‌فتار بیت له‌گه‌ل دایکو باوکیدا، خو نه‌گه‌ر زوریان لی‌کردیت تا هاوه‌ل و هاوبه‌شم بو بریار بدیت! بی نه‌وه‌ی زانست و زانیاریت هه‌بیت ده‌رباره‌ی، نه‌وه ملکه‌چیان مه‌به و به‌گوئیان مه‌که، دل‌نیاش بن که گه‌رانه‌وه‌تان بو لای منه، نا نه‌و کاته نا‌گادارتان ده‌که‌مه‌وه له‌و کرده‌وانه‌ی که نه‌نجامتان ده‌دا، جا نه‌وانه‌ی که نیمان و باوهریان هیناوه و کار و کرده‌وه چاکه‌کانیان نه‌نجامداوه، نه‌وه بی‌گومان ده‌یان‌خه‌ینه‌پریزی چاکه‌کارانه‌وه، نه‌ی به‌ندمیانی‌کم که باوهرتان هیناوه، بی‌گومان زه‌وی من پان و فراوانه، که‌واته هه‌ر من به‌رستن.

هه‌موو که‌سیک ده‌بیت مردن به‌چیژیت، که‌ی، له‌ کوئ، به‌چی، خودا نه‌بیت، که‌س نایزانی‌ت.

له‌وه‌ودوا ته‌نیا بو لای ده‌برینه‌وه، سوئند به‌خودا، نه‌و که‌سانه‌ی که باوهریان هیناوه و کرده‌وه چاکه‌کانیان نه‌نجامداوه، له‌ کو‌ش‌که به‌رزه‌کانی به‌ه‌شتدا نی‌شته‌جیان ده‌که‌ین، که رووباره‌کانی‌بیرانه‌وه‌به‌ژیریاندا دین و ده‌چن و تیایدا ده‌میننه‌وه، نای چهند چاکه‌پاداشتی چاکه‌کاران."

● له سوره‌تی (القمان) دا، ده‌فرموی: ﴿الَّذِينَ يَقِيمُونَ الصَّلَاةَ وَيُؤْتُونَ الزَّكَاةَ وَهُمْ بِالْآخِرَةِ هُمْ يُوقِنُونَ ﴿٤١﴾ أُولَئِكَ عَلَىٰ هُدًى مِّن رَّبِّهِمْ وَأُولَئِكَ هُمُ الْمُفْلِحُونَ ﴿٤٥﴾﴾

واته: "ئه‌وانه‌یکه نوږژه‌کانیان به چاکی نه‌نجام دده‌ن، زه‌کاتیش له مال و سامانیان دهرده‌کهن، دل‌نیاش ده‌بن به‌هاتنه‌دیروژی قیامت، خو‌یانی بو‌ ناماده ده‌کهن، نا‌ئه‌وانه له‌سهر هیدایه‌ت و ری‌بازی په‌رو‌رد گاریانن، نا‌ئه‌وانه‌شن رزگار و سه‌رفراز".

● له سوره‌تی (الأحزاب) دا، ده‌فرموی: ﴿وَيَسِّرِ الْمُؤْمِنِينَ يَا أَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا لِمَا هُمْ مِنْكُمْ عَلَيْهِ يَضْرِبُونَ الْأَمْرَ إِلَىٰ خَيْرٍ وَأَلْيَ سَبِيلٍ وَكَانَ اللَّهُ ذَا فَضْلٍ كَبِيرًا ﴿٤٧﴾﴾

واته: "به‌رده‌وام مژده بده به ئیمانداران، که له‌لایه‌نخوداوه ری‌زو قدرنکی زوریان هه‌یه".

● له سوره‌تی (المعارج) دا، ده‌فرموی: ﴿إِنَّ الْإِنْسَانَ خُلِقَ هَلُوعًا ﴿١٩﴾ إِذَا مَسَّهُ الشَّرُّ جَزُوعًا ﴿٢٠﴾ وَإِذَا مَسَّهُ الْخَيْرُ مَنُوعًا ﴿٢١﴾ إِلَّا الْمُصَلِّينَ ﴿٢٢﴾ الَّذِينَ هُمْ عَلَىٰ صَلَاتِهِمْ دَائِمُونَ ﴿٢٣﴾ وَالَّذِينَ فِي أَمْوَالِهِمْ حَقٌّ مَّعْلُومٌ ﴿٢٤﴾ لِلسَّائِلِ وَالْمَحْرُورِ ﴿٢٥﴾ وَالَّذِينَ يُصَدِّقُونَ بِيَوْمِ الدِّينِ ﴿٢٦﴾ وَالَّذِينَ هُمْ مِّنْ عَذَابِ رَبِّهِمْ مُشْفِقُونَ ﴿٢٧﴾ إِنَّ عَذَابَ رَبِّهِمْ غَيْرُ مَأْمُونٍ ﴿٢٨﴾﴾

واته: "به‌راستی ئینسان به شپ‌زه‌یی و ته‌نگه‌تاوی دروست‌کراوه.

کاتیک ناخوشی تووش بوو، بیزارو دم به هاواره، کاتیکیش خیرو
 بهره‌کمتی تووش بوو، دهستی دهنوقینیت و قه‌ده‌غهی چاکه ده‌کات.
 تنیا نهو نوژکه‌رانهنه‌بن، نهوانه‌ی که له‌سەر نوژکه‌کانیان بهره‌وامن.
 هه‌روه‌ها نهوانه‌ش، که به‌شیک‌ی دیاری‌کراو له سامانیاندا هه‌یه، بۆ
 جیهاد و تیکۆشان، وه بۆ هه‌زاری داوا‌کارو بینه‌وای داوانه‌که‌ر، نهوانه‌ی
 که باوه‌پر‌پراست و ره‌وان ده‌هینن به‌رۆژی پاداشت، نهو که‌سانه‌ی که دلّه
 له‌رزیمان هه‌یه له توڵه‌ی په‌روه‌رد‌گاریان. به‌پراستی سزای په‌روه‌رد‌گاریان
 که‌س لێ نه‌مین نابیت."

• له سوره‌تی (البقرة) دا، ده‌فه‌رموی: **خُلِقَ يُصْرُوهُمْ^٤ يَوْمَئِذٍ الْمَجْرِمُ لَوْ**
يَفْتَدِي مِنْ عَذَابِ يَوْمِئِذٍ بِنِيهِ^(١١) وَصَاحِبَتِهِ^(١٢) وَأَخِيهِ^(١٣) وَفَصِيلَتِهِ الَّتِي تُؤْتِيهِ
(١٤) وَمَنْ فِي الْأَرْضِ جَمِيعًا ثُمَّ يُنَجِّهِ^(١٥) كَلَّا إِنَّا لَنَاطِقِينَ^(١٦) نَزَّاعَةً لِّلشَّوْطِ^(١٧) تَدْعُوا
مَنْ أَدْبَرَ وُجُوهَ^(١٨) وَجَمَعَ فَأَوْعَى^(١٩) ❖ إِنَّ الْإِنْسَانَ لِرَبِّهِ لَآكْفِرًا^(٢٠)

واته: "چهند پیتیک له سه‌ره‌تای هه‌ندیک له سه‌وره‌ته‌کانی قورئاندا
 هاتوون، ژماره‌یان (١٤) پیته، نیوه‌ی کۆی پیته‌کانی زمانی عه‌ره‌یین، بۆ
 سه‌لماندن (اعجاز) و مه‌زنی و گرنگی قورئان، که له توانای هه‌یج
 که‌سیندا نییه به‌و پیتانه‌کتیبیک‌ی ئاوا بی وینه‌دابنیت، به‌پراده‌یه‌ک، هه‌تا
 نه‌گه‌ر هه‌موو گرۆی شاده‌میزاد و په‌ریبۆ نهو مه‌به‌سته‌کۆبینه‌وه،
 بی‌گومان ناتوانن، هه‌روه‌ها چهنده‌ها نه‌ینێ تریشی تیدایه، زاناکان له
 هه‌ندیک‌ی داوان، بۆ هه‌ندیک‌یشیان وتویانه: هه‌رخودا خۆی زانایه به
 نه‌ینێ نهو پیتانه.

ئەو قورئانە كىتەبىگە، ھېچ گومانىكى تېدا نىيە، كە لە لايەنخوداى پەرۋەردگار ھەم رەھمانە كراۋە بە جېرائىلدا، بۇ پېغەمبەر (ﷺ)، كە ماىە يەھىدايەت و سەرچاۋەى ھىدايەتە بۇخوداناسان و پارىزكاران، كە ئەوانەن فەرزەكان جىبەجى دەكەن و لە ڤووى بيروباۋەڤو كودارو گوفتار ھەم، خۇيان لە ھەرام دەپارىزن.

ئەوانەى باۋەڤ بە نەبىنراۋەكان (غەيب) دەھىتن، ۋەك:خودا و فرىشتە و ئەوانەىخودا باسى كردوون و ئىمە نايانبىنين، ھەروەھا نوڤزەكانيان بەچاكى نەنجام دەدەن و لەو ڤزق و ڤۆزىيە ھەلەلەى پىمان بەخشيون، دەبەخشن.

لە ھەمان كاتدا، ئەوانە باۋەڤ دەھىتن بە ۋە پەيامەى كە بۇ تۆ ئەى محەمەد (ﷺ) دابەزىنراۋە و بە ۋە پەيامانەش كە بۇ پېغەمبەرانپىش تۆش دابەزىنراۋە (دروودىخودايان لەسەر بىت)، دلنىاش دەبن كە ڤۆزى دوابى (قىامەت)، ھەربەڤا دەبىت.

ئەوانە لە سەر شارپىگەى ھىدايەتى پەرۋەردگار يانن و ھەر ئەوانىشن سەرفراز و سەركەوتوو، ئەمانە بنەما سەركەبەكانى نىمان و نىسلامن."

● لە سورەتى (التوبة) دا، دەفەرموى: ﴿إِنَّمَا يَعْزُّ مَسْجِدَ اللَّهِ مَنْ

ءَامَنَ بِاللَّهِ وَالْيَوْمِ الْآخِرِ وَأَقَامَ الصَّلَاةَ وَءَاتَى الزَّكَاةَ وَلَمْ يَحْشَ

إِلَّا اللَّهَ ﴿١٨﴾

واته: "به راستی که سینکمزگه و ته کانیک خودا ناوهدان ده کاته وه، که باوهری به خودا و به پرۆزی دوایی هیناییت و نویره کانی به جی هیناییت و زه کاتی داییت و جگه له خودا، له کهس نه ترساییت".

• له سورتهی (الأنعام) دا، ده فەرموی: ﴿وَهَذَا كِتَابٌ أَنْزَلْنَاهُ مُبَارَكٌ مُصَدِّقُ الَّذِي بَيْنَ يَدَيْهِ وَلِتُنذِرَ أُمَّ الْقُرَىٰ وَمَنْ حَوْلَهَا وَالَّذِينَ يُؤْمِنُونَ بِالْآخِرَةِ يُؤْمِنُونَ بِهِ وَهُمْ عَلَىٰ صَلَاتِهِمْ يُحَافِظُونَ ﴿١٢﴾﴾

واته: "ئەم قورئانە، کتیبیکێ پیرۆزە، دامان بەزاندووە، ئەوێ دەسەلمینیت که کتیبەکانی پیشوو راستن، بە تاییبەت تەورات و ئینجیل، که ئەوانیش لە لایەنخوداوە پەوانە کراون، هەروەها ناردوومانە، تا شارە دێرینە که (مە ککە ی پیرۆزاو)، هەموو دەوروبەری داچڵە کینیت و بانگیان بکات بۆ ئیسلام، که دانیشتوانی هەموو گۆی زهوی ده گرتتەوه، جا ئەوانە ی که باوهر به پرۆزی دوایی دههینن، باوهر به قورئانیش دههینن و له سههر نویره کانیان بهردهوامن و هه میشه له کاتی خۆیدا نهنجامی دهدهن و دهیارین".

نايا عەقل پىشتىگىرى رۇژى ھەستانەۋە دەكات؟

ئىستا كاتى ئەۋە ھاتوۋە، دۋاى ئەۋەى تىروانىنى (باۋەر داران) و (بىباۋەر ان) مان خىستە روو، لە دەرەۋەى بازىنى (ئىمان)، پرسىيارىك لە خۇمان بىكەين: ناخۇ عەقل پىشتىگىرى رۇژى ھەستانەۋە دەكات يان نا؟ بۇ ۋەلامى ئەم پرسىيارەش، بەپىنى ئەۋ بەلگە و دەلىلە عەقلىيانەى كە لەبەر دەستمان ھەن، بە دىنيايىەۋە دەلىين بەلى، عەقل پىشتىگىرى رۇژى ھەستانەۋە دەكات، لەبەر ئەم بەلگانەى خودارەۋە:

۱. ھىچ دروستىكراۋىك بى دروستىكەر نىيە:

ھەر شتىك، دروستىكرايىت، مسۆگەر دروستىكەرنكى ھەيە. بۇيە ئەگەر ئەم پرسىيارە لە ھەر كەسىك بىكەين، تەننات ئەگەر ئەۋ كەسە كەم عەقل (دەبەنگ) ىش بىت، ۋە پىنى بلىين: نايا فرۆكە لەخۇرا دروست بوۋە، يان دروستىكراۋە، بە دىنيايىەۋە دەلىت: دروستىكراۋە، چونكە عەقل قىۋولتى ئەۋە ناكات، فرۆكە بەۋ رىكۋىكىيە و بەۋ ھەموو بزۋىنەر و بال و وايەر و پلاك و پارچە ناسن و برغۇ و تەختە و كورسى و پەنجەرە ... تاد. بەيىن دروستىكەر، واتە، بە رىكەۋت (صدفة) دروست بىت!

جا ئەگەر فرۆكەيەك، يان شەمەندەفەرىك، يان ئۆتۆمبىلىكى بىچۈك و ... تاد. كە بە بەراۋرد بەم بوۋنەۋەرە مەزن و بەر فراۋانە، شتىكى زۇر كەم و بىچۈكە، لەخۇرا دروست نەبوۋىت، چ عەقلىكى ساخلەم و تەندروست

قبوولی نهوه دهکات کهوا نهم ههموو ئهستیره و کهکهشان و ههسارهه، ههروهه پوژوو ههیف به ناسمانهوه بهی پراگر، ههمدیس زهوی و نهم چیا و شاخ و دهریا و زهریایانه و نهم گزوگیا و داروباران، ههروهانهم گیانداره فره جورانه لهخوړا و دروستبووبن و کهس دروستینهکردین؟

ههروهه خودی مروّف، یهکینه له سهرسورهینهترین نافریندراوهکانی نهم جیهانه پان و بهرینه، که جهستهکهی، له (مادده و روّح) پیکهاتوه، سههردتا ماددهکان دروست دهبن، نینجا روّح دهکرتت به بهریدا، نهمه لهلایهک، لهلایهکی دیکهوه، نهگهر نیمهی مروّف، به وردی سهرنج بدهینه لهشی خوّمان وله یهکه یهکهی نهتدامهکانمان پامینین، سهرما سوردهمینیت، کهوا چوّن ناوا به جوانترین و باشتترین شیوه دروستکراون، ههروهه ههر نهندامیکیش له نهندامهکانی لهشی مروّف نهرک و فرمائیک یان چهند نهرک و فرمائیکیان ههیه، ههر کامیان، ناوا به شیویهکیرپیکوپیک و سیستماطیک، نهرک و فرمانهکانی خوئی جیبهجن دهکات و بو ساتیکیش له کاری خوئی دواناکهویت و ناوهستیت؟!

لیردها، ناتوانین باسی گشت نهندامانی جهسته بکهین، تنیا به کورتی نامازه به نهرک و فرمانی سی نهندامانی جهسته دهکهین و به نمونه دههینینهوه:

۱. چاۋ: چارى مرۆف له تۆپىكى خپرى بچووك دهچىت و، دهكهوتته لاي پيشهوى سەر، هەر چەند چاۋ له قەبارەدا بچووكە، بەلام يەكىنكە له گىرنگىرەن و هەستىارتىرەن ئەندامەكانى جەستەى مرۆف، چونكە جگە له جوانى، پۇشنابى و پروناكىش بە مرۆف دىبەخشىت و بەهۆى چاۋهوىيە، مرۆف ئەم هەموو دىمەنە جوانانە دەبىنى و، ئەم هەموو رەنگە فرە جۆر و قەشەنگانە لىكجىيادەكاتەو، ئەم هەموو سىما و پوخسارانە دەناسىتەو، بۆيش هەمىشە جىنى سەرنج و لىكۆلىنەوى تۆزەران بوو.

هەلبەت، چاۋهوىيەكىنكە له مەزنىرەن نىعمەتەكانى خودا، كە بە مرۆفى بەخشىو، چونكە مرۆف بەبى چاۋ، تام و چىژ لە خۆشىيەكانى دنيا وەرناگرى، بەلكو هەمىشە، تەنانت لە پۇژى پروناك و خۆرەتاوئىشدا، هەر لە شەوئەزەنگ و تارىكىدا بەسەر دەبات و له گىرنگىرەن هەست

يېبەش دەپت، كە ھەستى دېتن و بېينىنە، بەلام تا مرؤف چاۋەكانى خۆى لە دەست نەدات، پەى بەم راستىيە ھاشاھەلنەگرە نابات!
لەمبارەيەو، زانايان دەلېن: چاۋى مرؤفخاۋەن توانايە كېيىنجىگار زۆرە، چۈنكە دەتوانى (۱۰) مىليۇنرېمىنگى ئاۋىتە كراۋ و تېكەلاۋ بناستېتەو، ھەرۋەھا نەو شتانەى چاۋ دەبېينىت، لە ماۋەوى (۲، ۰) چركەدا بۆ مىشك دەيگوازىتەو.

ھەرۋەھا چاۋى مرؤف خاۋەنى (۱۰۷) مىليۇن خانەيە، كە ھەستيارن بە رۋوناكى و رۆشنايى، (۷) مىليۇن لەو خانانە، بەرپرسن لەرەنگەكان، واتە، تەنيا رەنگەكان لە يەك جىادەكەنەو، (۱۰) مىليۇن خانەيدىكەش، تەنيا بەرپرسىارتىيان نەۋيە، كە بتوانن لەشەو و تارىكىدا، شتەكان بېينن.

بە تېكرا، مرؤف لە خولەكىدا (۱۷) جار، لەكاترەمىزىندا (۱، ۰۲۰) جار، لە شەو و رۆژىندا (۲۴، ۴۸۰) جار و لە مانگىندا (۷۳۴، ۴۰۰) و لە سالىندا (۸، ۸۱۲، ۸۰۰) مىليۇن جار، چاۋەكانى خۆى دەترۆكىنىت!

زانايان دەلېن: چاۋ بە تەنيا، لە %۶۵ ى تواناي مىشك دەبات، لەكاتىندا، بە ھەموو نەندامەكانى ترى لەشەو، لە %۳۵ ى تواناي مىشك دەبەن.

عەدەسەى چاۋى مرؤف، (۱۴۰۰۰) ماسولكەى پىۋەيە، بۆ نەۋى رېنە و رېمىنگى رېسەكان، بە جوانى و رېنكوبىكى بېخاتە بەر دېدى ئىمە،

ھەر بۆيەش تا ئىستا نەتوانراۋە ھېچ غەدەسەيە كى كامىرا دروست بىرىت، كە خىزايىيە كەي بىگاتە خىزايىيە دەسەي چاۋ.

ھەرۋەھا چاۋى مرۇف، بۇ بىنىنى تەنەكان، دەتوانى تا (۳۶۰) پلە خۇى بسوورپىنى، ھەمدىس زانايان ئەۋەيان پىشتراستىر كىر دۆتەۋە، كەۋا ھەردوۋ چاۋەكان، ھەماھەنگىيە كى تەۋاۋىيان پىكەۋە ھەيە، بۇ نەۋنە: نەگەر يەكىكىيان تەماشاي لايە كى كىر، نەۋىترىشيان سەيرى نەۋ لايە دەكات، نەك بە پىنچەۋانەۋە.

بىلبىلەي چاۋى مرۇف، ھەلگىرى سىستىمىكى تايبەتە، كە لەرپىنگەي دەمارەكانەۋە، بەرپىزەي (۱۳۰) مىليۇنرۇنەكەي ۋەردەگىرت. چاۋى مرۇف دەتوانىت (۱۲۰-۱۲۵) رەنگى جۇراۋجۇرى دىيارىكراۋ لەيەكتىرى جىبابكاتەۋە.

ھەرۋەھا بىرزانگ و پىلۋوى چاۋى مرۇف، چاۋ لە تەپوتۇز و شتى نامۇ و ترسناك و مەترسىدار دەپارىزن، ھەرۋەھا بىرزانگ سىبەربۇ چاۋ دروست دەكات و لە تىشكىرپراستەۋخۇى خۇر دەپارىزىت و تىشكەكان دەشكىننىتەۋە، پىلۋوش ناھىلىت چاۋ تۈۋشى و شىكبوۋنەۋە بىت.

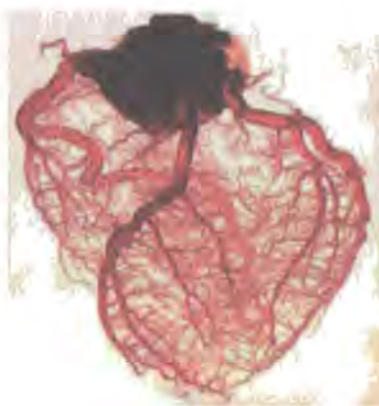
پىنكەھاتەكانى فرمىسكى شادى لەگەل فرمىسكى غەم جىۋازن. لە فرمىسكەكانى مرۇفدا، جۇرە ماددەيەك ھەيە، كە دەتوانىتچەندىن جۇرە بەكتىرىا و فايرۇس بىكوزىت.

چاۋەكان ھەردەم لەسەرخۇ جۈۋلە دەكەن، ئەۋەش بۇ ئەۋەيە ۋىنەي جۋان و رۈۋن بىگۈزەنەۋە بۇ مىشك.

نیستا کاتی ئەویە پەرسین: نایا دەکرت ئەم پارچە گوشتە بچووکه، له خۆرا و بێ دروستکەر، ناوا به وردی و دەقیقکار بکات و پروناکی به مرۆف ببهخشییت و پەنگه کان له یهك جیابکاتهوه و به دهیان نەرك و فەرمانی دیکه جێبهجێ بکات، کهچی هیچ دروستکراونکیشی نهییت و به پێکهوت دروست بووییت؟!

ههلبەت، ئەگەر مرۆف ژیر و خاوهن بیرنکی پۆشن و تەندروست ییت، پەوی بهو راستییه دەبات، که خالقینکی هەیه، که (الله) یه.

۲. دل: دلی مرۆف، به یه کێک له گرنگترین ئەندامانی جەستە ههژمار دهکرت، چونکه مرۆقبۆ ساتینکیش ناتوانی بهین دلبریت، بۆیه هەر کاتی دلی مرۆف له کار کهوت، ژیانیشی کوتایی دیت. ههلبەت، دلی مرۆف پره له نهینی و شتی سه‌رسورهینه‌ر، چونکه دل بزۆنه‌ری ژیانه و گرنگترین پینوونی تەندروستییه.

كىشى دىل (۲۵۰-۳۰۰) گرام، نەم پارچە گۆش تە، لە چەند ماسولكە يەك پىكھاتوو، كاربان پالئانى خوتنە بۇ بەشە كانى جەستە، واتە، بەردەوام ۴،۵ لىتر خوتن بە نىو جەستەدا ھاتووچۇپىدەكات ولەپتى خوتنە، ئۆكسجىن دەگەيەنئە سەر جەم خانە كانى لەش، خانە كان ئۆكسجىن وەردە گرن بۇ سووتاندىن و دروستكردى خۇراكەكەي، گازى كاربۇن و پاشماو ۷ ھەرايىيە كانىش ھەر لەپتى خوتنەو دەبرتەو بۇ دىل، نەوئش پالى پتو دەنئە بەرەو سىيە كان، تاكو خوتنەكە پاك بىتتەو و لەپتى ھەناسە دانەو، گازى كاربۇن بكرتتە دەرەوئى لەش.

تۇرى گواستەنەوئى خوتن بەنىو جەستەدا، واتە خوتنەبەر و بۇرپىيە خوتنە كانىدەكە، نەگەر لەدوايەك ھەموويان بگەيەنرئىن بەيەكتر، نەوا درىتئىيەكەي دەگاتە سەد ھەزار كىلو مەتر!

دىل بە تىكرا، رۇژانە (۱۰۰) ھەزار جار لىدەدات، بەوئش سالانە (۳۶) مىليۇن جار لىدەدات. نەگەر تەمەنى كەسئىك (۷۱) سال بىت، نەو لە ماويەدا (۲،۵) مىليار جار لىدەدات.

دىلى مرۇف، خۇبەخۇ لىدانى كارەبايى تايبەت بە خۇي دروستدەكات، واتە بى گوندانە بەشە كانى دىكەي لەش، نەو كارى خۇي دەكات، ھەموو نەوئى پىويستى پىئەتى تەنيا ھەندىك ئۆكسجىنە.

ھەررەھا لەگەل نەوئى لەكاتى ناسايى، لە ھەر خولەكئىكدا، پىنج لىتر خوتن بە جەستەدا دەسوپئىنى، لەكاتى نەجامدانى نەركى قورس لەلايەن خاومەكەيەو، دەتوانئەت نەو برە زياد بكات بۇ (۲۰) لىتر.

ھەررھھا نەمەى لەبارەى دڵەوہ باسکرا، مشتیک بوو لە خەروارنک! نایا چ
 عەقلیک قبوولی نەوہ دەکات، نەم پارچە گۆشتە، لە خۆرا دروست بوویت
 و ناوا بە سیستماتیک و ریکوپیک کارى خۆى بکات، بەبى نەوہى بۆ
 ساتیکیش لە کار بوستیت، تەنانەت لە کاتى خەوتنیشدا کارى خۆى
 دەکات! کەچى ھىچ بەدبەینەرنکیشى نەیت و کەس دروستى نەکردیت و
 بە فەرمانى کەس کارەکانى خۆى نەکات!؟

۳. گەدە: گەدە بەشیکى گرنگە لە کۆنەندامى ھەرس، لە سى چىنى
 جىاواز پیکھاتوو، کە بریتىن لە: چىنى دەرەکى، چىنى
 ماسوولکەسى، چىنى دەردانى لىنجى.

ناوبراو، لە توورە کە دەچیت، بە بەشى خواروہى سورتنچکەوہ بەندە.
 نەرکى گەدە، بە شىوہىکى گشتى، ھەرسکردنى خۆراکە بۆ شلە،
 دواتر دەینیرت بۆرێخۆلەکان.

گەدە ھەرسى مىكانىكى نەجام دەدات، ئەمەش بە گۆشىنى خۆراک، بەيارمەتتى گىرژبۇنى ماسسولكەكانى، وە لە كاتى ئەم گۆشىنە، پۈتتە زۆر بچووكە كانى دىوارى گەدە ئەنرەمە كان و ترشېك بەرھەمدەھىنن، ھەردو دەردراوہ كان بەيە كەوہ كار دەكەن لە ھەلۋەشاندىنى خۆراک بۇ پارچەى زۆر بچووك، وە ترشە كەش زۆر بەى ئەو بەكتىرپاىانە دەكوژىت، كە لەوانەيە لەگەل خۆراک قوت درابن. دواى چەند كاتر مېرئك، لە ھەرسى مىكانىكى و كىمىيائى، كە بەسەر خۆراكدادىت، خۆراكە ماددە كە دەگۆرپت بۇ تىكەلەيە كى خەست پىي دەلئىن (كىمۇس).

ھەلبەت، نەرك و فەرمانى سەرەكىي گەدە، برىتپىيە لە ھەرسكردنى خۆراک، ئەم دەزگايە، خۆى لە خۆيدا لە گۆشت دروستكراوہ، كەچىبەدرىژائى تەمەنىخۆى، ھەلدەستىت بە ھەرسكردنى ماددە خۆراكىيەكان، لەوانەش گۆشت و خۆراكە قورسەكان! بەيى ئەوئەمىخۆى ھەرس بكات! سەير ئەوئەم، ئەم پارچە گۆشتە، دەتوانى بە دەيان سالى، نەرك و فەرمانەكانى خۆى جىبەجى دەكات، بەيئەوئەم لە كار بكەوئەت. تۆ بلىنى ئەم پارچە گۆشتە، لەخۆرا دروست بووئەت و ئەم فەرمانە ھەستىار و گىرنگانە جىبەجى بكات، بەيى ئەوئەم خالىق و بەدپەئەرنكى ھەيئەت؟!

ھەلبەت، ئەمانە بۇ كەسانى ژىر و پۆشنىبىر، ھەموو بەلگەن، لەسەر ئەوئەم مەرؤف بەدپەئەرنكى زانا و دانا و بەتواناى ھەيە، كە (اللە) ە.

۲. بۆ چه سپاندى داد په روهرى خودا:

كاتى باوهرمان بهوه هينا كه خودايهك ههيه، نهم هممو بوونهوهرى له نبوونهوه هيناو ته بوونهوه وزانا و به ناگاشه به هممو شتيك، بههيز و دهسه لاتي شه، بهسهر هممو شتيكدا، نينجا پرسيارنكى ديكه ديتته ناراه: ناخو دهينخودا نهم هممو بوونهوهرى بيتهوودهو له خوړا دروستى كرديتت و هيچ مرارو مبهستىكى نهبوويتت له نافرانديدا؟

ناياخودايهك، هينده زالدهست و بالادهست بيتت و دهسه لاتي بهسهر هممو شتيكدا بشكيتت و هينده زانا و دانا و به توانا بيتت، مه عقول ههچ مبهستىكى له بهديهينانى نهم بوونهوهره دا نهبوويتت؟

ديسان ليړه دا، ژيره كان و نهوانه ي به ناراسته يه كى راست بير ده كه نهوه، ده گه نه نهو راستيه، كه نه مه له خودا ناوه شيتته وه، چونكه يه كيك له ناوه پيروزه كاني خودا، برتتبه له (العدل)، به لام نه گهر ههق و حيساب و پاداشت و سزا و دوزه خ و به ههشت نه بن، عه دالته و داد په روهرى په روهردگار ده چيته ژير پرسياره وه، چونكه هممو مان به چاوى سهر دهينين: كهوا چوون و به چ شيوه يه كى درندانه، مله وره كان و سته مكاره كان، خوئنى خه لك دهر پوژن و كه سيش له دنيا پيان ناليت پشتي چاوتان برويه!

بو نمونه، ديكتاتورنكى وهك هيتلهر له جهنگى دووه مى جيهاندا، به يى غال و غهره ز، به ديهان مليون كهسى كوشت، به لام له كو تايدا يهك جار كوژرايه وه، نايا كوژرانى نهو هممو كهسه، يه كسانه به كوژرانى تاكه كه سيك؟ نايا چ عه قليك نه مه قبول ده كات؟!

یان دیکتاتورئیکی وهك سه ددام حسین، کاتنی له چرکه ساتئیکدا زیاتر له (۵۰۰۰) کوردی موسلمانانی له ههله بجه کیمیاباران و خهلتانی خوین کردن و کوشتنی! دواتر تنیا یهك جار له سیداره درایه و گیانی دهرچوو و تهواو! نه گهر خودارپوژئیک دانه نیت بو داد گایکردنی نه م سته مکاره، نایا کئی ههقی نهو (۵) ههزار کهسهی لی دهسه نیتتهوه؟ نایا نه گهر چاوپوشی له سته م و تاوانه کانی نهو سته مکاره بکرتت، نهو کاته عه دآلهت و دادپه روه ربه خودا ناچیتته ژیر پرسیاره وه؟! له حالئیکدا، خودای دلوفان له چه ندین نایه تدا باس له دادپه روه ری خوئی ده کات!

بو نمونه، له سورتهی (ابراهیم) دا، ده فهرمویت: (وَلَا تَحْسَبَنَّ اللَّهَ غَفِيْلًا عَمَّا يَعْمَلُ الظَّالِمُوْنَ طَرِ اِنَّمَا يُؤَخِّرُهُمْ لِيَوْمٍ تَشْخَصُ فِيْهِ الْاَبْصَارُ مُهْطِعِيْنَ مُقْنِعِي رُءُوْسِيْهِمْ لَا يَرْتَدُوْا اِلَيْهِمْ فُهِمَّ وَاَفَدَتْهُمُ هَوَاۗءٌ).

واته: "ته پیغه مبهه (ﷺ)، واگومان مبهه کهه خودا بی ناگایه لهو کارو کرده وهیهی سته مکاران دهیکهن، بهراستی، خودا سزاکه یان دوا ده خات بو پوژئیک، که چاوه کانیان تیایدا نه بلهق دهبن، جاری وایش ههیه ههه له دنیا دا سته مکاران ریسوا ده کات و تو له یان لیده سینیت.

به پهله و شهزده یه وه دین، سهریان بهرز کردو ته وه و له ترس و سامناکی نهو پوژده دا چاویان ناترو کیت، دلهر او کتیانه و دل و دهروونیان به تاله و هیهج حالی نین."

ههروهها له سورتهی (غافر)، ده فهرموئی: (الْيَوْمَ تُجْزَىٰ كُلُّ نَفْسٍ بِمَا كَسَبَتْ لَا ظُلْمَ الْيَوْمَ اِنَّ اللَّهَ سَرِيْعُ الْحِسَابِ وَاَنْذِرْهُمْ يَوْمَ الْاَزَافَةِ اِذِ الْقُلُوْبُ

لَدَىٰ الْخَنَازِرِ كَظِيمٍ ۚ مَا لِلظَّالِمِينَ مِنْ حَمِيمٍ وَلَا شَفِيعٍ يُطَاعُ يَعْلَمُ خَائِنَةَ الْأَعْيُنِ وَمَا تُخْفِي الصُّدُورُ ۗ وَاللَّهُ يَقْضِي بِالْحَقِّ وَالَّذِينَ يَدْعُونَ مِنْ دُونِهِ لَا يَقْضُونَ بِشَيْءٍ ۗ إِنَّ اللَّهَ هُوَ السَّمِيعُ الْبَصِيرُ).

واته: "نه مړو همموو کس پاداشتی کارو کردهوی خوئی ودرده گړیت، نه مړو هیچ جوړه ستمیڼک له کس ناکړیت، بهراستی خودای گهوره به خیرای لیبرسینهوه کان نه نجام دهدات، چونکه همموو شتیک لای پروونه. نهی پیغمبر (ﷺ)، بیانترسینه و ناگایان بکه له پروژه نریکه که، پروژی قیامت، کاتیک که دلہ کان ده گنه گهروو، غه مگینی و په زاره و تنگانه دل و دروونی خودانه ناسان به ته وای داگیر نه کات، هیچ دلسوز و پشتیوانیک بو ستمکاران نییه، کس تکاکار و غه مخوریان نییه، تا قسه یه کی رهواجی هدییت و تکای لی وهر بگرییت. نو خودایه همیشه چاوه خیانه تکار و ناپاکه کان دهناسییت و ده زانییت چی له دل و دروون و سینه کانداه شار دراوه".

همه همیشه خودا داوریی له سر بنچینه ی حق و راستی نه نجام دهدات، نهوانی جگه لهو زاته هاواریان لی ده کهن، هیچ ده سولات و داوریه کیان له دست نایت، بهراستی هه خودا خوئی بیسر و زانیه".

یان که سینک، له ژياندا تنیا کاری چاکه ی کردییت و که سیکی دیکه ش تنیا کاری خرابه ی کردییت، که ههردو کیان مردن، وهک یه که یه کسان دهن له پاداشت و سزادا، نایا سزانه دانی خرابکار و پاداشتنه کردنی چاکه کار، دادپهرووی و دادگری خودای مهن ناخاته ژیر پرسپارهوه؟!

خوای مه زن له چه ندین نایه تی قورنانی پیروژدا وه لامی هه موو نه م
 پرسیارانه ده داته وه، له وانه، له سورته تی (الانبیاء) دا ده فهرموی: (وَنَضَعُ
 الْمَوَازِينَ الْقَيْسَطَ لِيَوْمِ الْقِيَامَةِ فَلَا تُظْلَمُ نَفْسٌ شَيْئًا وَإِنْ كَانَ مِثْقَالَ حَبَّةٍ
 مِنْ خَرْدَلٍ أَتَيْنَا بِهَا وَكَفَى بِنَا حَاسِبِينَ).

واته: "تیمه پیوه و تهرارزوه کانی دادپهروهی له رۆژی قیامه تدا
 دادنهیین، جا هیچ که سیک به هیچ شیویه ک سته می لی ناکریت،
 نه گهر به قه دهه تۆوه خهرته له یه ک، که زۆر بچووک و ورده، کارنکی
 چاک یان خرابی نه نجام داییت، ده یهینینه مهیدان، جا نه وهنده به سه بو
 تیمه، که ناوا به وردی حساب و لپرسینه وه نه نجام ده دهین".

● له سورته تی (الانعام) دا، ده فهرموی: ﴿ وَقَالَ مُوسَى رَبِّيْٓ اَعْلَمُ بِمَنْ جَاءَ
 بِالْهَدْيِ مِنْ عِنْدِهِۦ وَمَنْ تَكُوْنُ لَهُۥ عَقِبَةُ الدَّارِ اِنَّهٗ لَا يُفْلِحُ الظَّالِمُوْنَ ﴿٣٧﴾
 وَقَالَ فِرْعَوْنُ يَتَأْتِيهَا الْمَلَاُ مَا عَلِمْتُ لَكُمْ مِّنْ اِلٰهٍ غَيْرِىْ فَاَوْقَدْ لِيْ
 يَنْهَمْنُ عَلَى الطَّيْرِ فَاَجْعَلْ لِّيْ صَرْحًا لَّعَلِّيْ اُطَّلِعُ اِلَى اِلٰهٍ مُّسَوًى وَّرِى
 لَاظُنُّهُمْ مِنَ الْكٰذِبِيْنَ ﴿٣٨﴾ وَاَسْتَكْبَرَ هُوَ وَجُوْدُهُۥ فِى الْاَرْضِ بِغَيْرِ
 الْحَقِّ وَظَنُّوْا اَنْهُمْ اِتْنَا لَا يَرْجِعُوْنَ ﴿٣٩﴾ فَاَخَذْنٰهُ وَجُوْدُهُۥ
 فَسَبَّحْنٰهُمْ فِى النَّبِّ فَاَنْظُرْ كَيْفَ كَانَتْ عَقِبَةُ الظَّالِمِيْنَ ﴿٤٠﴾
 وَجَعَلْنٰهُمْ اٰيَمَةً يَدْعُوْنَ اِلَى النَّكَارِ وَيَوْمَ الْقِيٰمَةِ لَا يُبْصَرُوْنَ

﴿١١﴾ وَأَتَّبَعْنَاهُمْ فِي هَذِهِ الدُّنْيَا لَعْنَةً وَيَوْمَ الْقِيَامَةِ هُمْ مِنَ

الْمَقْبُوحِينَ ﴿١٢﴾ ﴿

واته: "موسا وتى: پهروهرد گارم خوځى چاك ده زانیت كه كځ له لایهن نهوهوه بهرنامه ی هیدایه تی هیتاوه، سه رهنجامیش به ههشت بو كځ ده بیت، بهر استی سته مكاران سه رفراز نابن. فیرعه ون سه ركه شان و تی: نه ی خه لكینه، من كه سی تر شك نابه، كه شایسته بیت به وهی خوداتان بیت جگه له خوځم! نه ی هامان، تو له گل خشتی سوروهوه كراوم بو دروست بكه و قه لایه كځ بهرزو پتهوم بو بینا بكه، بهلكو پیایدا سه ربكهوم، تا خودایموسا بینم، هه رچه نده من بهر استی بروام وایه له ریزی دروژنه كاندایه! فیرعه ون و سه ربازان و ده ست و پیوهندی به ناحق له سه ر زهوی (میسر) دا فیزیان كرو خوځیان به گه وره زانی و گومانیان و ابو كه بو لای ئیتمه ناهیترنه وه. سه رهنجام ئیتمه خوځی و سه ربازان و ده ست و پیوهندیمان پیچایه وهو فریمان دانه ناو ده ریاكوه، سه رنج بدو ته ماشا بكهو بزانه: چوځ بو سه رنه نجامی سته مكاران، ئیتمه نه وانمان كرو به چه ند پیشه وایه ك، كه بانگی خه لكی ده كهن بو ناو ناگر، له روژی قیامه تیشدا سه ركه و توو نابن.

هه ر له م دنیا دا نه فریمان خسته شوئیان، له روژی قیامه تیشدا نه وانه زور ئیسك تال و روخسار ناشیرینن".

• له سورته ی (غافر) دا، ده فهرموئ: ﴿فَوَقَّعَهُ اللَّهُ سِجَّاتٍ مَا

مَكْرُورًا وَحَاقَ بِقَالِ فِرْعَوْنَ سُوءُ الْعَذَابِ ﴿١٥﴾ النَّارُ يُعْرَضُونَ عَلَيْهَا

عُدُوا وَعَشِيًّا وَيَوْمَ تَقُومُ السَّاعَةُ أَدْخِلُوا آلَ فِرْعَوْنَ أَشَدَّ الْعَذَابِ ﴿٤٦﴾
 وَإِذْ يَتَحَلَّجُونَ فِي النَّارِ يَقُولُ الضُّعَفَاءُ لِلَّذِينَ اسْتَكَبرُوا إِنَّا
 كُنَّا لَكُمْ بَعَاءً فَهَلَ أَنتُمْ مُعْتَبَرُونَ عَنَّا نَصِيبًا مِنَ النَّارِ ﴿٤٧﴾ قَالَ
 الَّذِينَ اسْتَكَبرُوا إِنَّا كُلُّ فِيهَا إِنَّكَ اللَّهُ قَدْ حَكَمَ بَيْنَ الْعِبَادِ ﴿٤٨﴾
 وَقَالَ الَّذِينَ فِي النَّارِ لِخَزَنَةِ جَهَنَّمَ ادْعُوا رَبَّكُمْ يُخَفِّفْ عَنَّا يَوْمًا مِّنَ
 الْعَذَابِ ﴿٤٩﴾ قَالُوا أَوْلَمْ تَأْتِكُمْ رُسُلُكُمْ بِالْبَيِّنَاتِ قَالُوا بَلَىٰ
 قَالُوا فَادْعُوا وَمَا دُعَاؤُ الْكَافِرِينَ إِلَّا فِي ضَلَالٍ ﴿٥٠﴾ إِنَّا لَنَنْصُرُ رُسُلَنَا
 وَالَّذِينَ ءَامَنُوا فِي الْحَيَاةِ الدُّنْيَا وَيَوْمَ يَقُومُ الْأَشْهُدُ ﴿٥١﴾ يَوْمَ لَا يَنْفَعُ
 الظَّالِمِينَ مَعذِرَتُهُمْ وَلَهُمُ اللَّعْنَةُ وَلَهُمْ سُوءُ الدَّارِ ﴿٥٢﴾ ﴿

واته: "جاخودای گهوره، نهو نیمانداره ژیره‌ی پاراست له پیلانی خراب
 و درپدانه‌یان، دارو ده‌سته‌ی فیرعه‌ونیش سزایه کی زور سه‌ختیان تووش
 بوو، ناگری دۆزه‌خه، بیدانیان و نیواران، نیشانیان ده‌درت، یاخود بیایاندا
 ده‌جزئرتت، له جیهانی به‌رزه‌خدا، رۆژی قیامه‌تیش فه‌رمان ده‌درتت:
 نادهی تاقم و ده‌سته‌ی فیرعه‌ون بخه‌نه ناو نیش و نازاری زور
 ناخوشه‌وه. نهو کاته نیتر شه‌رو کیشه ده‌ست پیده‌کن له‌ناو ناگری
 دۆزه‌خدا، لاوازو چه‌وساوه‌کان، به‌ده‌سه‌لاتدارو لووت به‌رزه‌کان ده‌لین: خو
 به‌راستی نیمه شوینکه‌وته‌ی نیوه بووین، نایا نیوه ناتوانن توژنک سزای
 ناگرمان له‌سه‌ر کم بکه‌نه‌وه؟ له وه‌لامیاندالووت به‌رزه‌کان ده‌لین: نیمه
 هه‌موومان له‌ناو ناگردا گیرمانخواردوو، بیگومانخودای گهوره داوهری

کردوه له نټوان بهنده کانیدا و برپاره کانی برپاوه تموه. نینجا نهوانه ی که له ناو ناگری دۆزه خدان، به فریشته کانی کارگیری دۆزه ده لاین: داوا له پروهرد گارتان بکن؛ تنها رۆژنیک سزاو نازارمان له سه ر کم بکاته مه. نهوانیش له وه لامي داخواییه که یاندا ده لاین: باشه، مه گه ر پیغه مبه ره کانتان به به لگه و نیشانه پروون و ناشکراوه، په وانه نه کرابوون بۆتان؟ هه مووان به یه کده نگ ده لاین: به لپراسته، نینجا فریشته کان ده لاین: ده ی که و ابو، هه ر داوا بکن و بپارینه وه، بیگومان داخوای و پارانه وه ی کافران به هه چ ناچیت، تازه هه چ نرخنکی نیه و گه را نایت.

• له سوره تی (الشوری) دا، ده فه رموی: ﴿وَرَنَّهُمْ يَمْرُؤُونَ عَلَيْهَا حَسِيبًا مِّنَ الذَّلِيلِ يُنظَرُونَ مِنْ طَرَفِ حِيفٍ وَقَالَ الَّذِينَ ءَامَنُوا إِنَّ الْمُنْظَرِينَ الَّذِينَ خَسِرُوا أَنفُسَهُمْ وَأَهْلِيَهُمْ يَوْمَ الْقِيَامَةِ أَلَا إِنَّ الظَّالِمِينَ فِي عَذَابٍ مُّقِيمٍ ﴿٥٥﴾﴾

واته: "وه ده یان بینی پیشانی دۆزه ده درین به ملکه چی و زه لیلی و دامای به گۆشه ی چاو، به دزیه وه ده روانن، وه نهوانه ی که باوه ریان هیناوه ده لاین: به پراسته ی زیانباره کان نهوانه ن، که خویان و کهس و کاریان له رۆژی هه ستانه وه دا له ده ستداوه، بیدارین، به پراسته ی سته مکاره کان له سزایه کی هه میشه ی دان".

• له سورهتی (الزمر) دا، ده فەرموی: ﴿ وَلَوْ أَنَّ لِلَّذِينَ ظَلَمُوا مَا فِي
 الْأَرْضِ جَمِيعًا وَمِثْلَهُ مَعَهُ، لَافْتَدَوْا بِهِ مِنْ سُوءِ الْعَذَابِ يَوْمَ الْقِيَامَةِ وَبَدَأ لَهُمْ
 مِنَ اللَّهِ مَا لَمْ يَكُونُوا يَحْتَسِبُونَ ﴿١٧﴾ ﴿

واته: "خۆ نه گەر بەراستی نهوانی کەستەمیان کردوو، خاوهنی هەر
 هەموو زهویی بن، نهوهندهی تریشی له گەڵ بیته، نهوه له پرۆزی قیامهتدا
 هەر هەمووی دهکەنه قوریانی خۆیان و هەمووی دهبهخشن له
 پیناوپرزگاری خۆیاندا، کاتیک که دهبینن سزاو نازاری دۆزهخ
 زۆرسهخته و له لایه خوداوه، سزاو نازار و نهشکهنجهی وایان بو
 دهرده کهوت، که هەرگیز به تهمای نهبرون".

• له سورهتی (سبا) دا، ده فەرموی: ﴿ وَقَالَ الَّذِينَ كَفَرُوا لَنْ
 نُؤْمِنَ بِهَذَا الْقُرْآنِ وَلَا بِالَّذِي بَيْنَ يَدَيْهِ وَلَوْ تَرَى إِذِ الظَّالِمُونَ
 مَوْفُوتُونَ عِنْدَ رَبِّهِمْ يَرْجِعُ بَعْضُهُمْ إِلَى بَعْضٍ الْقَوْلَ يَقُولُ الَّذِينَ
 اسْتَضَعُوا لِلَّذِينَ اسْتَكْبَرُوا لَوْلَا أَنْتُمْ لَكُنَّا مُؤْمِنِينَ ﴿٢١﴾ قَالَ الَّذِينَ
 اسْتَكْبَرُوا لِلَّذِينَ اسْتَضَعُوا آمَنَّا صَدَدًا نَكْرًا عَنِ الْمُدَى بَعْدَ إِذْ جَاءَ كُرْبًا بَل
 كُنْتُمْ تُجْرِمِينَ ﴿٢٢﴾ وَقَالَ الَّذِينَ اسْتَضَعُوا لِلَّذِينَ اسْتَكْبَرُوا بَلْ مَكْرٌ آلِيلٍ
 وَالنَّهَارِ إِذْ تَأْمُرُونَنَا أَنْ نَكْفُرَ بِاللَّهِ وَنَجْعَلَ لَهُمْ أَدَادًا وَأَسْرُوا النَّدَامَةَ لَمَّا

رَأَوْا الْعَذَابَ وَجَعَلْنَا الْأَغْلَلَ فِي آعْنَاقِ الَّذِينَ كَفَرُوا هَلْ يُحْزَنُونَ إِلَّا مَا كَانُوا يَعْمَلُونَ ﴿٣٣﴾

واته: "نهوانه‌ی که بیباومر، ده‌لین: هرگیز باومر بهم قورنانهو بهو کتیبانه‌ش ناکه‌ین، که پیش نه‌م رهوانه‌کراوه، خو نه‌گه‌ر ده‌یینله ره‌ژی قیامه‌تدا، چون سته‌مکاران وه‌ستینراون له‌به‌رده‌م داد‌گای په‌روه‌رد‌گاریاندا، قسه به‌یه‌کتری ده‌لین ویه‌کتری تاوانبار ده‌که‌ن. لاواز‌کراوه‌کان، به زۆردارو ده‌سه‌لاتداره‌کان ده‌لین: نه‌گه‌ر نیه‌و نه‌به‌ونایه نیه‌م باومر‌دار ده‌بوین. ده‌سه‌لاتدارو زۆرداره‌کانیش به‌لاواز‌کراوو ژیره‌ده‌سته‌کان ده‌لین: بوچی نیه‌م‌رینگه‌ی هیدایه‌تمان لی‌به‌ستبوون و نه‌مانده‌هیشته‌ دوای نه‌وه‌ی که بو‌تان هاتبوو بکه‌مون؟! نا، وا نییه، خو‌تان تاوانبارو تاوانکارن. دووباره لاواز‌کراوو ژیره‌ده‌سته‌کان، به زۆردارو ده‌سه‌لاتداره‌کان ده‌لین: نا، وانیهه، به‌لکو به‌شو و ره‌ژ، پیلان و نه‌خشه‌تان داد‌ه‌نا بو نه‌وه‌ی فه‌رمانمان پی بکه‌ن، تا‌کو باومر‌مان به‌خودا نه‌بی و په‌یره‌وی له‌رهبازه‌که‌ی نه‌که‌ین و شو‌ین ره‌یه‌که‌ی نه‌که‌وین، هه‌روه‌ها هاومل (شهریک‌ای بو بریار بده‌ین، پاشان هه‌موان په‌شیمانی له‌ده‌روونیاندا ده‌شارنه‌وه، به‌تاییه‌تی کاتیک، که نه‌و سزاو تۆله‌یان بینی، که بو‌یان نامادیه، نه‌وسا نیدی کو‌ت و زنجیرمان کرده‌گه‌رده‌نی نه‌وانه‌ی که بیباومر‌بوون، مه‌گه‌ر پاداشتیان له‌بری کارو کرده‌کانیان نییه‌؟! "

• له‌سوره‌تی (البقره) دا، ده‌فه‌رموی: ﴿إِذْ تَبَرَّأَ الَّذِينَ أُتُّعُوا مِنَ الَّذِينَ

اتَّبَعُوا وَرَأَوْا الْعَذَابَ وَتَقَطَّعَتْ بِهِمُ الْأَسْبَابُ ﴿٣٣﴾ وَقَالَ الَّذِينَ اتَّبَعُوا لَوْ

أَنْ لَنَا كَرَّةٌ فَنَتَبَرَّأُ مِنْهُمْ كَمَا تَبَرَّأُوا مِنَّا كَذَلِكَ يُرِيهِمُ اللَّهُ أَعْمَلَهُمْ
حَسْرَاتٍ عَلَيْهِمْ وَمَا هُمْ بِخَارِجِينَ مِنَ النَّارِ ﴿١٣٧﴾

واته: "لهو کاته‌دا سزایرپوژی دوایی ده‌بینن، نه‌وانه‌ی که خه‌لکی شو‌ننیان که‌وتبورن، خو‌یان به‌ری ده‌کن و له شو‌ننکه‌وته‌کانیان حاشا ده‌کن، به‌تابیه‌ت کاتیک نه‌و سزا توندوتیژه ده‌بینن، هم‌موو په‌یوه‌ندیه‌کان ده‌بچریت، که له نیوانیاندا هه‌بوو و هیچ به‌لگه‌وویانویه‌کیان به‌ده‌سته‌وه نامینیت، که خو‌یانی پیرزگار بکن. نه‌وانه‌ی که شو‌ننکه‌وته بوون، ده‌لین: خو‌زگه نوره‌یه‌کمان بو بلوایه، نیمه‌ش ناوا خو‌مان به‌ری ده‌کرد له‌وان، هه‌روه‌ک نه‌وان خو‌یان به‌ری کرد له نیمه، نا به‌و شی‌ویه‌خودا سه‌رنه‌نجامی کارو کرده‌وه‌کانیان نیشان ده‌دات و بو‌یان ده‌کاته ناخ و حه‌سرت له‌سه‌ریان، به‌راستی نه‌وانه هه‌رگیز له دوزه‌خ ده‌رناچن".

● هه‌ر له سو‌ره‌تی (البقرة) دا، ده‌فه‌رموی: ﴿وَلَوْ رَى الَّذِينَ ظَلَمُوا إِذْ

يُرَوْنَ الْعَذَابَ أَنَّ الْقُوَّةَ لِلَّهِ جَمِيعًا وَأَنَّ اللَّهَ شَدِيدُ الْعَذَابِ ﴿١٤٥﴾

واته: "جا نه‌وانه‌ی که سه‌مه‌یان کردوه، گه‌ر ده‌یانزانی له کاتیکدا که به‌چاوی خو‌یان‌رو به‌پرووی نه‌و سزایه ده‌بنه‌وه، که به‌راستی بو‌یان ده‌رده‌که‌ویت که هیزو تواناو ده‌سه‌لات، هه‌ر هه‌م‌ووی به‌ده‌سه‌تخودایه و دلنیا ده‌بوون که نه‌و خودایه سزاکه‌ی زور به‌نازاره‌بو سه‌مه‌کاران".

● له سو‌ره‌تی (الشورى) دا، ده‌فه‌رموی: ﴿وَرَى الظَّالِمِينَ لَمَّا رَأَوْا الْعَذَابَ

يَقُولُونَ هَلْ إِلَىٰ مَرَّةٍ مِّنْ سَبِيلٍ ﴿١٤٤﴾

واته: "وه سسته مکاره کان دهبینی، کاتی سزایخودا دهبینن، دهلین نایارپنگه یهک ههیه بگه پیننه وه بۆ دنیا!"

• له سوره تی (الزمر) دا، ده فرموی: ﴿أَفَمَنْ يَتَّقِي بِوَجْهِهِ سُوءَ الْعَذَابِ يَوْمَ الْقِيَامَةِ وَقِيلَ لِلظَّالِمِينَ ذُوقُوا مَا كُنتُمْ تَكْسِبُونَ﴾ ﴿٢٤﴾
واته: "جا نایا نهو كه سهی به پوخسارو دهم و چاوی، بهر گری له سزای سه ختیرپوژی قیامت بکات، وهك نهوه وایه كه نه ترسیت، نهوسا بهو سته مکارانه دهوتریت: دهی بهچیزن سزای نهوهی كه ده تانکرد."

• له سوره تی (الكهف) دا، ده فرموی: ﴿إِنَّا أَعْتَدْنَا لِلظَّالِمِينَ نَارًا أَحَاطَ بِهِمْ سُرَادِقُهَا وَإِنْ يَسْتَعِثُوا يَأْتُوا بِمَاءٍ كَالْمُهْلِ يَشْوِي الْوُجُوهَ بِئْسَ الشَّرَابُ وَسَاءَتْ مُرْتَفَقًا﴾ ﴿٢٩﴾

واته: "بینگومان نیمه دۆزه خیکمان ناماده کردوهه بۆ سته مکاران، كه له هه موولایه كهوه دهوریان ده دات و دیواری بلیسهی نابلوقه ی داو، خو نه گهر هاوار بکهن له نازارو تینویه تیدا، نهوه ناو ده درین به ناوکی گهرمی پیس و بۆن ناخوش، كه وه كو خلتهی کانتزایی تواوه وایه، نهوهندهش گهرمه، دهم و چاویان هه لده کوروزنیت و دهیبرژنیت، نایکه چهنده خودارد نهویه کی تال و ناخوشه! چهنده جینگه و پنگه یه کی پر له نازاره."

• له سورہتی (ہود) دا، دہ فرموی: ﴿ وَلَا تَرْكُؤُوا إِلَى الَّذِينَ ظَلَمُوا فَتَمَسَّكُمُ النَّارُ وَمَا لَكُم مِّن دُونِ اللَّهِ مِن أَوْلِيَاءَ ثُمَّ لَا تُنصَرُونَ ﴾

﴿ ۱۱۳ ﴾

واتہ: "تہ کہن مہیلی دلتان لہ گہل نہوانہ دا بیت، کہ ستہ میان کردوہ و لہ خودا یاخیبوون، چونکہ نہو کاتہ ناگر دہ تانسوتینیت، کہ سیش جگہ لہ خودا، ہشتیوانتان نابیت، لہوہودوایشیارمہ تیبی نادرین".

• له سورہتی (الانبیاء) دا، دہ فرموی: ﴿ وَكَمْ قَصَمْنَا مِن قَرِيْبٍ كَانَتْ ظَالِمَةً وَأَنشَأْنَا بَعْدَهَا قَوْمًا آخَرِينَ ﴾ ﴿ ۱۱ ﴾ ﴿ فَلَمَّا أَحْسَبُوا بِأَسَانًا إِذَا هُمْ مِنْهَا يَرْكُضُونَ ﴾ ﴿ ۱۲ ﴾ ﴿ لَا تَرْكُضُوا وَارْجِعُوا إِلَىٰ مَا أَتَرْتُمْ فِيهِ وَمَسْكِنِكُمْ لَعَلَّكُمْ تَشْكُرُونَ ﴾ ﴿ ۱۳ ﴾ ﴿ قَالُوا يَبُولْنَا إِنَّا كُنَّا ظَالِمِينَ ﴾ ﴿ ۱۴ ﴾ ﴿ فَمَا زَالَتْ تِلْكَ دَعْوَتُهُمْ حَتَّىٰ جَعَلْنَاهُمْ حَصِيدًا خَمِيدِينَ ﴾ ﴿ ۱۵ ﴾ ﴿ وَمَا خَلَقْنَا السَّمَاءَ وَالْأَرْضَ وَمَا بَيْنَهُمَا لَعِيْنٍ ﴾ ﴿ ۱۶ ﴾

﴿ ۱۱ ﴾

واتہ: "چہندہا شارو شارو چکہ مان کاول کرد، کہ خہ لکہ کہی ستہ مکار بوون و بہدوایاندا گہلانی ترمان ہیناوتہ مہیدانہوہ. جا کاتیک نہو خودانہ ناسانہ ہستیان کردوہ کہ تزلہ و سزای نیجہ بہروہ پرویان ہاتوہ و نزیکہیہ خہیان بگرت، نہوہ دہستہ جیپرایان کردوہ لئی و سہریان لیشیواوہ. نہوسا بہ گالتہ پیکردنہوہ، پینانوتراوہ: پامہ کہن و بگہرینہوہ بو نہو رابواردنہ و بو نہو مال و حالہی کہ تیایدا دہڑیان،

بۆ ئەوێ پرەس و پراتان پێبکەرت و کارنکیان نیشیک چاوەرێتان بکات ئەوسا بە دەم پراکردنەوه، دەیانوت: هاوار بۆ نێمه، بەراستی نێمه ستمکار بووین. جا بەردەوام هەر ئەوه قسەیانە، هەتا هەموویانمان درووتە و خامۆش کرد. نێمه ئاسمان و زەوی، هەرچیش لە نێوانیاندا بە گالته (بێ مەبەست)، دروستمان نەکردوه.

● لە سورەتی (الأعراف) دا، دەفرموی: ﴿وَأَدَّىٰ أَصْحَابُ الْجَنَّةِ أَصْحَابَ النَّارِ أَن قَدْ وَجَدْنَا مَا وَعَدَنَا رَبَّنَا حَقًّا فَهَلْ وَجَدْتُمْ مَا وَعَدَ رَبُّكُمْ حَقًّا قَالُوا نَعَمْ فَأَذَّنَ مُؤَذِّنٌ بَيْنَهُمْ أَن لَعْنَةُ اللَّهِ عَلَى الظَّالِمِينَ ﴿١١﴾﴾

واتە: "وه بەهەشتییەکانگازی دۆزهخییەکان دەکەن، بێگومان نێمه ئەوێ کە پەروردگارمان بەلێنی پێداین، راست بوو، پێی گەشتین، جا نایا نێوهش، ئەوێ کە پەروردگارتان بەلێنی پێدان، راست بوو، پێی گەشتن؟ دەلێن بەلێ، پاشان جارچییەک جاری دا لە نێوانیاندا، کە نەفرینیخودا لەسەر ستمکاران بێت."

٣. هەموو شتیەک بە جووتخە ئفکراوه، ناییت تەنیا دنیا تاک بێت:

هەلبەت، هەموو شتیەک بە جووت خە ئفکراوه، وهك: (ژیان- مردن)، (شەو- رۆژ)، (خێر- شەپ)، (نێر- مێ)، (نیمان- کوفر)، (گەشبینی- رەشبینی)، (زەوی- ئاسمان)، (سارد- گەرم)، (پەش- سپی)، (خۆش- ناخۆش)، (کەم- کۆ) و (ترش- شیرین) و... هتاد.

همروه کخودای مهزن له قورنانی پیروژدا، له سورتهی (الذاریات)،

ده فرموی: ﴿وَمِن كُلِّ شَيْءٍ خَلَقْنَا زَوْجَيْنِ لَعَلَّكُمْ تَذَكَّرُونَ﴾ (۱۹)

واته: "له هموو شتیکی، نیمه جووتمان دروست کردوه، له جیهانی ناده میزادو گیاندارو پرووهک و بیگیاندا، له هموو شتیکی ماددی و مه عنه ویدا، بو نهوهی بیبریکه نهوه و پهنلی لمج وهریگرن."

همروهها له سورتهی (یس) (یس) دا، ده فرموی: ﴿سُبْحَانَ الَّذِي خَلَقَ الْأَزْوَاجَ

كُلَّهَا مِمَّا تُنْبِتُ الْأَرْضُ وَمِنْ أَنْفُسِهِمْ وَمِمَّا لَا يَعْلَمُونَ﴾ (۳)

واته: "پاکی و بیگهردی بی بو نهو زاتهی ههر هموو به دیهیتراوه کانی به جووت دروست کردوه له وهی له زهیدا دهروت، له (خویان) ایش، لهو شتانهش، که نایزانن له سه رده می عیلم و زانستداروون بو تهوه، که هموو به دیهیتراوان، (ماددی و مه عنه وی)، جووتن."

همروهها کاتی حه زهتهی نوح (علیه السلام)، که شتیبه کی دروست کرد، خودای مهزن سرووش (وهی) ای بو نارد و پیی فرموی: ﴿فَأَوْحَيْنَا إِلَيْهِ أَنْ اصْنَعْ الْفُلْكَ بِأَعْيُنِنَا وَوْحَيْنَا فَإِذَا جَاءَ أَمْرُنَا وَفَارَ التَّنُورُ فَاسْلُكْ فِيهَا مِنْ كُلِّ زَوْجَيْنِ اثْنَيْنِ وَأَهْلَكَ إِلَّا مَن سَبَقَ عَلَيْهِ الْقَوْلُ مِنْهُمْ وَلَا تَخْطِطِ لِي فِي الَّذِينَ ظَلَمُوا إِنَّهُمْ مُّعْرِضُونَ﴾ (۷)

واته: "تینجا نیمهش ناگادارمان کرد، که که شتیبه که دروست بکه، له ژیر چاودیری و نیگای نیمه دا، جا ههر کاتیک فرمانی نیمه دهرچوو،

تەنورەكە فواری كەردو ئاوی لیدەرھات، ئەو لە ھەموو جۆرنەك، (جووتیك) (۱۱) سوار بگە، ھەرەھا خاوو خیزانت، جگە لەوانە كە پیشتر بریاری غەرقبوونیان لەسەر دراو، جا دەربارە ئەوانە كە ستەمیان كەردو باوەرپان نەھینا، لیم مەپارێرەو، چونكە بە راستیی ئەوانە ھەموو نوكمراون لە زریانە كەدا".

ھەموو ئەم بەلگانەش، ئەو راستییە دەسەلمینن كەوا ھەرەك چۆن دنیا ھەبە، دەبێ قیامەتیش ھەبێت! بۆ ئەوی عەدالەت و دادگەری خودا بچەسپێت و بەرپا بێت.

۴. بە پێی بەلگە زانستی و ئایینیەكان، ھەر شتیك سەرھتای ھەبێت، كۆتایی ھەبە:

ھەلبەت، ھەر شتیكلە سەرھتاوە دروستكراوێت و ھاتبێتە بوونەو، پڕۆژێك دیت لەناو دەچێت و كۆتایی پێدێت.

لەمبارە ھەو، پڕۆفیسووری ئەمریکی (ئەندریا لیندی) و ھاوسەرەكە (ریناتا كاوش)، لە زانكۆی ستانفۆرد، لە بەشی زانستی فیزیكا، جەخت لەسەر ئەو راستییە دەكەنەو و دەلێن: "جیھان لە فراوانبوون

---

(۲) مەبەست لە جووت، (نێرنەك و مینەك)، خودای مەزن، داوای لە ھەزەرەتی موسا (علیە السلام) كەردو، كەوا لە ھەر گیانەمورنەك، نێرنەك و مینەك لە كەشتییەكەیدا بار بگات، چونكە داوای ئەو تۆفانە، ئیدی ھیچ گیانەمورنەك لەسەر زوویی نامبێت، جگە لەو گیانەمورانە نەبێت، كە سواری كەشتییەكە دەبن، جا كە كەشتییەكە لەسەر چیاوی جودی لەنگەری گرت، دەگوترێت چیاوی جودی دەكەوێتە باكوری كوردستان، جارێكی دیکە ھەر نێرنەك و مینەك پێكەو و سەر لە نوێ زاوژی بگەنەو و دووبارە ژیان لەسەر زوویی دەستپێكەنەو. (نوسەر)

رادوهه سئیت، واته، چیتیر فراوان ناییت و له نایندهیه کی نریکدا له ناو ده چیت!

هروهه لیکۆله ران ده لین: "تیۆری تازه نامازه به وه ده کات کهوا: "وزهی شاراه، یان تاریک، که وزه به کهون دهبه خشیت، پهیتا پهیتا هیزی خۆی له ده سته دات، تا وای لی دیت، کهون ههرهس دینیت و ههموو شتیک ده که وئته تاریکییه وه".

خودای مهزن، له باره ی کۆتایی هاتنی دنیا، له قورنانی پیروژدا، له سورتهی (الانبیاء)، ده فهرموئ: "يَوْمَ نَظُورِ السَّمَاءِ كَظِي السَّجَلِ لِلْكَتُوبِ كَمَا بَدَأْنَا أَوَّلَ خَلْقٍ نُعِيدُهُ وَعَدَّا عَلَيْنَا إِنَّا كُنَّا فَاعِلِينَ (۱۰۴)".

واته: "رۆژیک دیت، ئیمه ناسمان ده پینچینه وه، وه کو چون کتیبی کراوه داده خرت و ده پینچرتیه وه، ههروه ک چون له سه ره تا وه دروستمان کرد، وه ک نه وسای خۆی لی ده کهینه وه (بو نه وهی سه ره له نوئ) به شیویه کی تر دروستی بکهینه وه، جا نه وه پهیمان و به لینی ئیمه یه، بینگومان ئیمه شه و کاره نه نجام ده دهین".

هروهه له سورتهی (الروم) دا، ده فهرموئ: "اللَّهُ يَبْدَأُ الْخَلْقَ ثُمَّ يُعِيدُهُ ثُمَّ إِلَيْهِ تُرْجَعُونَ (۱۱)".

واته: "هه ره خودا خۆی دروستکراوان ده هینتته مهیدان و دوا یی وه ک خۆیان لیده کاته وه، (سه ره تا هه ره نه و دروستی کردوون و هه ره نه ویش، دوا ی مردن دووباره زیندوو یان ده کاته وه)، سه ره نه نجامیش هه ره بو لای شه و زاته ده برتیه وه".

۵- زیندووگردنه وه ناسانتره له بهدیهنان:

همیشه بهری بیباوهپان نهو پرسیارهیان وروژاندوه: ناخۆ که مرۆف مرد، دووباره زیندوو دهکرتیهوه؟ به واتیهکی دیکه، نایاخودا دهتوانی نهم همصوو مرۆفه زیندوو بکاتهوه و چۆن زیندووی دهکاتهوه؟

ههلبهت، ههر کهسیکی ژیر و خاوهن بیر و پرۆشنییر بیته وکهمیکهزر بکاتهوه، دهزانیته که دروستکردنهوهی شتیك، زۆر ناسانتره له بهدیهنانی نهو شته له نهبوونهوه.

نه گهر پرسیارنکی ساده ناراستهی بیباوهپان بکهین و پینان بلیین: نایا بو کۆمپانیایه کیدروستکردنی مۆبایل، وهک کۆمپانیای (سامسونگ) یان (نهل)، دروستکردنی مۆبایلکناسانتره، یان چاککردنهوهی نهو مۆبایله، کاتی له کار دهکهریت؟

ینگومان، ههر کهسیک که موی عهقلی ههیی و درۆ له گهله خۆی نهکات و خۆی نهخهلهتینی و چهواشه نهکات، به دلنیاپیهوه دهلیت: چاککردنهوهکی زۆر ناسانتره و له دروستکردنی!

بۆیه خودای گهوره له قورناتی پیروژ، له سورتهی (الروم) دا، وهلامی نهم جۆره کهسانه دههاتهوه و دهفهرموی: ﴿وَهُوَ الَّذِي يَبْدَأُ الْخَلْقَ ثُمَّ يُعِيدُهُ وَهُوَ أَهْوَبُ عَلَيْهِ وَلَهُ الْمَثَلُ الْأَعْلَىٰ فِي السَّمَوَاتِ وَالْأَرْضِ وَهُوَ الْعَزِيزُ الْحَكِيمُ

واته: "خودا زانتيکه، بهدیهنانی دهستییکردوه، له پاشان، دواي مردنی، دووباره دروستی دهکاتهوه، نهم دروستکردنهوهی دووهم، لایخودا ناسانتره و

هەر بۆ خودایه، سیفهتی هه‌ره بڵند له ناسمانه‌کان و زه‌ویداو، هه‌ر نه‌وه زالی کاردروست".

هه‌روه‌ها له سورته‌تی (العنکبوت) دا، له‌مباره‌یه‌وه ده‌فه‌رموی: "أَوْ لَمْ يَرَوْا كَيْفَ يُبْدِئُ اللَّهُ الْخَلْقَ ثُمَّ يُعِيدُهُمْ يُعِيدُهُمْ إِنَّ ذَلِكَ عَلَى اللَّهِ يَسِيرٌ قُلْ سِيرُوا فِي الْأَرْضِ فَانظُرُوا كَيْفَ بَدَأَ الْخَلْقَ ثُمَّ اللَّهُ يُنشِئُ النَّشْأَةَ الْآخِرَةَ إِنَّ اللَّهَ عَلَى كُلِّ شَيْءٍ قَدِيرٌ" (١٩-٢٠)."

واته: "تایا نه‌وه سه‌رنجیان نه‌داوه چۆن خوا له سه‌ره‌تاوه دروستکراوان به‌دی ده‌هینیت، پاشان دووباره‌ی ده‌کاته‌وه، یی‌گومان نه‌و شتانه بۆ خوا زۆر ساده و ناسانه".

نه‌ی یی‌غه‌مبه‌ر (ﷺ)، بییان بلی: با بگه‌رین به زه‌ویدا، ته‌ماشای بکه‌ن و سه‌رنج به‌ن، چۆن نه‌و زاته دروستکراوانی به‌دی‌هیناوه، له‌وه‌وداش هه‌ر خوا سه‌ر له‌نوێ به‌رپایان ده‌کاته‌وه (به‌ شی‌وه‌ شی‌وازنکی تر ناسمانه‌کان و زه‌وی و نیمه‌ش ده‌هینیت‌ه‌وه کایه)، به‌راسته‌یی خودا ده‌سه‌لاتی به‌سه‌ر هه‌مه‌رو شتی‌کدا هه‌یه".

هه‌مه‌دیس له سورته‌تی (الإسراء) دا، ده‌فه‌رموی: ﴿قُلْ كُونُوا حِجَابًا أَوْ حَادِثًا ﴿٥٥﴾ أَوْ خَلْقًا مِمَّا يَكْبُرُ فِي صُدُورِكُمْ فَسَيَقُولُونَ مَن يُعِيدُنَا قُلِ الَّذِي فَطَرَكُمْ أَوَّلَ مَرَّةٍ فَسَيُنْغِضُونَ إِلَيْكَ رُءُوسَهُمْ وَيَقُولُونَ مَتَى هُوَ قُلْ عَسَىٰ أَنْ يَكُونَ قَرِيبًا ﴿٥٦﴾﴾

واته: "بییان بلی: هه‌ز ده‌که‌ن بیه به‌ به‌رد، یان ناسن، که هه‌ردوو به‌ ڕوایه‌ت له‌ژیانه‌وه دوورن، نه‌وکاته‌ش هه‌رخودا زیندووتان ده‌کاته‌وه،

چونکه خودای گهوره هیچی له دهست دهرناچیت، یان هر شتیک و هر دروستکراونک که زور سخت و گرنگ و گه ورهیه له بیرو هۆشتاندا، نهوسا نهوانه به سهرسامیهوه دهلین: دهی باشه، کی زیندوومان ده کاتهوه؟ بلن: نهو زاتهی که یه که مجار به دیهیتان، زور لای ناسانه زیندوتان بکاتهوه، نهوسا سهربان شوپرده که نهوه بو لات و سهر باده دن و دهلین: نهوه کهی زیندوو ده کرینهوه؟ که یقیامت بهرپا دهیت؟ پیمان بلن: دوور نییه و لهوانه یه بهم نزیکانه بهرپا بییت".

ديسان له سورتهی (یس)دا، ده فهرموی: ﴿أَوَلَمْ يَرِ الْإِنْسَانُ أَنَّا خَلَقْتَهُ مِنْ نُطْفَةٍ فَإِذَا هُوَ خَصِيمٌ مُبِينٌ ﴿٧٧﴾ وَضَرَبَ لَنَا مَثَلًا وَنَسِيَ خَلْقَهُ قَالَ مَنْ يُعْجِبُ الْعِظَمَ وَهِيَ رَمِيمٌ ﴿٧٨﴾ قُلْ يُحْيِيهَا الَّذِي أَنشَأَهَا أَوَّلَ مَرَّةٍ وَهُوَ بِكُلِّ خَلْقٍ عَلِيمٌ ﴿٧٩﴾ الَّذِي جَعَلَ لَكُم مِّنَ الشَّجَرِ الْأَخْضَرِ نَارًا فَإِذَا أَنْتُمْ مِنْهُ تُوقَدُونَ ﴿٨٠﴾ أَوَلَيْسَ الَّذِي خَلَقَ السَّمَوَاتِ وَالْأَرْضَ بِقَدِيرٍ عَلَىٰ أَن يَخْلُقَ مِثْلَهُمْ بَلَىٰ وَهُوَ الْخَلَّاقُ الْعَلِيمُ ﴿٨١﴾ إِنَّمَا أَمْرُهُ إِذَا أَرَادَ شَيْئًا أَن يَقُولَ لَهُ، كُنْ فَيَكُونُ ﴿٨٢﴾

واته: "تایا ئادهمی نه یزانیه که نهومان له نوتفهیه که دروستکردوه، که چیه کسه دهیته دوزمنیکی دیار، ده مه قالیکه رنکی ناشکرایه، نمونه مان بو دینیتهوه و به دیهیتانی خوی له بیرچوتهوه، نهو بی بر وایه، دهلی: کی نیکه کان زیندوو ده کاتهوه؟ له کاتیکدا که رزیون؟ نهی

محمد مد (ﷺ)، بَلَى: نهو زاته، زیندویان ده کاتهوه، که له یه کم جاروه بهدیتهنانون و نهو به همموو دروستکراونک زاناو ناگایه. زاتی که له درهختی سهوز ناگری بو دروست کردوون، نیتر نیوه ناگری پی ده که نهوه، نایا زاتی که ناسمانه کان و زهوی بهدیتهنانه، ناتوانی و نه بیان دروست بکاتهوه؟ بهلیده توانی و هدر نهو هیش دروستکهری زانایه. بهراستی کاریخودا نه مدهیه، ههر کاتی بیهوی شتیک بهدیتهنی، پی دهلی: بیه، ده ستهبجه نهو شته دهیتت. جا پاک و بیگهردی بو نهو خودایهیه، که مولکایه تی همموو شتیک به دهست نهوه و بو لای نهویش ده گهرنتر نهوه".

ههروه ها له سورتهی (ق) دا، ده فهرموی: ﴿أَفَعِيبَانَا بِالْخَلْقِ الْأَوَّلِ بَلْ هُمْ فِي

لَبْسٍ مِّنْ خَلْقٍ جَدِيدٍ ﴿١٥﴾

واته: "جا نایا نیمه له دروستکردنییه کم جاردا دهسته وستان بووین؟ تا نه توانین زیندووتان بکهینهوه؟! نه خیر وانیه، به لکو نهوان له گوماندان له دروستبوونهویه کی سر له نوی".

• له سورتهی (المؤمنون) دا ده فهرموی: ﴿أَفَحَسِبْتُمْ أَنَّمَا خَلَقْنَاكُمْ

عِبَادًا وَأَنْتُمْ إِلَهَاتُنَا لَا تَرْجِعُونَ ﴿١٧﴾

واته: "نایا گومانتان واده برد که به راستی نیمه نیوه مان به پی مه بهست دروستکردووو نیوه بو لای نیمه ناهیترنهوه؟"

• له سورتهی (الجماعه) دا ده فهرموی: ﴿وَقَالُوا مَا هِيَ إِلَّا حَيَاتُنَا الدُّنْيَا نَمُوتُ

وَنَحْيَا وَمَا يُهْلِكُنَا إِلَّا الدَّهْرُ وَمَا لَهُم بِذَلِكَ مِنْ عِلْمٍ إِنْ هُمْ إِلَّا يَظُنُّونَ ﴿٢٤﴾

واته: "خوانه ناسان دميانوت: ژيان ته نيا هم ژياني دنيايه، دهمرين و
دهزين به نوره، هم رپوژگارو زهمانه كاريگه رن تياماندا و دهمان مريتن
و هيچي تر! جا نه وانه وه نه بيت له سر بنچينه ي هيچ جوړه زانست و
زانباريه ك نه وه بلين، بهلكو ته نها پشت به گومان و دوودلي دبهستن".

دوره نجام

دوای نهوی به به لگه (نه قلی) و (عه قلی) یه کان، تیشکمان خسته سر بابه تی (ژیان و مردن و هستانه وه) و، به تیز و ته سه لی شهن و که و مان کرد، گه یشتینه نم دهره نجامانه ی خوار وه:

● هموو به لگه عه قلی و نه قلیه کان نهو پراستییه ده سه لمینن که نم بوونه و هره خالقیکه هیه، که (الله) یه، چونکه گه و اهیده ری نهو پراستییه ن که به سیستیمیکه هینده ورد و پیکوپیک و پیکخوا و دروست کراون، هیچ عه قلی و لوزیکیکه ته ندروست ناسه لمینن که له خوږا دروست کرابن.

● خوی مه زن، له رینگه ی په رتوو که ناسمانییه کانی، له ناویشیاندا (قورنانی پیروز)، ناگادارمان ده کاته وه که و (مرؤف) ای بیه و ده دروست نه کرد وه، به لکو بو نه وه دروستی کرد وه، تا خودا په رستی بکات! بویه نم دنیا یه ی کرد و ته شونتنی تاقیکردنه وه، تا کو له رۆزی (قیامت)، نه نجامی تاقیکردنه وه که ی و هر گرتته وه، که واته نهوی له دنیا چاندو مانه، له قیامت ده دورینه وه!

● خودای مه زن، خاوه نی هموو سیفه تیکه به رزو بالایه، له وانه ش سیفه تی (العدل)، بویه شایانی نهو زاته نییه، که و به بیج (مراقبه) و (محاسبه)، مرؤف له دنیا ره ها بکات، تا کو گه و ره کان، به چو که کان به چه وسینه وه، به هیزه کانیش، لاوازه کان له ناو بهن و ته و وشک پیکه وه بستووتینن!

بەلکو عدالەتی خودایی، ئەو دەخوای، هەقی ستملێکراو لە ستمکار بکاتەوێو مافی چەوسیتراو لە چەوسینەر بسەنیتەو و پاداشتی چاکەکار بداتەوێو تاوئبارو تاوانکاریشسزا بدات.

بۆ ئەم مەبەستەش پێویست دەکات کەوا پڕۆژی قیامت هەبێت، چونکە بەبێ هەبوونی ئەو پڕۆژە، مەحاله ئەو دادگرییە لە دنیا بێتەدی.

• ئەگەر مرۆف فیل لە خۆی نەکات و خۆی هەلنەخەلەتین، بایی ئەو بەلگەی عەقڵی و نەقڵی لەبەر دەستیدا هەبێ، کە چاکە لە خراپەو خێر لە شەپرو راست لە چەوت و پاك لە پیس و جوان لە ناشیرین جیا بکاتەوێو.

• دنیا شوێنی ئەزموون و تاقیکردنەوێو، بەلام تاقیکردنەوێو دنیا، وەک تاقیکردنەوێو قوتابخانە نییە، تەنیا قوتابییهکان بگرتتەو، بەلکو هەموو کەسیکی عاقل و بالق، بەبێ هەلاکردن (استثناء)، تیایدا بەشدار دەبێت و تاقی دەکرتتەو، بەلام ئەنجامەکانی، لە دنیا وەرناگرتتەو، بەلکو لە پڕۆژی هەستانەو (قیامت)، پرسبیری لەبارەو ئەو کارانەو لێ دەکرت، کە لە دنیا ئەنجامی داو، ناخۆ لە دەرچووێوکانە، یان لە دەرناچووێوکانە، لە براوێوکانە، یان لە دۆراوێوکانە، لە دۆزەخییەکانە یان لە بەهشتییەکانە!

• مەملاتی نیوان (مرۆف و شەیتان) و (هەق و باطل) و (پراست و چەوت) و (چاکەو خراپە) و (خێرو شەپ)، لەو پڕۆژوێو هەبوو و دەستی پێکردوو کە بابە گەرەمان نادەم (علیه السلام) نافرتندراو.

بۆیە ئەو مەملاتییه، تا پڕۆژی قیامت هەر دەمینیت و بەردوام دەبێت، جا کەسێک لەو مەملاتییه سەر دەکەوێت، کە بەندەیکێ پراستەقینەو خودا بێت و نەبێتە بەندەو شەیتانی پیس و نەگریس!

سەرچاومكان

- قورئانى پيروز
- ته فسيري ناسان
- ته فسيري پوختهى قورئان
- ته فسيري رامان
- پوختهى سه حىحى موسلم، نووسيني پيشهوا زكى الدين عبد العظيم بن عبد القوى المنذرى
- گوڤارى ههيف
- نهنته رنيت

نووسەر له چەند دێرکدا

- له سالی (١٩٦٨)، له گوندی پیندرۆ، له بناری چيای بوتین، له دهفهری مزووری بالآ له دایک بووه.
- له سالی (١٩٨٧)، خانەى مامۆستایانى له ههولێر تهواو کردووه.
- له سالی (١٩٨٥)، دهستی به نووسینی ههلبهست کردووه و یهکهمین ههلبهستی خۆى له سالی (١٩٨٧)، له گوڤاری (بهیان)دا بلأوکردۆتهوه.
- له سالی (١٩٨٨)، دهستی به نووسین کردووه و، تا ئیستا به دهیان بابەتی فرە جوړی له گوڤار و رۆژنامهکانی کوردستاندا بلأوکردۆتهوه.
- یهکهمین پەرتووکی خۆى له سالی (٢٠٠٣) به چاپ گهياندووه.
- تا ئیستا (٥٠) پەرتووکی چاپکراوی ههیه، له بوارهکانی پهروهردە و فیژکردن و نایین و نهدهب و فرههنگ و زمان و پۆشنییری گشتیدا.
- نهندامی کارای سەندیکای رۆژنامه‌نوسانی کوردستانه، لقی ههولێر.
- نهندامی یه‌کیتی نووسەرانی کورده، لقی ههولێر.

- وەك پۈتۈنلۈككە لە كار و بەرھەمەكانى نووسەر، ئەم بەرپۈزەنەى خواروھ، پۈتۈن و سوپاسيان پۈتۈن بەخشيۈه:
- ۱. سەرۋكى حكومەتى ھەرىمى كوردستان، بەرپۈزەنەى (نېچىرقان بارزانى)، سۈن جار.
- ۲. جىنگرى سەرۋكى پەرلەمان، بەرپۈزەنەى د. جەغفەر نىمىنكى.
- ۳. ۋەزىرى پەرۋەردەى پىشۋوتەر، بەرپۈزەنەى (د. عصمت خالد).
- ۴. ۋەزىرى پەرۋەردەى پىشۋوتەر، بەرپۈزەنەى (سەفەن دزەبى).
- ۵. ۋەزىرى پەرۋەردەى كابينەى نىستا، بەرپۈزەنەى (د. پشتىوان صادق).
- ۶. سەرۋكى نەنجومەنى پارىزگاي ھەولتەر، بەرپۈزەنەى (د. عەلى پەشىد).

سوپاس و پيژانين

پر به دل، سوپاس و پيژانيني خوم ناراسته‌ي نهو به پيژانه ده‌که‌م، که هاريکار و يارمه‌تيدهرم بوون، بؤ به چاپگه‌ياندني نه‌م په‌رتووکه. خوا خيريان بنوسيت و نمونه‌يان زؤر بيت.